

Päätöksenteko suomalais-brittiläisessä parisuhteessa

Petra Aulanko
Puheviestinnän pro gradu -tutkielma

Jyväskylän yliopisto
Viestintätieteiden laitos

Syksy 1996

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta
HUMANISTINEN

Laitos
Viestintätieteiden laitos

Tekijä
A u l a n k o, Petra

Työn nimi
PÄÄTÖKSENTEKO SUOMALAISS-BRITTEILÄISESSÄ PARISUHTEESSA

Oppiaine
Puheviestintä

Työn laji
Pro gradu -tutkielma

Aika
Syksy 1996

Sivumäärä
102 sivua + liitteet 4 kpl

Tiivistelmä - Abstract

Tutkimuksella oli kaksi tavoitetta. Ensimmäisenä tavoitteena oli selvittää *suomalais-brittiläisen parisuhteen osapuolten käsityksiä päätöksenteosta parisuhteessaan*. Mukaan valittiin seuraavat päätöksenteon osa-alueet: viestintätyyli, suostuttelu, viestinnän merkitys, päätösvalta, päätöksenteko eri aikoina, päätöksenteon tiedostaminen ja päätöksentekoon liittyvän viestinnän attribuutiot. Toisena tavoitteena oli arvioida niin sanotun *päiväkirjamenetelmän sopivuutta parisuhteen päätöksenteon tutkimusmenetelmäksi*. Päiväkirjamenetelmän lisäksi aineistonkeruussa käytettiin *teemahaastattelua*.

Teoreettinen viitekehys rakentuu usealta suunnalta. Aluksi käydään läpi kulttuurienvälisen viestinnän teoriakehitystä. Erityisesti niin sanotut intergroup-teoriat painottuvat. Toiseksi katsastetaan kaksikulttuurisista parisuhteista (seka-avioliitoista) tehtyjä tutkimuksia. Kolmanneksi on yleiskatsaus parisuhdeviestinnän tutkimuksesta, jonka jälkeen selvitetään, millaisia tutkimuksia on tehty parisuhteen päätöksenteosta. Viimeiseksi on lyhyt katsaus attribuutioteorioihin.

Tutkimushenkilöitä oli *viisi*, kaksi pariskuntaa ja yksi brittimies. Ensin heitä kaikkia haastateltiin, jonka jälkeen he kirjoittivat muistiin parisuhteensa päätöksentekotilanteita kahden viikon ajan. Päiväkirjoihin liitetyt kysymykset ja esimerkkitarina ohjasivat kirjoittamista. Viimeiseksi tutkittavia haastateltiin lyhyesti uudelleen. Loppuhaastattelussa kysyttiin heidän tuntemuksiaan päiväkirjan täyttämisestä ja siitä, millä tavalla tutkimuksessa mukanaolo on vaikuttanut päätöksenteon tiedostamiseen. Haastattelut purettiin tekstiksi, ei kuitenkaan sanatarkasti. Aineiston analyysissä käytettiin sisällönanalyttistä menetelmää.

Tutkittavat kuvasivat omaa ja kumppaninsa viestintätyyliä päätöksentekotilanteissa pääasiassa kertomalla, kuinka *suoraa* tai *epäsuoraa* se on. Molempia pidettiin sekä negatiivisina että positiivisina ominaisuuksina. Suostuttelussa käytetään *1)hyvän mielen, 2) pahan mielen, 3)tosiasia- ja 4)julkopuolisen tahon käyttöön* perustuvia keinoja. Lisäksi tutkittavat kertoivat omasta ja kumppaninsa päätöksentekotyylistä pysyvänä *persoonallisuudenpiirteenä* kertomalla, kuinka nopeita tai hitaita he ovat päätöksentekijöinä. Yksilöllisen päätöksentekotyylin lisäksi tutkittavat kertoivat *yhteisestä päätöksentekotyylisestä* parisuhteessaan. Tyypillistä yhteiselle päätöksentekotyylille on, että niin sanottu yhteinen maaperä (common ground) on jo olemassa, ja siksi päätöksenteko on ajan myötä muuttunut *eksplisiittisestä implisiittisempään* suuntaan. Viestinnän merkitystä parisuhteen päätöksenteossa ei kyseenalaistettu, mutta koska yhteinen maaperä on olemassa, ei keskustelua asioiden päättämiseksi läheskään aina tarvita. Parisuhteensa päätösvalasta tutkittavat kertoivat kahdesta näkökulmasta. Ensinnäkin he kertoivat, että jokapäiväistä päätöksentekoa ohjaavat pääasiassa parisuhteen osapuolten kesken jaetut *vastuualueet*. Toiseksi he pohtivat, kummalla on niin sanottu *perimmäinen päätösvalta*. Se määräytyy uskonnollisilla syillä tai sillä perusteella, kumpi käy ansiotyössä. Omaa ja kumppanin viestintää selitetään tavallisimmin joko itse *parisuhteella* sekä *omilla ja kumppanin yksilöllisillä ominaisuuksilla*. Lisäksi omaan ja kumppanin viestintään vaikuttaa tiettyyn *ryhmään kuuluminen* sekä itse *viestintäkontekstiin* liittyvät tekijät. Päiväkirjamenetelmä tuotti suhteellisen runsaasti aineistoa. Muistiinkirjoitettujen tarinoiden määrä riippui siitä, tunsiko tutkittava olevansa kirjoittajatyypin vai ei. Päiväkirjan vahvuutena tässä tutkimuksessa oli, että se tuotti selvästi *erilaista aineistoa kuin teemahaastattelu*: Päiväkirjaan kirjoitettiin konkreettisia päätöksentekotilanteita kun taas haastattelussa päätöksenteosta puhuttiin yleisemmällä tasolla. Menetelmät täydensivät toisiaan. Koska päätöksentekoa parisuhteessa ja viestintää kaksikulttuurisessa parisuhteessa ei ole ennen Suomessa tutkittu, tuotti tämä tutkimus lukuisia jatkotutkimushaasteita.

Asiasanat

päätöksenteko, kaksikulttuurinen parisuhde, viestintäattribuutio, päiväkirjamenetelmä

Säilytyspaikka

Jyväskylän yliopiston kirjasto ja Viestintätieteiden laitos

SISÄLTÖ

SAATTEEKSI

I JOHDANTO	1
II TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN VIITEKEHYS	3
1. Kulttuurienvälinen interpersonaalinen viestintä	3
2. Kaksikulttuurinen parisuhde	6
2.1. Seka-avioliitoista tehtyjä tutkimuksia	8
3. Parisuhteen ja parisuhdeviestinnän tutkimus	11
4. Päätöksenteko parisuhteessa	13
4.1. Parisuhteen päätöksenteosta tehtyjä tutkimuksia	14
4.2. Parisuhteen päätöksentekoon vaikuttavia tekijöitä	19
5. Toiminnan attribuutiot parisuhteessa	22
III TUTKIMUKSEN KULKU	25
1. Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset	25
2. Käsitteiden määrittely ja operationaalistaminen	26
3. Aineistonkeruumenetelmät	29
3.1. Teemahaastattelu	29
3.2. Päiväkirjamenetelmä	30
4. Tutkimushenkilöt	31
5. Aineiston kerääminen	32
6. Aineiston analysoiminen	34
IV TULOKSET	36
1. Päätöksentekoon liittyvä viestintätyyli	36
1.1. Yhteinen päätöksentekotyyli	36
1.1.1. Miten päätettiin silloin ennen... ..	36
1.1.2. "Common ground" - yhteisen päätöksenteon nykyraamit.....	38
1.2. Yksilöllinen päätöksentekotyyli	41
1.2.1. Suostuttelu parisuhteen päätöksentekotilanteissa	45

1.2.2. Yksilöllisen päätöksentekotyylin muuttuminen ajan myötä	49
2. Viestinnän merkitys parisuhteen päätöksenteossa	52
3. Päätösvalta parisuhteen päätöksentekotilanteissa	54
3.1. Vastuualueet - jokapäiväisen päätöksenteon käytäntö.....	54
3.2. Parisuhteen päätösvaltaan liittyvät periaatteet.....	57
3.3. "Giving in" - parisuhteen päätösvalta ennen ja nyt.....	58
4. Parisuhteen päätöksentekoon liittyvät attribuutiot	60
4.1. Parisuhde ja yksilölliset ominaisuudet päätöksentekoon liittyvän viestinnän selittäjinä	60
4.2. Parisuhteen päätöksenteon ryhmäattribuutiot	63
4.3. Parisuhteen päätöksenteon kontekstiattribuutiot	65
5. Parisuhteen päätöksenteon tiedostaminen.....	68
6. Päiväkirjamenetelmän sopivuus parisuhteen päätöksenteon tutkimusmenetelmäksi	72
V TULOSTEN TARKASTELUA	78
1. Suomalais-brittiläisen parisuhteen päätöksentekotyylin ja päätösvalta.....	78
2. Päätöksenteko sopimusjärjestelmänä	82
3. Kaksi kulttuuria vai parisuhdekulttuuri?	85
4. Päiväkirjamenetelmä	89
VI TUTKIMUKSEN TARKASTELUA	91
KIRJALLISUUS	98
LIITTEET (4)	

SAATTEEKSI

Misseistä se alkoi: Neljän vuosikymmenen takaa, Armi Kuuselasta lähtien, miss-suomet ja perintöprinsessat ovat marsittaneet naistenlehtien sivuille, koko kansan ihmeteltäviksi ulkomaalaiset poikaystävänsä ja aviomiehensä.

Nykyisin erimaalaisten ihmisten tapaaminen joko ulkomailla tai täällä koti-Suomessa ei ole pelkästään kauneuskuningattarien etuoikeus. Mahdollisuudet opiskeluun tai työskentelyyn ulkomailla ovat parantuneet huomasti - muista maista hankittu työkokemus tai opiskelutodistus ovat arvokasta pääomaa. Suomikin on vähitellen kansainvälistymässä, joskin väestömme on edelleen hyvin homogeenista esimerkiksi vaikkapa naapuriimme Ruotsiin verrattuna.

Maiden rajojen ylittävän liikkuvuuden lisääntyttä ovat myös erimaalaisten kesken solmitut ammatti- ja henkilökohtaiset suhteet käyneet yleisemmiksi. Erimaalaisten välisissä ihmissuhteissa henkilökohtaiset viestintätaidot joutuvat koetukselle. Miten puhutaan? Mistä puhutaan? Mistä missään nimessä ei puhuta? Kulttuurienvälisessä kanssakäymisessä pelkkä kielitaito ei riitä.

Kielitieteilijät sanovat, että suomalais-brittiläinen avioliitto kaatuu intonaatioon. Tässä puoliiksi leikkimielisessä sutkautuksessa saattaa piillä totuuden siemen, mutta intonaation lisäksi kaksikulttuurisessa parisuhteessa on monta muutakin mutkaa. Siinä eivät kohtaa ainoastaan yksilöt vaan myös kulttuurit arvoineen, normeineen, tabuineen ja uskomuksineen. Mutkat eivät aina ole kuolemanvakavia, kulttuuritörmäys on usein hauska tapahtuma, josta voi oppia paljon. Parisuhde on kuitenkin hyvin intiimi ihmissuhde, jossa iso osa omasta elämästä jaetaan toisen ihmisen kanssa. Siksi kaksikulttuurisessa parisuhteessa kulttuurit hyvin todennäköisesti törmäävät muullakin kuin hausalla ja opettavaisella tavalla.

Omien ja tuttavapariskuntien kokemusten innostamana tutkin suomalais-brittiläisen parisuhteen päätöksentekoa. Viestintää kaksikulttuurisessa parisuhteessa sen enempää kuin yleensä parisuhteen päätöksentekoa ei Suomessa ole tutkittu juuri ollenkaan, mikä tietekin kannustaa osaltaan ja perustelee tämän tutkimuksen tarpeellisuutta.

I JOHDANTO

Kulttuurienvälisen interpersonaalisen viestinnän tutkimuksen painopiste on pitkään ollut kahtaalla: Ensinnäkin tutkijat ovat olleet erityisen kiinnostuneita, mitä tapahtuu, kun kaksi toisilleen vierasta eri kulttuurien edustajaa kohtaavat ensimmäistä kertaa (initial interaction; ks. esim. Gudykunst & Nishida, 1984 ja Ting-Toomey, 1989). Toisena suuren kiinnostuksen kohteena ovat olleet sellaiset viestintätilanteet, joissa kahden mahdollisimman erilaisen kulttuurin edustajat kohtaavat. Erityisesti amerikkalais-japanilaisen interpersonaalisen viestinnän tutkimus on ollut suosittua. Sen lisäksi monien muiden länsi - itä -asetelmien tutkiminen ja teorioiden kehittäminen niiden pohjalta on kiinnostanut monia tutkijoita. (Ks. esim. Gudykunst & Nishida, 1986 ja Gudykunst, Yoon & Nishida, 1987.)

Äärimmäisyyksien ja alkuasetelmien tutkiminen on perusteltua: niiden kautta on mahdollista löytää tutkittavana olevan kokonaisuuden ääriviivat. Niiden keskelle jää kuitenkin suuri kartoittamaton alue. Kulttuurienvälisen interpersonaalisen viestinnän tutkimuksen kartoittamattomalta alueelta löytyy muun muassa tällaisia kysymyksiä: Millaista on interpersonaalinen viestintä silloin, kun kahden joiltain osin, mutta ei suinkaan täysin erilaisen kulttuurin edustajat kohtaavat? Millaista on kulttuurienvälinen viestintä erilaisissa ihmissuhteissa (esimerkiksi ystävyys- ja parisuhteissa)? Miten viestintä muuttuu kaksikulttuuristen ihmissuhteiden eri vaiheissa?

Joihinkin kysymyksiin on jo vastattu, mutta moni kysymys odottaa vielä vastaajaansa. Tässä tutkimuksessa valonheitin suunnataan kaksikulttuuriseen vakiintuneeseen parisuhteeseen. Tutkimus lähtee liikkeelle siitä jännitteestä, jonka oletan asetelmassa olevan. Kulttuurienvälisen viestinnän tutkimushan on paljolti ollut sen tutkimusta, miten erilaisia kulttuureja edustavat, toisilleen vieraat ihmiset tulevat kohdatessaan toimeen. Parisuhdeviestinnän tutkimusta taas sävyttää ajatus, että viestintä läheisessä ihmissuhteessa on erilasta verrattuna mihin tahansa keskinäisviestintään paljolti sen tähden, koska parisuhteen osapuolten oletetaan tuntevan toisensa niin hyvin. Kulttuurienvälisen viestinnän kontekstissa

kiinnostavaksi kysymykseksi nouseekin: Millä tavalla parisuhteen osapuolten erilaiset kulttuurit ovat olemassa kaksikulttuurisessa parisuhteessa?

Parisuhdeviestinnän viitekehyksessä tämä tutkimus rajataan päätöksentekoon. Päätöksenteko parisuhteessa on ilmiönä mitä tavallisin ja jokapäiväinen. Tutkimuksen kohteena se kuitenkin on ollut varsin harvoin. Päätöksenteon kautta tullaan tutkimaan vallan merkitystä ja jakautumista parisuhteessa. Kaksikulttuuristen parisuhdeiden tutkimuksessa on nimittäin havaittu, että juuri eriävät käsitykset vallasta (ja myös keskinäisistä rooleista) voivat aiheuttaa tyytymättömyyttä, epäselvyyksiä ja jopa kriisejä parisuhteeseen (Rohrlich, 1988).

Tässä tutkimuksessa suomalais-brittiläisen parisuhteen päätöksentekoa lähestytään kysymällä parisuhteen osapuolilta heidän käsityksiään parisuhteensa päätöksentekotyylistä, päätösvallasta ja viestinnän merkityksestä päätöksenteossa. Kulttuurienvälinen viestintä - parisuhdeviestintä -jännitettä taas valotetaan attribuutioiden kautta: Miten suomalais-brittiläisen parisuhteen osapuolet selittävät omaa ja kumppaninsa päätöksentekotyyliä ja parisuhteensa päätöksentekoon liittyviä käsityksiä?

Rakennan tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen samaa logiikkaa seuraten kuin miten itse tutkimusongelmakin on kehittynyt. Matka alkaa kulttuurienvälisestä interpersonallisesta viestinnästä ja siihen liittyvästä viimeaikaisesta teoriakchityksestä. Sen jälkeen käydään läpi eri tieteenaloilla tehtyä seka-avioliittotutkimusta. Liikun viitekehyksessä ajatuksellisesti yleisistä periaatteista ja tutkimuksen ääriviivoista kohti sisäistä viitekehystä ja tutkimuksen tarkkaa rajausta niin, että parisuhdetutkimuskatsauksen jälkeen syvennyn päätöksentekoon parisuhteessa. Viimeiseksi tarkastellaan, mitä toiminnan selityksistä eli attribuutioista tiedetään.

II TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN VIITEKEHYS

1. Kulttuurienvälinen interpersonaalinen viestintä

Kulttuurienvälisen viestinnän tutkimuksessa on usein kysymys siitä, miten tietyn ryhmän (kulttuurin) jäsenyys vaikuttaa yksilön viestintään johonkin toiseen ryhmään (kulttuuriin) kuuluvan ihmisen kanssa. Jotkut tutkijat ovat tulleet siihen tulokseen, että kulttuurienvälisen viestinnän on oltava jotenkin erilaista kuin muun (intrakulttuurialisen) viestinnän nimenomaan sillä perusteella, että eri kulttuureissa viestintä on erilaista (ks. esim. Ellingsworth, 1977). Siksi kulttuurienvälisen viestinnän tutkimus ei voisi ammentaa perusteitaan "tavallisista", yleisistä viestinnän teorioista vaan sille olisi kehiteltävä omat, yksinomaan kulttuurienväliseen viestintään sopivat teoriat. (Gudykunst & Lim, 1986:2.)

Monet tutkijat ovat esittäneet näkemyksiään siitä, millainen olisi se viestinnän teoria, joka kattaisi luontevasti myös kulttuurienvälisen viestinnän. Esimerkiksi Sarbaughin (Gudykunstin ja Limin, 1986:2 mukaan) mielestä keskeistä on, *kuinka paljon viestijät muistuttavat toisiaan* (esimerkiksi maailmankatsomusten, koodijärjestelmien yms. suhteen). Tähän perustuen Sarbaugh väittää, että viestintä vaihtelee puhtaasti kulttuurienvälisestä (täysin erilaiset, heterogeeniset viestijät) puhtaasti kulttuurinsisäiseen (täysin samanlaiset, homogeeniset viestijät). Gudykunstin ja Limin (1986:2) mielestä tämä yritys määritellä kulttuurienvälisen viestinnän suhdetta muuhun viestintään kaatuu siihen, että tällöin huomion keskipisteeseen nousee ryhmä (esimerkiksi sukupuoli, kansallisuus, rotu jne.) eikä yksilö ryhmän jäsenenä.

Nykyisin ajatellaan, että kulttuurienvälistä ja kulttuurinsisäistä viestintää ei voida käsittää toisistaan poikkeavina, erilaisiin sääntöihin perustuvina viestinnän konteksteina: molemmissa pätevät loppujen lopuksi samat, yleiset viestinnän säännöt (esimerkiksi Gudykunst & Kim, 1984). Käytännön tutkimustyön kannalta kulttuurienvälisen viestinnän erottaminen omaksi alakseen taas koetaan oikeutetuksi - aivan kuten muutkin viestinnän kontekstit on eroteltu omiksi ryhmikseen. Unohtaa ei kuitenkaan saa, että kulttuurienvälisen viestinnän teoriat eivät voi elää itsenäisenä

saarekkeena jotenkin yleisistä viestinnän teorioista irrallaan tai niitä vastaan. (Gudykunst & Nishida, 1981; Gudykunst & Lim, 1986.)

Gudykunstin ja Kimin (1984) mielestä viestinnän voidaan nähdä vaihtelevan sen mukaan, *kuinka hyvin viestijät tuntevat toisensa*: Jatkumon yhdessä päässä on täydellinen tuntemattomuus ja toisessa täydellinen tuttuus. Kun viestijät ovat toisilleen täysin tuntemattomia, he ennustavat keskustelukumppaninsa toimintaa perustuen tietoon, siitä ryhmästä tai niistä ryhmistä, joihin keskustelukumppani kuuluu (categorical data). Jatkumon täydellisen tuttuuden päässä keskustelukumppanit taas käyttävät tietojaan toistensa yksilöllisestä luonteesta (personal data) ennustaessaan toistensa toimintaa. Tällaista ajattelutapaa kutsutaan *intergroup-teoriaksi*.

Amerikkalainen interpersonaalisen viestinnän tutkimus on Gudykunstin ja Kimin (1984) mielestä jo pitkään pysytellyt jatkumon "täydellisen tuttuuden" päässä. Karikatyyri amerikkalaisen interpersonaalisen viestinnän tutkimusasetelmasta voisi olla sellainen, että esimerkiksi aviopari vietäisiin tutkimuslaboratorioon, jossa heitä (ja viestintätilannetta) observoitaisiin ottamatta huomioon heidän todellista elämäänsä: taustojaan, sosiaalisia kytkentöjään ja niin edelleen. Esimerkki on tarkoituksella kärjistetty, jotta interpersonaalisen tutkimusperinteen idea selviäisi. Todellisuus ei tietenkään ole aivan niin ehdoton. Tuskin ketään voi observoida täysin irrallaan todellisesta elämästä, joka varmasti suodattuu myös laboratoriossa havainnoitaviin viestintätilanteisiin. Tutkijatkaan tuskin jättävät täysin selvittämättä tutkimushenkilöidensä taustatietoja. Intergroup -ideologian mukaan interpersonaalinen viestintä ei voi missään kontekstissa olla "pelkästään" interpersonaalista, täydellisesti toistensa tuntevien ihmisten viestintää, johon mitkään suhteen ulkopuoliset asiat eivät vaikuta.

Myös Gudykunst ja Kim (1984) ovat sitä mieltä, että tietoja siitä ryhmästä (kulttuurista, uskontokunnasta, sukupuolesta jne.), johon keskustelukumppani kuuluu (categorical data), on mahdotonta hylätä täysin. Myös Tajfel (Gudykunstin ja Limin, 1986:4 mukaan) on sitä mieltä, että vaikka ainoastaan vakiintuneet

pariskunnat ovatkin aika lähellä täydellistä tuttuutta eli tilannetta, jossa toisen ajatuksia, tunteita ja käyttäytymistä arvoidaan vain henkilökohtaisten ominaisuuksien perusteella, kukaan ei kuitenkaan voi olla kenekään kanssa "täydellisen tuttu". Tajfel käyttää samasta asiasta nimityksiä *puhdas intergroup-viestintä* (täydellinen tuntemattomuus) ja *puhdas interpersonaalinen viestintä* (täydellinen tuttuus).

Mahdollisuus täydelliseen tuttuuteen on siis epätodennäköistä, mutta miten on täydellisen tuntemattomuuden laita? Puhdas intergroup-käyttäytyminen on Tajfelin mielestä (Gudykunstin ja Limin, 1986:4 mukaan) mahdollista. Seuraava esimerkki ei liity parisuhdeviestintään millään tavalla ja on ehkä tarpeettoman julmakin. Se kuitenkin kuvaa hyvin tilannetta, jossa puhdas intergroup-käyttäytyminen voisi olla mahdollista: Kun hävittäjälentäjät pommittavat vihollismaata, voidaan puhua puhtaasta intergroup-käyttäytymisestä (vrt. täydellinen tuntemattomuus), sillä pommittajien ja vihollismaan kansalaisten välillä ei ole minkäänlaista henkilökohtaista kontaktia.

Intergroup -termin suomentaminen on ongelmallista. Jos käytetään nimitystä "ryhmienvälinen", tulee monelle varmasti ensimmäisenä mieleen konteksti, jossa nimenomaan ryhmät viestivät keskenään. Intergroup -viestintä kun tarkoittaa *yksilöiden välistä* viestintää, jossa ei ole unohdettu, että yksilöistä heijastuu viestintätilanteisiin aina se ryhmä tai ne ryhmät, joihin he kuuluvat. Näin ollen intergroup -viestintä on ikäänkuin yläkäsite, ja kulttuurienvälinen viestintä on yksin sen alakäsitteistä (samaa tapaan kuin esimerkiksi uskontojen välinen tai sukupuolten välinen viestintä ovat intergroup -viestinnän alakäsitteitä). Intergroup-tutkimuksessa halutaan yhdistää "yksilö ryhmänsä edustajana suhteissa toiseen yksilöön ryhmänsä edustajana" -tutkimus (intergroup relations) sekä amerikkalainen interpersonaalisen viestinnän tutkimusperinne, jossa yksilöiden ryhmään kuulumista ei ole paljoakaan painotettu. (Gudykunst & Lim, 1986:1.) Näin intergroup -viestinnästä tulee osa viestintää yleensä eikä sitä enää nähdä perusteiltaan erilaisena kuin muuta (interpersonaalista) viestintää.

Kaikki interpersonaalinen viestintä siis on tavalla tai toisella ryhmien- tai

kulttuurienvälistä (intergroup). Jokaisella vuorovaikutukseen osallistujalla on oma historiansa ja taustansa, jonka hän tuo mukanaan vuorovaikutustilanteeseen (Tannen, 1986). Kysymys, joka sytytti innoituksen liekin tähän tutkimukseen on: Onko suomalais-brittiläinen parisuhde loppujenlopuksi yhtään sen enempää kaksikulttuurinen kuin mikä tahansa muu parisuhde? Tai, ovatko oikeastaan kaikki parisuhteet monikulttuurisia niin, että kustakin parisuhteesta riippuu, mitkä kulttuurit (esimerkiksi suomalainen tai brittiläinen kulttuuri, nais- ja mieskulttuuri yms.) siihen missäkin suhteessa vaikuttavat? Näihin kysymyksiin lienee mahdotonta löytää vastauksia. Ajatusta kuitenkin päästäneen rakentamaan eteenpäin intergroup-teoreetikkojen luoman ajatuskehikon avulla, jota olen tässä luvussa hahmotellut: Millaiseen tietoon perustuen omaa ja kumppanin viestintää selitetään ja ennustetaan suomalais-brittiläisessä parisuhteessa? Milloin kumppanin viestinnän ennustaminen ja selittäminen perustuu tietoon siitä ryhmästä, johon hän kuuluu (categorical data)? Milloin kumppanin toimintaa taas selitetään perustuen tietoon kumppanin yksilöllisistä ominaisuuksista (personal data)?

2. Kaksikulttuurinen parisuhde

Seka-avioliitto tarkoittaa avioliittoa, jonka osapuolet ovat 1.) erimaalaisia (cross-national marriage), 2.) kuuluvat eri uskontokuntiin (interfaith marriage), 3.) ovat erirotuisia (interracial marriage) tai 4.) joilla on erilainen etninen tausta (interethnic marriage) (Cottrell, 1990:152). Käsité ei ole ongelmaton ja selkeärajanen. Voiko esimerkiksi luokkatietoisessa yhteiskunnassa työläisen ja aatelisen parisuhdetta kutsua kaksikulttuuriseksi? Joku saattaa väittää, että jo pelkästään mieheys ja naiseus sinänsä tekevät suhteesta kaksikulttuurisen - onhan nais- ja mieskulttuureista puhuttu jo pitkään. Vaikka kulttuurieroista puhutaan nykyisin monissa yhteyksissä, tässä tutkimuksessa sitä käytetään, kun tarkoitetaan erimaalaisten ihmisten välisiä eroavaisuuksia.

Cottrell (1990:152) määrittelee erimaalaisten kesken solmitun avioliiton (cross-national marriage) näin:

"In cross-national marriages – the partners usually continue maintain ties, often including citizenship, in both nations. Second, the couple may live in the third country where both are foreign. Further, while different cultures are usually involved, equating cross-national with cross-cultural is overly simplistic. Since most nations are ethnically diverse one cannot assume that a cross-national will necessarily involve very different cultures even if the dominant cultures in the two nations are very different."

Erimaalaisten kesken solmittua avioliittoa määritellessään Cottrell siis painottaa sitä, että kansallisuuksien välinen (cross-national) ei läheskään aina tarkoita samaa kuin kulttuurienvälinen (cross-cultural). Hän perustelee kantaansa sillä, että monen maan väestörakenne on etnisesti niin monimuotoinen, ettei eri kansallisuuksien edustajien välillä välttämättä vallitse isoja kulttuurieroja, vaikka ko. kansallisuuksien hallitsevat kulttuurit eroaisivat toisistaan suurestikin.

Erimaalaisten kesken solmitut avioliitot (cross-national marriage) Cottrell (1990) jakaa tehtyjen tutkimusten perusteella kolmeen kategoriaan. Ensimmäisenä ovat niin sanotut *sotamorsianpariskunnat* (war bride couples). Ne ovat yleensä tulosta jonkin maan (esitellyissä tutkimuksissa useimmiten Yhdysvaltojen) armeijan läsnäolosta toisessa maassa. Tavallisimpana tutkimuskohteena ovat olleet amerikkalaisotilaat ja heidän aasialaiset tai eteläamerikkalaiset vaimonsa. (Cottrell, 1990:153.)

Toisena ryhmänä ovat *korkeasti koulutetut länsimaalais- ei-länsimaalaispariskunnat*. Korkean koulutuksensa ja usein etuoikeutetun asemansa vuoksi parin osapuolet eivät ole kovin tiukasti sidoksissa oman kulttuurinsa sääntöihin. (Cottrell, 1990:156.) Kolmannessa ryhmässä ovat *länsimaalaiset koulutetut pariskunnat* (Cottrell, 1990:157). Esimerkiksi ranskalaismiesten amerikkalaisten vaimojen sopeutumista uuteen kulttuuriin on tutkittu (Varro, 1988). Myös suomalaisnaisten sopeutumista brittikulttuuriin on kartoitettu (Kennedy, 1982). Kummassakaan tutkimuksessa ei päähuomio siis ole avioliitossa (tai parisuhteessa) vaan pariskunnan toisen osapuolen sopeutumisessa vieraaseen kulttuuriin. Kaikenkaikkiaan kiinnostus länsimaalaisten erimaalaisten välisiin avioliittoihin on ollut vähäistä.

Kaksikulttuurisen parisuhteen tutkimukset on lähes poikkeuksetta tehty avioliiton näkökulmasta. Jo aikaisemmin mainittu "seka-avioliitto" on kotimaisissa tutkimuksissa yleisimmin käytetty nimitys (Huotari, 1975; Tuomi-Nikula, 1989 ja Abhassine, 1995). Ulkomaisissa alan tutkimuksissa ja kirjallisuudessa on käytetty nimityksiä "mixed marriage" (Heller & Levy, 1992), "exogamous marriage" (Buttny, 1987), "intergroup marriage" ja "intermarriage" (Cottrell, 1990), "intercultural marriage" (Atkeson, 1970) sekä "dual-culture marriage" (Rohrlich, 1988).

Tämän tutkimuksen omassa tutkimusosuudessa tulen käyttämään nimitystä *kaksikulttuurinen parisuhde*. Syynä tähän on ensinnäkin se, että en halua rajata tutkimustani koskemaan pelkästään avioliittoja - yhdessäasuminen ja avoliitto ovat jo osa tavallista arkipäivää. Toiseksi kaksikulttuurinen parisuhde kuulostaa asiallisemmalta kuin seka-avioliitto -nimityksestä muunneltu sekaparisuhde! Kaksikulttuurinen parisuhde on tässä tutkimuksessa erimaalaisten (cross-national), länsimaisten (Western), naisen ja miehen välinen avo- tai avioliitto. Kaksikulttuuristen parisuhteiden teoreettista viitekehystä luodessani taas tulen jatkossakin käyttämään nimitystä seka-avioliitto, koska kaikki esittelemäni tutkimukset on tehty avioliitossa elävistä pariskunnista, ja koska tutkijat itse ovat käyttäneet seka-avioliitto-nimitystä.

2.1. Seka-avioliitoista tehtyjä tutkimuksia

Etenkin Yhdysvalloissa seka-avioliitot ovat kiinnostaneet tutkijoita jo kauan. Erirotuisten ja eri uskontokuntiin kuuluvien seka-avioliittoja on tutkittu jo ennen 1930-lukua (Cottrell, 1990:152).

Tähän mennessä tehdyt seka-avioliittotutkimukset ovat pääasiassa käsitelleet avioliiton osapuolten sopeutumista erikoislaatuiseen avioliittoon, uuteen maahan ja vieraaseen kulttuuriin (ks. esim. Kennedy, 1982; Imamura, 1987; Varro, 1988 ja Tuomi-Nikula, 1989). Lisäksi sopeutumisyritysten mukanaantuomia ongelmia on kartoitettu (ks. esim. Clulow, 1993 ja Ibrahim, 1990). Ongelmia saattaa aiheuttaa esimerkiksi se, kun seka-avioliiton osapuolten omasta kulttuuristaan omaksumat

arvostukset ja uskomukset menevät niin pahasti ristiin, että yksilö tuntee perusturvallisuutensa järkkävän ja kokee elämänsä tukipilareina toimineet perusarvot kyseenalaistetuiksi.

Rohrlich (1988) pohdiskelee tutkimuksessaan itsestäkertomisen (self-disclosure) ja päätöksentekoon liittyvän vallan (decision-making power) merkitystä seka-avioliitoissa. Itsestäkertomista lähestytään roolien näkökulmasta. Käsitteet esimerkiksi naisen roolista ja tehtävistä vaihtelevat eri kulttuureissa. Jos aviopuoliset eivät tiedä tarpeeksi toisistaan, todellisuus ja odotukset voivat joutua ristiriitaan keskenään. Lisäksi itsestäkertominen ei ole samanlaista kaikkialla maailmassa. Sanotaan, että esimerkiksi pohjoiseurooppalaiset kertovat itsestään vähemmän kuin Välimeren alueen ihmiset. Eroavuudet itsestäkertomisen määrässä tai sisällössä saattavat siis olla kulttuurisidonnaisia. (Rohrlich, 1988:40-41.)

Päätöksentekoon liittyvän vallan ja sen jakautumisen merkitys parisuhteelle lienee kiistaton. Jatkuvat valtataistelut voivat vaikuttaa parisuhteessa koettuun tyytyväisyyteen (Rohrlich, 1988:41-42). Parisuhteen vallasta puhuttaessa oleellista ei ehkä ole se, kenellä on enemmän valtaa vaan se, hyväksyvätkö parisuhteen molemmat osapuolet suhteensa valtarakenteen. Kulttuurienvälisessä kontekstissa kysymys vallasta on erityisen mielenkiintoinen, sillä käsitteet siitä, miten vallan kuuluu jakautua parisuhteessa, varmastikin vaihtelevat kulttuurista toiseen.

Seka-avioliiton motiiveja ja sitä, millaisin selityksin seka-avioliitossa elävät tekevät liittoaan oikeutetuksi, on tutkittu amerikkalaisotilaiden ja heidän filippiiniläisvaimojensa keskuudessa (Buttny, 1987). Amerikkalaismiehet kritisoivat amerikkalaisnaisia väittämällä heitä muun muassa liian itsekeskeisiksi ja aggressiivisiksi. Filippiiniläisnaiset kertoivat kohtalon vaikuttaneen avioliiton solmimiseen. Lisäksi he mainitsivat taloudellisen turvallisuudentunteen voimakkaaksi motiiviksi avioliitolleen.

Suomalaiset seka-avioliittotutkimukset ovat yhden käden sormilla laskettavissa. Uskonto- ja perhetekijöiden vuorovaikutusta luterilais-ortodoksisessa seka-avioliitossa

(interfaith marriage) kartoitettiin parikymmentä vuotta sitten (Huotari, 1975). Tutkimuksessa selvitettiin, millä tavalla seka-avioliitto vaikuttaa uskonnollisuuden kokemiseen ja identiteettiin. Lisäksi haluttiin saada selville, kumman kirkon traditiossa tutkittavat pariskunnat päättävät kasvattaa lapsensa ja miten he perustelevat valintaansa.

Seka-avioliitot olivat esillä tutkimuksessa (Tuomi-Nikula, 1989), jossa selviteltiin suomalaisten sopeutumista Saksan Liittotasavallassa ja Länsi-Berliinissä. Tämän tutkimuksen pääkysymyksenä oli, kuinka etnisen seka-avioliiton solmineet suomalaiset ovat sopeutuneet Liittotasavallan sosiaaliseen, taloudelliseen ja kulttuuriseen elämään.

Seka-avioliittojen tuottamia käsityksiä sekä ulkomaalaisista että meistä itsestämme on tutkittu naistenlehdistä diskurssianalyysin avulla (Abhassine, 1995). Tutkimuksen tavoitteena oli tehdä näkyviksi ne diskurssit, joita Me naiset -lehden seka-avioliittoihin liittyvät artikkelit sisältävät. Lisäksi tutkimuksessa käytiin läpi seka-avioliittojen historiaa eri maissa. Mielenkiintoisena yksityiskohtana mainittakoon, että Suomessa - toisin kuin monissa muissa maissa - seka-avioliittoa ei ole koskaan kielletty lailla. Tosin jonkinlaisen sosiaalisen kontrollin alaisia ne ovat olleet aina.

Myös suomalaisten kanssa avioituneiden ulkomaalaisten sopeutumista Suomeen on tutkittu (Kulttuuriantropologian kulttuurintutkimusprojekti -seminaarin ryhmätyöraportteja I, 1986).

Näyttää siltä, että on olemassa vain yksi tutkimus, jossa tarkastellaan nimenomaan suomalais-brittiläistä parisuhdetta (Kennedy, 1982). Tämän tutkimuksen painopiste on kuitenkin parisuhteen sijasta ennemminkin siinä, että miten suomalaiset, englantilaisen miehen kanssa naimisiin menneet naiset ovat sopeutuneet englantilaiseen elämään ja kulttuuriin ja millaisena he pitävät englantilaisia ihmisiä. Tutkimukseen osallistuneet naiset olivat sitä mieltä, että ystäväystyminen englantilaisten kanssa on vaikeaa. Tämä tuntui olevan etenkin akateemisesti koulutettujen naisten ongelma. Yhtenä syynä tähän katsottiin olevan sen, että

Britanniassa eri yhteiskuntaluokkiin kuuluvat ihmiset eivät juurikaan seurustele keskenään. Haastateltujen suomalaisnaisten mielestä englantilaisen luonteen ymmärtäminen on vaikeaa, sillä suomalaiset ovat tottuneet mutkattomampaan kanssakäymiseen. Englantilaisille taas on suomalaisia tärkeämpää se, miten jokin asia sanotaan kuin se, mitä sanotaan. Vaikka ystävyystyminen englantilaisten kanssa koettiin vaikeaksi, haastateltavat olivat kuitenkin sitä mieltä, että englantilaiset ovat suomalaisia suvaitsevaisempia, ja että henkinen ilmapiiri on Englannissa vapaampi kuin Suomessa. (Kennedy, 1982:23-26.)

Eniten seka-avioliittoja on siis tutkittu pääasiassa parisuhteeseen, uuteen maahan ja kulttuuriin sopeutumisen näkökulmasta (Kennedy, 1982; Imamura, 1987; Varro, 1988 ja Tuomi-Nikula, 1989). Eri kulttuureissa vallitsevat erilaiset käsitykset päätösvallan jakautumisesta parisuhteessa saattavat osaltaan vaikeuttaa sopeutumista kahden kulttuurin liittoon (Rohrlich, 1988). Tässä tutkimuksessa selvitetään muun muassa suomalais-brittiläisen parisuhteen osapuolten käsityksiä päätösvallasta ja sen jakautumisesta heidän parisuhteessaan. Kiinnostuksen kohteena on erityisesti se, millä perusteella heidän mielestään päätösvalta parisuhteessa jakautuu.

3. Parisuhteen ja parisuhdeviestinnän tutkimus

Parisuhdetutkimuksen tunnetuin nimi Suomessa lienee Tolkki-Nikkonen, jonka "parisuhdetrilogia" sai alkunsa 1970-luvulla. Ensimmäisessä osassa tutkailtiin avioliittoon aikovien motiiveja, käsityksiä ja odotuksia avioliitosta sekä näiden odotusten toteutumista avioliiton ensimmäisen vuoden aikana (Tolkki-Nikkonen, 1978). Toisessa osassa tarkasteltiin muutaman vuoden vanhoja avioliittoja ihmisen elämänkaaren kriittisten vaiheiden näkökulmasta (Tolkki-Nikkonen, 1985). Trilogian viimeisessä osassa koottiin monen vuoden tutkimustyö yksiin kansiin, ja pääkysymyksenä oli, mikä pitää avioliiton koossa 15 vuoden jälkeen (Tolkki-Nikkonen, 1990). Tässä trilogiassa Tolkki-Nikkonen valottaa suomalaista parisuhdetta monesta eri kulmasta parinkymmenen vuoden kokemuksella, mutta parien viestinnästä uusimmassakin kirjassa on vain kahdeksan sivua.

Ensimmäinen suomalainen parisuhteen viestinnällistä puolta tarkasteleva tutkimus tehtiin parikymmentä vuotta sitten (Kinnunen, Niemi & Järviskoski, 1975). Siinä selviteltiin aviollisen vuorovaikutuksen laatua sääteleviä yksilöllisiä ja yhteiskunnallisia tekijöitä. Tutkimuksen painopiste oli aviollisen vuorovaikutuksen kuvaamisessa (muun muassa puolisoiden keskinäisen viestinnän määrä, puheenaiheet ja viestinnässä esiintulevat vaikeudet) ja siinä, millaiseksi puoliset vuorovaikutuksen kokevat. Sittenkin Jyväskylän yliopistossa puheviestinnän opinnäytetöinä on valmistunut muutamia parisuhdeviestinnän tutkimuksia (Heisto, 1994; Ovaskainen, 1992 ja Vertanen, 1994). Ovaskainen hahmotti pro gradu -työssään kokonaiskuvaa viestinnästä parisuhteessa ja arvioi samalla teemahaastattelun sopivuutta parisuhdeviestinnän tutkimusmenetelmäksi. Heisto keskittyi viestintämyönteisyyden ja -tyytyväisyyden kokemiseen parisuhteessa. Vertanen taas valotti parisuhteen erilaisia konfliktinratkaisutapoja.

Ulkomaisista viestinnän tutkijoista Fitzpatrick on parisuhdeviestinnän tutkimuksen saralla tuottoisin. Hänen antinsa kulminoituu niinsanottuun parisuhdetypologiaan, jota hän kehitti 80-luvulla ja joka on kokonaisuudessaan raportoitu kirjassa *Between Husbands and Wives* (1988). Typologian mukaan kaikki parit eivät ole samanlaisia. On olemassa perinteisiä (Traditionals), itsenäisiä (Independents), erillisiä (Separates) ja sekapareja (esimerkiksi vaimo voi olla perinteinen ja mies erillinen). Perusajatuksena pari-aottelussa on, että koska kaikki parit eivät ole samanlaisia, eivät he myöskään välttämättä arvosta samoja asioita viestinnässään. Esimerkiksi itsenäiset parit arvostavat avointa erimielisyyksien selvittämistä, kun taas perinteiset parit haluavat välttää konfliktitilanteita paitsi, jos kysymyksessä on todella tärkeä asia. Pari-aotteluun palataan tarkemmin "Parisuhteen päätöksentekoon vaikuttavia tekijöitä"- luvussa.

Parisuhdeviestinnän tutkimuksessa on lisäksi kartoitettu muun muassa sitä, miten pariskuntien viestintä muuttuu suhteen keston myötä elämän eri vaiheissa (Sillars & Wilmot, 1989). Yleensä viestintä parisuhteessa muuttuu ajan myötä eksplisiittisestä implisiittiseen suuntaan. Tämän lisäksi avioliiton keskustelujen sisällöllisiä teema-alueita on kartoitettu (Sillars, Weisberg, Burggraf, & Wilson, 1987). Konfliktit

lienevät eniten tutkittu parisuhdeviestinnän alue; esimerkiksi viestinnän muuttumista konfliktitilanteissa eri elämänvaiheiden myötä on selvitetty (Zeitlow & Sillars, 1988). Parisuhdeviestinnän kontekstissa on yritetty selvittää myös, miten naiset ja miehet eroavat viestijöinä toisistaan ja mitä vaikutuksia sillä on parisuhteeseen (Burggraf & Sillars 1987; Turner, 1990). Yksimielisyyttä sukupuolten välisistä viestinnällisistä eroista ei ole saavutettu.

Niitä ajatuksia, joihin parisuhdeviestinnän tutkimus monesti nojaa, voitaneen siis hahmottaa näin: 1) Koska kaikki pariskunnat eivät ole samanlaisia, ei kaikkien pariskuntien viestintäkään voi olla samanlaista (Fitzpatrick, 1988). 2) Parisuhteen viestintä muuttuu eri elämänvaiheiden ja parisuhteen keston myötä (Zeitlow & Sillars, 1988; Sillars & Wilmot, 1989). 3) Parisuhteen viestinnässä on kontekstista toiseen vaihtuvia erityispiirteitä. Konfliktitilanteet ovat yleisimmin tutkittu parisuhdeviestinnän konteksti.

Tässä tutkimuksessa parisuhdeviestinnän kontekstina on päätöksenteko, koska Rohrlichin (1988) jalanjalkia seuraten minua kiinnostavat mahdolliset päätösvallan jakautumiseen liittyvät kulttuurienväliset eroavaisuudet. Miten suomalais-brittiläisen parisuhteen osapuolet kuvaavat omaa ja kumppaninsa viestintää päätöksentekotilanteissa? Millaisia käsityksiä heillä on parisuhteen päätöksenteosta ja päätösvallan jakautumisesta yleensä parisuhteessa? Kokevatko suomalais-brittiläisen parisuhteen osapuolet mahdolliset päätösvallan jakautumiseen ja päätöksentekoon liittyvät eroavaisuutensa kulttuurienvälisiksi (vai johonkin muuhun liittyviksi) eroavaisuuksiksi?

4. Päätöksenteko parisuhteessa

Parisuhteessa tehdään päätöksiä päivittäin. Päätettävien asioiden sisältö on yhtä kirjava kuin elämä itse: Mitä elokuvaa mennään katsomaan, minkämerkkinen pesukone ostetaan, mennäänkö naimisiin, mikä lapselle nimeksi, syödäänkö illalla lihapullia vai makaronilaatikkoo... Elämä parisuhteessa on siten täynnä päätöksiä, sekä jokapäiväiseen elämään ja kulutukseen liittyviä että isoja, koko parisuhdetta,

sen muotoa ja olemassaoloa koskevia. Päätöksenteko ei kuitenkaan ole luonteeltaan samanlaista kuin vaikkapa tehtäväsuuntautuneissa ryhmissä. Parisuhteen osapuolet eivät lyöttäydy yhteen tehdäkseen päätöksiä vaan yksinkertaisesti ollakseen yhdessä. Päätöksenteko on sivutuote: Se on välttämätön suhteen ylläpitämiseksi, mutta ei päämäärä sinänsä. (Sillars & Kalbflesch, 1989:179.)

Yleensä päätöksentekoa on tutkimuksissa kartoitettu lähinnä ryhmäviestinnän kontekstissa. Päätöksenteon tutkiminen onkin suhteellisen selkeää sellaisissa ryhmissä, jotka on muodostettu jonkin tehtävän suorittamista varten (task-oriented groups) ja joissa päätöksenteko on yksi selkeästi rajattu osa ryhmän työskentelyprosessia. (Sillars & Kalbflesch, 1989:179.)

Pariskuntienkin päätöksentekoa tutkitaan usein ryhmäviestinnän periaatteiden pohjalta. Tällainen lähestymistapa on erityisen suosittu, kun tutkitaan pariskuntien kuluttamista (esimerkiksi kodinkoneiden ja terveystalvelujen osto) koskevaa päätöksentekoa. (ks. esim. Troutman & Shanteau, 1989.) Ehkä tällaisissa tutkimuksissa päätöksenteon tutkiminen tehtävän suorittamisen kannalta voi jossain mielessä ollakin perusteltua, sillä päätettävä asia voidaan rajata suhteellisen selkeästi. Toisaalta taas tehtäväsuuntautuneiden ryhmien päätöksenteosta sanotaan, että parhaimmillaan päätöksentekoprosessiin liittyy avointa kriittistä keskustelua, kaikkien vaihtoehtojen tasapuolista punnitsemista, viestintäkanavien pitämistä mahdollisimman avoimina, asioiden ilmaisemista selkeästi sanoin ja niin edelleen. (Sillars & Kalbflesch, 1989:180). Kuka tietää, ehkäpä silloin tällöin päätöksenteko parisuhteessa noudattaa tällaista siistiä menettelytapaa. Usein taitaa kuitenkin käydä niin, että päätöksenteko (olipa asia mikä hyvänsä) parisuhteessa on vähemmän organisoitunutta, paljon implisiittisempää ja monien yksilöllisten ja parisuhteeseen liittyvien asioiden hämähäyttämää.

4.1. Parisuhteen päätöksenteosta tehtyjä tutkimuksia

Päätöksenteko parisuhteessa ei ole ollut kovinkaan suosittu tutkimuksen kohde. Osasyynä tähän saattaa olla se, että aihetta ei ole kovin helppo rajata ja lähestyä.

Miten tutkia jotain, joka on "sivutuote", usein implisiittistä luonteeltaan ja joka esiintyy kietoutuneena lukuisiin muihin parisuhteessa käynnissä oleviin asioihin? Lisäksi monia käsitteitä käytetään usein sekaisin: ongelmanratkaisusta, konfliktinratkaisusta, suostuttelusta ja päätöksenteosta puhutaan erittelemättä niitä sen kummemmin toisistaan (Fitzpatrick, 1989:155).

Kenties kaikkein eniten tutkimuksia päätöksenteosta on siis tehty tarkastelemalla pariskuntia kuluttajina, erilaisten kulutustavaroiden ja -palveluiden ostajina (Brinberg & Jaccard, 1989). Muun muassa terveyspalvelujen valintaa koskevaa päätöksentekoa on tutkittu (Troutman & Shanteau, 1989). Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millä tavalla pariskunnan osapuolet käyttävät saatavilla olevaa tietoa hyväkseen päätöstä tehdessään. Tutkimushenkilöt nähtiin siis tiedon arvioijina ja käsittelijöinä. Tutkimuksessa korostettiin, että pariskuntien kulutus päätösprosesseja on tärkeää tarkastella sekä yksilön että pariskunnan tasolla.

Kaikenkaikkiaan tutkimuksissa on kartoitettu sisällöltään hyvin moninaisia parisuhteessa tehtäviä päätöksiä aina lastenhankkimispäätöksistä ehkäisyttävän valinnan kautta eläkkeellejäämispäätöksiin (Brinberg & Jaccard, 1989). En syvenny näihin tutkimuksiin kuitenkaan sen enempää, sillä niissä kaikissa tarkastelun keskipisteessä on ollut päätettävän asian sisältö eikä päätöksentekoon liittyvä viestintä, johon taas tässä tutkimuksessa keskitytään.

Yksi mielenkiintoinen, nimenomaan päätöksentekoon liittyvään viestintään keskittyvä tutkimus (Krueger, 1982) paneutuu yhden pariskunnan yhteen päätettävään asiaan. Pariskunnan molemmat osapuolet ovat omaa uraansa rakentavia ihmisiä. He ovat tilanteessa, jossa heidän on päätettävä, kumman ura laitetaan etusijalle, kun vaimo saa työtarjouksen maan toiselta laidalta ja mies on vasta aloittanut työpaikassaan heidän senhetkiselä asuinpaikkakunnalla. Päätöksentekoprosessia tutkittiin pyytämällä pariskunnan ystävää nauhoittamaan heidän keskustelujaan usean tunnin verran kahden päivän aikana. Myöhemmin pariskunnalle vielä lähetettiin kyselylomake, jonka avulla selvitettiin heidän omia käsityksiään nauhoitetusta päätöksentekoprosessista. Lisäksi kartoitettiin heidän käsityksiään parisuhteen

päätöksenteosta yleensä.

Dillard ja Fitzpatrick (1985) lähestyvät päätöksentekoa ja ongelmanratkaisua parisuhteessa *suostuttelun* (persuasion) näkökulmasta. He ovat lähinnä kiinnostuneita niistä keinoista, joita pariskunnan osapuolet käyttävät saadakseen toisen myöntymään omaan tahtoonsa (compliance-gaining). *Myönnyttäminen* (compliance-gaining) viittaa tutkimuksessa sellaiseen suostutteluun, jonka avulla kumppanukset pyrkivät muuttamaan toistensa *käyttäytymistä*, eivät niinkään asenteita ja arvoja. Termillä ei siis viitata yritykseen löytää yhteistä ratkaisua, kompromissia. Sen sijaan myönnyttäminen liittyy tilanteeseen, jossa pariskunnan toinen osapuoli on jo päättänyt, mikä olisi hänelle mieluisin lopputulos. (Dillard & Fitzpatrick, 1985:419.)

Tutkimukseen osallistui 51 avioparia. Pariskunnat keskustelivat olohuoneen näköisessä laboratoriossa annetuista aiheista. Ensimmäinen keskusteltava aihe liittyi pariskunnan yhdessä viettämän ajan riittävyteen. Toisen keskustelun aiheena oli se tapa, jolla osapuolet tuovat uusia ystäviä suhteeseen. Viimeiseksi keskusteltiin rahankäytöstä. (Dillard & Fitzpatrick, 1985:421-423.)

Tutkimuksessa löydettiin kolme erilaista suostuttelutapaa. Ensinnäkin suostutteleva puoliso voi vedota *arvoihin ja velvollisuuksiin*, esimerkiksi: "Toivoisin, että sinä olisit hieman ymmärtäväisempi". Toiseksi suostuttelija voi vedota *suhteeseen*: "Kun menimme naimisiin, me lupasimme auttaa toisiamme." Kolmas suostuttelukeino on kertoa toiselle osapuolelle etukäteen käsiteltävän asian *mahdollisista seurauksista*: "Eiköhän hankita koira? Se tulisi varmasti olemaan hauskaa!" (Dillard & Fitzpatrick, 1985:420-422.) Miesten yleisin suostuttelukeino oli suora pyyntö: "Minä todella haluaisin sinun tulevan mukaani." Vallan käyttäminen ei tutkimuksen mukaan näytä olevan erityisen tehokas suostuttelukeino. Vallankäyttö saa aikaa tyytymättömyyttä avioliittoon. Valta suostuttelun strategiana sijoittuu edellä mainitussa kolmijaottelussa kolmanteen kategoriaan (odotettavat seuraukset): "Saatan kohta menettää mielenkiintoni koko suhteeseemme, jos suhtaudut asiaan tuolla tavalla." (Dillard & Fitzpatrick, 1985:429-430.)

On tutkittu myös, millaiset olosuhteet ovat edellytyksenä avioparien yksimieliselle päätöksenteolle (Godwin & Scanzoni, 1989). Tarkasteltavia olosuhteita olivat: Miten paljon aviopuolisot välittävät toisistaan (love and care), kuinka sitoutuneita puolisot ovat avioliittoon, kuinka yhteistyöhaluisia he ovat olleet aikaisemmissa päätöksentekotilanteissa, millaiset ovat heidän avioliittonsa sukupuoliroolit ja kuinka paljon mies ja vaimo ansaitsevat. Tutkimuksessa oletettiin, että edellämainitut asiat vaikuttavat ensinnäkin viestintätyyliin päätöksentekotilanteissa etenkin sen suhteen, *1) kuinka pakottavaa puolisoiden viestintä on* (coerciveness of communication). Pakottava viestintä lienee selkokielelle käännettynä tavallaan uhkailua. Uhkailu voi olla kirjaimellista: "Haluan, että tämä asia tehdään minun tavallani, muuten voit unohtaa perjantai-illaksi suunnitteleamme kynttiläillallisen". Toisaalta itse viestintätyyli voi toimia apuna uhkailussa - aivan kuin pakottavaa viestintätyyliä käyttävä välittäisi tyylillään sanomaa: "Tämä tivaaminen ja nalkutus ei loppu ennen kuin minä saan tahtoni läpi".

Toiseksi sen miten paljon aviopuolisot välittävät toisistaan, avioliittoon sitoutumisen asteen, aikaisempien päätöksentekotilanteiden yhteistyöhalukkuuden, avioliiton sukupuoliroolien ja osapuolten tulojen suuruuden oletettiin vaikuttavan myös *2) puolisoiden keskinäisen kontrollin määrään* päätöksentekotilanteissa. Näiden kahden päätöksentekoprosessiin liittyvän muuttujan taas odotettiin vaikuttavan siihen, kokevatko aviopuolisot olevansa yksimielisiä lopullisen päätöksen suhteen. (Godwin & Scanzoni, 1989:944-946.)

Tutkimuksen aineisto kerättiin haastattelemalla 188 avioparia. Haastattelun avulla selvitettiin, miten pariskunnat kokevat tekevänsä päätöksiä kotitöiden tekemisestä ja jakamisesta, rahankäytöstä ja lastenhankkimisesta. Haastateltavien haluttiin miettivän tapauksia omasta elämästään ja kertovan mahdollisimman monia esimerkkejä. Lisäksi kysyttiin, millä tavalla avioparit määrittävät kumppanuutensa luonnetta ja millä tavalla he päättävät siitä, kuinka paljon aviovaimolla voi olla kodin ulkopuolisia aktiviteetteja (töitä ja harrastuksia). Tämän lisäksi kukin tutkimukseen osallistunut täytti kyselylomakkeen, jolla mitattiin edellämainittuja olosuhteita (rakkauden ja sitoutumisen astetta, palkkatuloja, edellisten päätöksentekotilanteiden

yhteistyöhalukkuutta ja niin edelleen). Viestintätyyliä ja aviopuolisoiden keskinäistä kontrollia kartoitettiin nauhoitetuista haastatteluista (pariskuntia haastateltiin yhdessä). Päätöksen yksimielisyyttä mitattiin yhdellä kysymyksellä kunkin haastattelussa kerrotun päätöksentekotarinan jälkeen. Kysymys oli 11-portainen semanttinen differentiaali täydellisestä erimielisyydestä täydelliseen yksimielisyyteen. (Godwin & Scanzoni, 1989:947-949.)

Tulosten mukaan yksimieliseen lopputulokseen pääsyä helpottaa se, että aviopuolisot luopuvat pakottavasta viestintätyylistä (coercive communication) ja yrittävät olla mahdollisimman yhteistyöhaluisia. Pakottavasta viestintätyylistä luopuminen koskee etenkin naisia, sillä tutkimuksen mukaan se on naisille mielisiä tyypillisempää. Rakkauden ja avioliittoon sitoutumisen korkea aste, tasaisesti jakautuneet tulot, sekä epätraditionaaliset sukupuoliroolit lisäsivät yhteistyöhalukkuutta ja ei-pakottavaa viestintätyyliä. (Godwin & Scanzoni, 1989:953-955.)

Dillard, Kinney ja Cruz (1996) ovat tutkineet, millaisia tunteita erilaiset vaikutusvallan saavuttamisyrietykset herättävät läheisessä ihmissuhteessa. Heidän mukaansa vaikuttamaan pyrkivillä viesteillä on kaksi ulottuvuutta: eksplisiittisyys ja dominoivuus. Jos vaikuttamiskeinojen kohteena olevasta ihmisestä alkaa tuntua siltä, ettei hän voikaan toimia juuri sillä tavalla kuin hän itse haluaa, ovat vaikuttamisyrietykset tuomittuja epäonnistumaan. Tämänkaltaiset toiseen ihmiseen kohdistuvat vaikuttamisyritykset ovat ristiriidassa yksilölle tärkeän autonomian tarpeen (need for autonomy) kanssa.

Dominoiviksi tulkitut, vaikuttamaan pyrkivät viestit herättävät ihmisissä negatiivisia tunteita; siksi niillä loppujen lopuksi on toivottua vähäisempi vaikutus. Yksi tutkimustulosten herättämistä jatkotutkimushaasteista liittyy nimenomaan viestin tulkitsemiseen (Dillard et.al., 1996:124). Tutkijoiden mielestä on hyvin todennäköistä, että erilaiset ihmiset tulkitsevat viestit eri tavoin. He arvelevat, että esimerkiksi "jännittäjätyypit" tulkitsevat viestit dominoivemmiksi kuin ihmiset, jotka eivät jännitä sosiaalisissa viestintätilanteissa. Tämän tutkimuksen kannalta herää tietysti kysymys, millaisia eroja eri kulttuurien välillä on viestien luonteen

(dominoivuus, eksplisiittisyys) tulkitsemisessa.

Eniten parisuhteen päätöksentekoa on siis tutkittu kuluttamisen kontekstissa (Engel ym., 1986; Troutman ym., 1989) ja ryhmäviestinnän päätöksentekoprosessiin liittyvien periaatteiden pohjalta (Sillars ym., 1989). Niin sanotut elämän "isot päätökset" (esimerkiksi lasten hankkiminen ja päätös jäädä eläkkeelle) ovat olleet suosittuja tutkimuksen kohteita (Brinberg & Jaccard, 1989). Parisuhteen päätöksentekoon liittyvän viestinnän tutkiminen ei ole ollut kovin yleistä. Muun muassa päätöksentekoon liittyvää suostuttelua ja myönnyttämistä on kuitenkin tutkittu (Dillard ym., 1985).

4.2. Parisuhteen päätöksentekoon vaikuttavia tekijöitä

Ensinnäkin *päätettävän asian sisältö* vaikuttaa siihen, millaiseksi parisuhteen päätöksentekoprosessi muodostuu ja millaiseen lopputulokseen päädytään (Sillars & Kalbflesch, 1989; Godwin & Scanzoni, 1989:947). On myös todennäköistä, että parisuhteen osapuolet kokevat eri asioita merkityksellisiksi, minkä vuoksi osapuolten päätöksentekotilanteeseen sitoutumisen aste vaihtelee aiheesta riippuen.

Toiseksi päätöksentekoprosessiin vaikuttaa se, *millainen pariskunta on kysymyksessä*. Etenkin Fitzpatrick (1989) on selvittänyt kehittelemänsä paritypologian (Traditionals, Independents, Separates) avulla erilaisille pariskunnille tyypillisiä päätöksentekotapoja. Hän hahmottaa erilaisten parien päätöksentekoa sukupuoliroolien ja vallan jakautumisen kautta. Esimerkiksi perinteisten pariskuntien (Traditionals) sukupuoliroolit ovat selkeät ja sitä kautta vallan jakautuminen tietyllä tavalla (miehen hyväksi) heidän suhteessaan on selvää. (Fitzpatrick, 1989:172.)

Itsenäiset pariskunnat (Independents) taas ovat suhteensa tasa-arvon kannalla. Siksi he käyvät tasaisin väliajoin avoimia valtataisteluita määrittääkseen vallan jakautumisen yhä uudelleen suhteessaan. Itsenäisten parien avoin tyyli ja vallan jakautumisen "itsestäänselvättömyys" heijastuu myös päätöksentekoon tehden sen perinteisten pariskuntien usein implisiittistä päätöksentekoa avoimemmaksi (explicit

decision-making). (Fitzpatrick, 1989:173.)

Erillisten pariskuntien (Separates) päätöksentekoa varjostaa se, että he eivät ole kovinkaan hyviä arvioimaan, millaisena aviopuoliso näkee itsensä. Siksi he päätyvät usein selittämään puolisonsa käyttäytymistä sukupuolistereotyyppien avulla ("Taaskaan hän ei suostunut puhumaan asiasta. Juuri tuollaisia miehet ovat."). Toinen erillisten pariskuntien päätöksentekoa haittaava seikka on se, että he eivät yleensäkään halua keskustella vaikeista ja mahdollisesti riitaantumiseen johtavista aiheista. (Fitzpatrick, 1989:173.)

Kolmanneksi *parisuhteen osapuolten suhtautuminen toisiinsa* vaikuttaa siihen, millaiseksi päätöksenteko suhteessa muodostuu. Molemminpuolinen luottamus ja joustavuus ovat tärkeitä ja oman olemassaolonsa kautta lisääntyviä (trust breeds trust) suhteen positiivisia ominaisuuksia. (Pearson, 1989:348.) Korkea rakkauden ja suhteeseen sitoutumisen aste vaikuttavat positiivisella tavalla parisuhteen osapuolten viestintätäytyyksiin (pakottavasta joustavampaan viestintätäytyyksiin) sekä siihen, kuinka paljon parisuhteen osapuolet kokevat omaavansa vaikutusvaltaa suhteessaan (Godwin & Scanzoni, 1989).

Lisäksi päätöksentekoon parisuhteessa saattaa vaikuttaa laaja ja kirjava joukko erilaisia taustatekijöitä, joiden merkitystä ei kuitenkaan ole kaikilta osin tutkittu. Vanhemmilta omaksuttuja päätöksentekomalleja siirretään omaan parisuhteeseen (Pearson, 1989:347). Aviopuolisoiden tulojen samansuuruisuus, korkea rakkauden ja suhteeseen sitoutumisen aste ja epätraditionaaliset sukupuoliroolit vaikuttavat viestintätäytyyksiin ja sitä kautta päätöksenteon yksimielisyyteen (Godwin & Scanzoni, 1989).

Muiden taustatekijöiden suhteen voisi pohtia, millainen vaikutus esimerkiksi koulutuksella, sukupuolella, oman kulttuurin tarjoamilla ja muilla ympäristöstä saatavilla malleilla (esimerkiksi television ihmissuhdesaippuat), parisuhteen kestolla ja vaiheella (esimerkiksi nuori avioliitto, lapsiperhe, vanhuuden ajan avioliitto yms.) ja niin edelleen on parisuhteen päätöksentekoon.

Ei ole olemassa mitään tiettyä kaavaa, jolla kaikki parit tekevät päätöksiä kaikista asioista. Joskus päätöksenteko on hyvin selväsanaista, ja päätöksentekotilanne on selvästi rajattavissa alkutilanteesta käsittelyvaiheen kautta lopputulokseen (explicit decision-making). Toisinaan taas päätös syntyy niin, että siitä ei välttämättä edes puhuta ääneen (implicit decision-making). (Sillars & Kalbflesch, 1989:180.)

Parisuhteessa tehtäviin päätöksiin ja päätöksentekoprosesseihin vaikuttavia tekijöitä on siis kartoitettu useissa eri tutkimuksissa. Tähän mennessä on todettu ainakin päätettävän asian sisällön (Sillars ym., 1989; Godwin ym., 1989), parisuhteen osapuolten suhtautumisen toisiinsa (Godwin ym., 1989) sekä sen, millainen pariskunta kulloinkin on kysymyksessä (Fitzpatrick, 1989), vaikuttavan parisuhteen päätöksentekoon tavalla tai toisella. Lisäksi on vaikea kuvitella, etteikö monilla eri taustatekijöillä (esimerkiksi koulutuksella, aikaisemmillä kokemuksilla päätöksentekotilanteista ja niin edelleen) olisi vaikutuksensa parisuhteen päätöksentekoon.

Tässä tutkimuksessa parisuhteen päätöksentekotilanteiden viestintään sekä päätöksentekoon ja päätösvaltaan liittyviin käsityksiin mahdollisesti vaikuttavista taustatekijöistä nostetaan lähemmin tarkasteltaviksi kielen, kulttuurin ja sukupuolen vaikutus. Kielen ja kulttuurin nostamista erityisen huomion kohteeksi ei mielestäni tarvitse perustella sen kummemmin: Niiden paikkaa puoltaa tutkimuksen kohde, suomalais-brittiläinen parisuhde. Sukupuolen mahdollinen vaikutus parisuhteen päätöksentekoon kiinnostaa tutkijaa siksi, koska eri kulttuureissa naisen ja miehen rooleille asetetaan toisistaan poikkeavia odotuksia. Esimerkiksi käsitys "mies on perheenpää" ei varmasti voi olla vaikuttamatta parisuhteen päätöksentekoon. Mielenkiintoista on tietenkin myös se, millä tavalla käsitykset miehen ja naisen rooleista vaikuttavat itse viestintään parisuhteen päätöksentekotilanteissa: Esimerkiksi parisuhteessa, jossa sukupuolten välinen roolijako on selkeä ja perinteinen, moni päätös saattaa syntyä implisiittisemmin kuin suhteessa, jossa sukupuoliroolien mukaista tehtäväjako ei ole olemassa. Tätä ajatusta tukee Fitzpatrickin (1989) paritytologia. Jaottelun mukaan juuri perinteiset parit käyvät suhteessaan avoimia valtataisteluita hyvin harvoin. Sitä vastoin itsenäiset pariskunnat määrittävät

suhteensa valtarakennetta tasaisin väliajoin yhä uudelleen ja uudelleen.

Tutkijan tehtävänä ei kuitenkaan ole päättää, millä taustatekijöillä loppujen lopuksi on merkitystä suomalais-brittiläisen parisuhteen päätöksenteossa. Sen sijaan kielen, kulttuurin ja sukupuolen merkitystä päätöksentekotilanteissa lähestytään kysymällä tutkimushenkilöiltä itseltään, onko näillä tekijöillä *heidän mielestään* vaikutusta siihen, miten he itse ja miten heidän kumppaninsa viestivät päätöksentekotilanteissa ja millaisia käsityksiä heillä on päätösvallasta ja viestinnän merkityksestä parisuhteensa päätöksenteossa.

5. Toiminnan attribuutiot parisuhteessa

Ihmisillä on luontainen pyrkimys antaa selityksiä eri asioille, ilmiöille ja toiminnalle. (Deschamps, 1983:223). Heillä on tarve nähdä sekä oma että toisten ihmisten elämä ja ympäröivä maailma organisoituna ja tarkoituksenmukaisena. Siksi jokainen on omassa elämässään arkipäivän tutkija ja oman kokemusmaailmansa psykologi: Usein ihmiset hyvinkin systemaattisesti, analyyttisesti ja loogisesti pyrkivät löytämään yhteyksiä eri ilmiöiden ja niihin mahdollisesti vaikuttaneiden syiden välille. (Weary, Stanley & Harvey, 1989: 4-10.)

Perinteisesti toiminnan selitykset on jaoteltu "*sisäisiin*" (dispositional factors) ja "*ulkoisiin*" (situational factors) (Newman, 1981:60). Parisuhteiden ja muiden läheisten ihmissuhteiden tutkimuksessa on esitelty lisäksi kolmas toiminnan selityskategoria. Tämän *interpersonaaliseksi* kutsutun kategorian (interpersonal factors) mukaan parisuhteen osapuolet selittävät omaa ja toistensa toimintaa nimenomaan suhteestaan käsin, toiminta saa selityksensä itse suhteesta (Newman, 1981).

Attribuutioita on siis tutkittu myös parisuhdekontekstissa. Attribuutioilla on todettu olevan yhteyksiä ainakin siihen, miten tyytyväisiä parisuhteen osapuolet kokevat suhteessa olevansa sekä siihen, kuinka paljon parisuhteessa riidellään ja millä tavalla syntyneitä konflikteja ratkaistaan. (Newman, 1981:59.)

Oman ja toisten ihmisten toiminnalle annettaviin selityksiin - ovatko ne sisäisiä, ulkoisia vai interpersonaalaisia - vaikuttaa ensinnäkin se, *mihin ryhmään yksilö katsoo itse kuuluvansa ja mihin ryhmään hän katsoo sen ihmisen kuuluvan, jonka toiminnalle hän etsii selityksiä*. Toisin sanoen, kokeeko arvioiva henkilö arvioitavan kuuluvan samaan ryhmään kuin johon hän itse kokee kuuluvansa (ingroup) vai näyttääkö tämä olevan jonkin sellaisen ryhmän jäsen, johon arvioiva henkilö ei itse kuulu (outgroup). (Deschamps, 1983:229.)

Toiseksi se, kuinka korkeaksi yksilö arvioi kunkin ryhmän statuksen (sen, mihin hän itse kuuluu, ja mihin arvioitava henkilö kuuluu), vaikuttaa hänen tekemiinsä attribuutioihin. Ryhmän statuksen arvioiminen perustuu siihen tietoon - käsityksiin, stereotypioihin ja niin edelleen - joita yksilöllä ryhmistä on. Kolmanneksi attribuutioihin vaikuttaa *tarkasteltavan ilmiön tai toiminnan sisältö ja se, kuinka paljon sitä arvostetaan* (Deschamps, 1983:230). Neljänneksi merkityksetöntä ei ole sekään, *kuinka suureksi arvioitavan yksilön status ja vaikutusvalta koetaan*.

Viidenneksi attribuutioihin vaikuttaa se, *selitetäänkö omaa vai jonkun toisen ihmisen toimintaa* (Weary, Stanley & Harvey, 1989:15-22). Toisen ihmisen toiminnan selityksiin ei varmastikaan voi olla vaikuttamatta lisäksi se, kuinka hyvin tämä tunnetaan. Tässä kohden raja yksilö- ja ryhmäperustaisten selitysten välillä muuttuu epäselväksi - selitetäänkö toimintaa perustuen tietoon siitä ryhmästä, johon kyseessä oleva ihminen kuuluu (categorical data) vai perustuen tietoon henkilökohtaisista ominaisuuksista (personal data)?

*****

Attribuutiot sulkevat teoreettisen viitekehyksen ympyrän. Matka alkoi niin sanotun intergroup-ideologian esittelystä. Sen mukaan keskinäisviestintä ei koskaan voi olla pelkästään viestintätilanteessa olevien yksilöiden välistä vaan huomioon on aina otettava keskustelun osapuolten mitä moninaisimmat taustatekijät - kulttuuri, koulutus, omaksutut arvot, normit ja uskomukset, kunkin viestintätilanteen erityispiirteet ja niin edelleen. Siis tunsivatpa keskustelukumppanukset toisensa miten

hyvin tahansa, viestintä ei koskaan voi olla puhtaasti interpersonaalista, täydellisesti toisensa tuntevien ihmisten viestintää, jossa yksilö voisi olla "pelkästään" yksilönä ilman niitä piirteitä, jotka ovat hänen ympäristössään ja sosiaalisissa kytkennöissään häneen vaikuttaneet. Jokaisella vuorovaikutukseen osallistujalla on oma historiansa ja taustansa, jonka hän tuo mukanaan vuorovaikutustilanteeseen (Tannen, 1986).

Omaa ja keskustelukumppanin viestintää selitetään ainakin kahdesta lähtökohdasta: Selitykset perustuvat joko 1) tietoon siitä ryhmästä, johon yksilö kuuluu (categorical data) tai 2) tietoon yksilön yksilöllisistä persoonallisuuden piirteistä (personal data). Kolmanneksi mainittakoon vielä läheisten ihmissuhteiden tutkijoiden kehittämä kolmas attribuutioluokka: interpersonaaliset attribuutiot. Toiminnan attribuutio on interpersonaalinen silloin, kun se selittää toimintaa parisuhteesta käsin.

Tässä tutkimuksessa suomalais-brittiläisen parisuhteen "interpersonaalisuutta" ja parisuhteen osapuolten omalle ja kumppaninsa viestinnälle antamia selityksiä tarkastellaan päätöksenteon kontekstissa. Valitsin laajasta keskinäisviestinnän kentästä päätöksenteon osittain tutkimuskirjallisuuden, osittain oman intuitioni ja kokemusteni ohjaamina. Kaksikulttuurisissa parisuhteissa päätöksenteosta saattaa muodostua monimutkaisempi ja ongelmallisempi prosessi kuin yksikulttuurisissa parisuhteissa, koska eri kulttuureissa käsitykset päätösvallan jakautumisesta parisuhteessa saattavat poiketa toisistaan suurestikin (Rohrlich, 1988). Parisuhteen päätöksenteko on mielenkiintoinen tutkimuksen kohde myös, koska tähän mennessä sen tutkiminen on ollut varsin vähäistä.

Tutkimusongelma rakentuu siten kokonaisuudeksi kahdelta suunnalta. Kirkkaimmin on näkyvässä ongelman päätöksentekoon liittyvä puoli: Millaiseksi suomalais-brittiläisen parisuhteen osapuolet kuvaavat päätöksentekoa parisuhteessaan? Ikäänkuin piilossa tai vähän hämärässä, mutta ei yhtään sen vähäpätöisempänä tutkimusta siivittää eteenpäin toiselta suunnalta, attribuutio- ja intergroup - teorioista keriytävä kysymys: Millaiseen tietoon perustuen suomalais-brittiläisen parisuhteen osapuolet selittävät omaa ja kumppaninsa viestintää ja päätöksentekotilanteissa?

III TUTKIMUKSEN KULKU

1. Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää suomalais-brittiläisen parisuhteen osapuolten käsityksiä parisuhteensa päätöksenteosta. Aihetta tarkastellaan kulttuurienvälisen ja parisuhdeviestinnän konteksteissa. Tutkimuksen toisena tavoitteena on arvioida, miten niin sanottu päiväkirjamenetelmä soveltuu parisuhteen päätöksenteon tutkimiseen.

Tutkimuskysymykset ovat:

- 1.) Millaista on päätöksenteko suomalais-brittiläisessä parisuhteessa suhteen osapuolten kuvaamana?
  - a) Millaiseksi he kuvaavat omaa ja kumppaninsa viestintätäytyliä päätöksentekotilanteissa?
  - b) Mitä he ajattelevat viestinnän merkityksestä parisuhteen päätöksenteossa?
  - c) Millaisia käsityksiä heillä on päätösvallasta parisuhteessaan?
  - d) Miten parisuhteen päätöksenteko on heidän mielestään muuttunut ajan myötä?
- 2.) Miten suomalais-brittiläisen parisuhteen osapuolet selittävät omaa ja kumppaninsa päätöksentekotäytyliä sekä käsityksiä päätösvallasta ja viestinnän merkityksestä päätöksenteossa?
- 3.) Millä tavalla suomalais-brittiläisen parisuhteen osapuolet kertovat olevansa tietoisia parisuhteensa päätöksenteosta?
- 4.) Miten päiväkirjamenetelmä soveltuu päätöksenteon tutkimusmenetelmäksi?

2. Käsitteiden määrittely ja operationaalistaminen

Parisuhteen päätöksenteko

Monissa tutkimuksissa on rajattu etukäteen, minkäsisältöisistä päätettävistä asioista halutaan saada tietoa. Niinsanotut kulutuspäätöksiin liittyvät tutkimukset ovat tästä tyypillinen esimerkki (ks. esim. Engel, Blackwell & Miniard, 1986; Troutman & Shanteau, 1989).

Tässä tutkimuksessa parisuhteen päätöksentekoa ei rajata etukäteen vaan tutkimushenkilöt voivat kertoa tapauksista, jotka he itse kokevat parisuhteen päätöksentekotilanteiksi. Tavallaan tutkimushenkilöiden tehtävänä on operationaalistaa parisuhteen päätöksenteko. Edellämainittu lähtökohta mielessä pitäen parisuhteen päätöksenteko tässä tutkimuksessa on sitä, kun parisuhteen osapuolet joko yksin tai yhdessä päättävät jostakin asiasta. Painopiste on parisuhteen osapuolten välisessä viestinnässä päätöksentekotilanteissa. Päätöksentekotilanteiden viestintää taas tarkastellaan kolmen osa-alueen kautta: Ensinnäkin selvitetään tutkimushenkilöiden käsityksiä omasta ja kumppaninsa viestintätyylistä päätöksentekotilanteissa. Toiseksi kysytään, mikä merkitys heidän mielestään on viestinnällä parisuhteen päätöksenteossa. Kolmanneksi selvitetään tutkimushenkilöiden käsityksiä päätösvallan jakautumisesta parisuhteessaan.

Viestintätyyli

Viestintätyyli tutkimuksen johtava hahmo lienee Robert Norton. Hänen mukaansa viestintätyyli tarkoittaa yksinkertaisesti sitä, millä tavalla henkilö viestii (Norton, 1983). Hän näkee viestintätyylin suhteellisen pysyvänä piirteenä, joskin se voi joskus, tilanteesta riippuen, vaihdellakin. Yksilö voi olla viestintätyyliältään esimerkiksi suora, ystävällinen, eloisa ja niin edelleen.

Tässä tutkimuksessa suomalais-brittiläisen parisuhteen osapuolten käsityksiä omasta ja kumppaninsa viestintätyylistä päätöksentekotilanteissa lähestytään kysymällä heiltä

suoraan, millaisia he itse ja heidän kumppaninsa ovat viestijöinä päätöksentekotilanteissa. Tutkimushenkilöitä pyydetään kertomaan myös omista ja kumppaninsa käyttämisestä suostuttelukeinoista päätöksentekotilanteissa. Suostuttelu tarkoittaa niitä keinoja, joita parisuhteen osapuolet käyttävät saadakseen tahtonsa läpi.

Viestinnän merkitys

Asenteet kertovat ihmisten suhtautumisesta johonkin asiaan, tapahtumaan tai ihmiseen. Asenteilla on perinteisesti ajateltu olevan kolme komponenttia: kognitiivinen, affektiivinen ja toimintakomponentti (Hollander, 1981). Asenteen kognitiivinen komponentti tarkoittaa sitä, että jostakin asiasta on opittu ajattelemaan tietyllä tavalla. Affektiivinen komponentti taas tarkoittaa sitä, että jostain asiasta joko pidetään tai ei pidetä. Toimintakomponentti viittaa siihen, miten asenne vaikuttaa käyttäytymiseen. Viestintäasenteet kertovat ihmisten suhtautumisesta viestintään. Se, millaiseksi viestinnän merkitys koetaan parisuhteen päätöksentekotilanteissa, on viestintäasenne. Tässä tutkimuksessa tutkimushenkilöiltä kysytäänkin: Mikä on heidän mielestään viestinnän merkitys parisuhteen päätöksenteossa?

Päätösvalta parisuhteessa

Parisuhteen osapuolten käsitykset päätösvalan jakautumisesta parisuhteessa eivät suoranaisesti liity parisuhteen viestintään. Tässä tutkimuksessa kiinnostaakin selvittää, millä tavalla käsitykset päätösvalasta mahdollisesti heijastuvat pariskunnan viestintään päätöksentekotilanteissa. Tutkimushenkilöiden käsityksiä päätösvalasta lähestytään kysymällä heiltä, kenellä on päätösvalta heidän parisuhteessaan ja millä tavalla se ilmenee käytännössä, erityisesti päätöksentekotilanteiden viestinnässä (esimerkiksi viestinnän määrässä ja viestintätyylissä).

Parisuhteen päätöksenteko eri aikoina

Parisuhteen päätöksentekoa eri aikoina selvitetään kysymällä tutkimushenkilöiden käsityksiä siitä, millaista heidän päätöksentekonsa heidän omasta mielestään oli

suhteen alussa ja millaista se on nyt. Tutkimushenkilöiltä kysytään myös, miten heidän parisuhteensa päätöksenteko on heidän oman käsityksensä mukaan muuttunut ajan myötä.

Viestinnän attribuutiot

Viestinnän attribuutiot ovat tässä tutkimuksessa niitä syitä, joilla suomalais-brittiläisen parisuhteen osapuolet selittävät omaa ja kumppaninsa päätöksentekotilanteiden viestintätyyliä sekä käsityksiä päätösvallasta ja viestinnän merkityksestä päätöksentekotilanteissa. Attribuutioita selvitetään Miksi-kysymyksillä, jotka ovat esimerkiksi tämäntyyliä: Miksi X on mielestäsi sellainen viestintätyyliiltään? Mistä mielestäsi johtuu, että ajattelet parisuhteen päätöksenteosta sillä tavalla? Tutkimushenkilöiden annetaan kertoa attribuutioista ensin mahdollisimman vapaasti. Sen jälkeen heiltä kysytään, millä tavalla kieli, sukupuoli ja kulttuuri heidän mielestään selittävät omaa ja kumppanin päätöksentekotilanteiden viestintätyyliä sekä käsityksiä päätösvallasta ja viestinnän merkityksestä päätöksentekotilanteissa. Kielen ja kulttuurin nostamista lähemmin tarkasteltavaksi perustelen itse tutkimuksen kohteella, kaksikulttuurisella parisuhteella. Sukupuoliattribuutiot ovat erityisen kiinnostuksen kohteena siksi, koska miehiin ja naisiin suhtautuminen saattaa vaihdella kulttuurista toiseen (vaihtelee se varmasti kulttuurin sisälläkin!).

Päätöksenteon tiedostaminen

Parisuhteen päätöksenteon tiedostaminen tarkoittaa sitä, missä määrin suomalais-brittiläisen parisuhteen osapuolet ovat tietoisia siitä, millaisista asioista ja millä tavalla he tekevät päätöksiä omassa suhteessaan. Lisäksi tiedostamista lähestytään kysymällä, kuinka yleistä parisuhteen päätöksenteko pariskuntien mielestä on. Tutkimushenkilöiltä kysytään myös, mitä parisuhteen päätöksenteko heidän mielestään on? Kuinka tietoisia he itse kokevat olevansa parisuhteensa päätöksenteosta? Lisäkö tässä tutkimuksessa mukanaolo päätöksenteon tiedostamista? Sen lisäksi, että tutkimushenkilöiltä kysytään tiedostamisesta suoraan,

selvitetään sitä myös tutkimalla, millaisista ja kuinka monista päätöksentekotilanteista he kertovat.

Päiväkirjan soveltuvuus parisuhteen päätöksenteon tutkimusmenetelmäksi

Päiväkirjamenetelmän sopivuutta tullaan arvioimaan ensinnäkin sisällöllisin perustein: Millaista materiaalia päiväkirjamenetelmän käyttäminen tuottaa? Kuinka monta päätöksentekotarinaa tutkimushenkilöt kirjoittavat? Toiseksi sen sopivuutta pohditaan vertaamalla päiväkirjamenetelmän tuottamaa aineistoa teemahaastattelulla saatuun aineistoon: Millä tavalla ne täydentävät toisiaan? Lisäksi tarkastellaan, onnistuiko tutkija soveltamaan menetelmän sellaiseksi, että se sopii parhaalla mahdollisella tavalla juuri tähän tutkimukseen. Kolmanneksi tutkittavilta tullaan kysymään henkilökohtaisia arvioita siitä, miltä päiväkirjan kirjoittaminen tuntui.

3. Aineistonkeruumenetelmät

3.1. Teemahaastattelu

Yleisimmät läheisten ihmissuhteiden tutkimuksessa käytetyt menetelmät ovat havainnointi, jo olemassaolevien dokumenttien tutkiminen (esimerkiksi avioeropaperit ja kirjeet) sekä tutkittavien oman toimintansa tarkkailuun, introspektioon, perustuvat menetelmät kuten kyselyt, haastattelut ja muistiinpanot. (Harvey, Christensen & McClintock, 1983:451).

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten suomalais-brittiläisen pariskunnan osapuolet kuvaavat ja selittävät parisuhteensa päätöksentekoon liittyvää viestintätyyliä sekä käsityksiä päätösvallasta ja viestinnän merkityksestä päätöksenteossa. Koska tavoitteena on kerätä tietoa tutkittavien omista käsityksistä, tutkimuksen molemmat aineistonkeruumenetelmät ovat introspektiivisiä. Tutkimuksessa käytetään kahta aineistonkeruumenetelmää. Niistä ensimmäinen on niin sanottu puolistrukturoitu- eli teemahaastattelu. Toinen on niin sanottu päiväkirjamenetelmä, jonka soveltuvuutta parisuhteen päätöksenteon tutkimukseen

arvioidaan.

Ensimmäisenä aineistonkeruumenetelmänä käytetään siis teemahaastattelua. Vaikka kaksikulttuuristen parisuhteiden päätöksentekoa ei ole aikaisemmin tutkittukaan, löytyi aihetta eri puolilta sivuavista tutkimuksista ja tutkijan omista kokemuksista aineksia haastattelun jonkinasteiseen strukturointiin. Puolistrukturoidun teemahaastattelusta tekee nimenomaan se, että haastattelun aihepiirit ovat etukäteen tiedossa. Toisaalta teemahaastattelu taas on lähellä avointa haastattelua, koska kysymyksillä ei ole tarkkaa muotoa ja järjestystä. (Hirsjärvi & Hurme, 1985.)

Tutkimushenkilöitä haastatellaan kaksi kertaa: Päähaastattelun teema-alueet hahmottuvat ensimmäisen, toisen ja kolmannen tutkimuskysymyksen (viestintätyyli viestinnän merkitys, päätösvalta, päätöksenteon tiedostaminen ja attribuutiot) pohjalta. Kysymysrunon rakentamisessa on käytetty apuna aihetta sivuavaa kirjallisuutta ja tutkimuksia sekä tutkijan omia kokemuksia. Loppuhaastattelun tehtävänä on selvittää tutkimushenkilöiden ajatuksia päiväkirjan täyttämisestä ja siitä, onko tutkimuksessa mukanaolo lisännyt heidän tietoisuuttaan parisuhteensa päätöksenteosta. Tutkittavia haastatellaan heidän omalla äidinkielellään, joten haastattelurungot tehdään sekä suomeksi että englanniksi. (liitteet 1 ja 2). Tulokset-luvussa haastatteluista otetut lainaukset on merkitty haastateltavan nimen perässä olevalla H-kirjaimella (esimerkiksi Mike (H)) Loppuhaastatteluista otetuista lainauksista käytetään lyhennystä LH.

3.2. Päiväkirjamenetelmä

Päiväkirjamenetelmä voi tarkoittaa joko jo olemassaolevien päiväkirjojen käyttämistä aineistona tai sitä, että tutkittavia pyydetään kirjoittamaan muistiin tapahtumia, tuntemuksiaan yms. tutkittavasta asiasta tietyn ajanjakson verran (Harvey, Hendrick & Tucker, 1988).

Päiväkirjamenetelmä on arvostettu aineistonkeruumenetelmä ihmissuhteiden tutkimuksessa (Harvey et.al., 1988). Parhaimmillaan sillä voikin saada rikasta ja

elämäntäyteistä tietoa ihmisten välisistä suhteista ja niihin liittyvistä ajatuksista ja tunteista. Päiväkirjamenetelmä on kuitenkin täyttäjälleen vaativa ja aikaavievä: Tutkittavan täytyy olla riittävän motivoitunut tehtävänsä jaksakseen kirjoittaa henkilökohtaisista asioistaan säännönmukaisesti pitkähkön ajanjakson verran.

Päiväkirjamenetelmän "kurinalaisempaa" versiota kutsutaan toimintamuistiinpanojen (behavioral records) tekemiseksi (Harvey ym., 1983). Siinä tapahtumia merkitään muistiin päivittäin tavalla, jonka muodon ja rakenteen tutkija on etukäteen määritellyt. Tämän menetelmän on todettu olevan tehokas, koska se on tutkittaville suhteellisen helppo juuri etukäteen mietityn rakenteensa vuoksi. Toiseksi menetelmän uskotaan olevan luotettava, koska muistiinpanoja tehdään päivittäin ja siksi tapahtumat ovat kirjoitushetkellä vielä tarkasti muistissa.

Tässä tutkimuksessa käytetään nimitystä päiväkirjamenetelmä tarkoittamaan jonkinlaista toimintamuistiinpanojen ja päiväkirjan välimuotoa. Pariskuntia autetaan muistiinpanojen tekemisessä kirjoittamista ohjaavilla kysymyksillä ja esimerkkitarinalla. Koska tutkimushenkilöinä on sekä suomea että englantia äidinkielenään puhuvia henkilöitä, ovat kirjoitusohjeet ja esimerkkitarinakin molemmilla kielillä (liitteet 3 ja 4). Tulosten raportoinnissa päiväkirjasta otetut lainaukset tunnistaa nimen perässä olevasta P-kirjaimesta (esimerkiksi: Aino(P)).

Päiväkirjamenetelmää ei ole ennen käytetty parisuhdeviestinnän tutkimuksessa Suomessa, joten sen lisäksi, että päiväkirja-aineistoa tullaan käyttämään etenkin ensimmäiseen ja toiseen tutkimuskysymykseen vastaamisessa (viestintätyyli, viestinnän merkitys, päätösvalta, päätöksenteon tiedostaminen) tullaan myös sen soveltuvuutta arvioimaan parisuhteen päätöksenteon tutkimusmenetelmäksi (neljäs tutkimuskysymys).

4. Tutkimushenkilöt

Tutkimukseen osallistui viisi henkilöä, kaksi pariskuntaa ja yhden pariskunnan toinen osapuoli, brittimies. Esittelen seuraavaksi tutkimukseen osallistuneet henkilöt.

Heidän nimensä on keksittyjä ja niitä tullaan käyttämään läpi koko tutkimuksen.

Aino on 32-vuotias kotiäiti. Hän on kirjoittanut ylioppilaaksi ja käynyt ammattikoulun. Aino on naimisissa Paulin kanssa ja heillä on kaksi lasta.

Paul, Ainon aviomies, on 30-vuotias muusikko. Paul opiskeli musiikkia Englannissa.

Leena on 32-vuotias filosofian maisteri ja ylioppilasmerkonomi. Leena ei käy työssä, sillä hänen ja hänen miehensä, Miken, esikoinen syntyy pian.

Mike, Leenan aviomies on 25-vuotias tutkija. Hän on opiskellut yliopistossa sekä Englannissa että Suomessa.

James on 30-vuotias kielikoulun johtaja. Englannissa hän opiskeli myyntiä ja markkinointia. James on avoliitossa suomalaisnaisen kanssa.

Kaikkien tutkimushenkilöiden suomalais-brittiläinen suhde on kestänyt vähintään kolme vuotta. Paul, Mike ja James ovat asuneet Suomessa usean vuoden ajan.

5. Aineiston kerääminen

Haastattelut tehtiin helmi- ja maaliskuussa 1996. Kaikkia tutkimushenkilöitä haastateltiin kaksi kertaa. Ensimmäinen oli niin sanottu päähaastattelu, jossa käytiin läpi seuraavat teemat: Oma ja kumppanin viestintätyyli, omat ja kumppanin suostuttelukeinot, viestinnän merkitys päätöksenteossa, tyytyväisyys päätöksentekoon, päätösvalta, päätöksenteon tiedostaminen, päätöksenteko eri aikoina sekä päätöksentekotilanteiden viestinnän attribuutiot, joista erikseen nostettiin esille kieli, kulttuuri ja sukupuoli (liite 1).

Ainon, Paulin ja Jamesin kanssa haastatteluun suostumisesta sekä haastatteluajankohdasta ja -paikasta sovittiin tavattaessa muissa merkeissä, sillä he olivat tutkijan tuttuja entuudestaan. Leenan ja Miken osallistumisesta tutkimukseen ja käytännön järjestelyistä sovittiin puhelimesta. Puhelimesta myös esiteltiin

tutkimuksen aihe pääpiirteissään. Haastatteluhetkellä tutkija tapasi Leenan ja Miken ensimmäistä kertaa.

Kaikkia tutkimukseen osallistuneita haastateltiin erikseen. Jamesia, Ainoa ja Paulia haastateltiin tutkijan kotona, keittiön pöydän ääressä. Aino ja Paul itse ehdottivat haastattelun tekemistä muualla kuin heillä, sillä he arvelivat lastensa läsnäolon häiritsevän haastatteluun keskittymistä. Leenaa ja Mikea haastateltiin heidän kotonaan, myöskin keittiössä.

Ennen varsinaisen haastattelun aloittamista haastateltavat orientoitiin uudelleen aiheeseen. Lisäksi Leenalle ja Mikelle kerrottiin, että tutkijan kiinnostus suomalais-brittiläiseen parisuhteeseen kumpuaa omista kokemuksista. Tämän tarkoituksena oli luoda yhteenkuuluvuuden tunnetta haastattelijan ja haastateltavan välille. Haastattelun teemat tulivat esiin siinä järjestyksessä, kun se kunkin haastattelun kohdalla tuntui luontevimmalta. Siksi haastattelujen rakenteet poikkesivat toisistaan paljonkin ja asiat painottuivat haastatteluissa hieman eri tavoin.

Haastattelut nauhoitettiin pienellä nauhurilla, joka sijoitettiin pöydälle haastattelijan ja haastateltavan väliin. Haastattelujen kesto vaihteli 45 minuutista puoleentoista tuntiin. Seuraavasta selviää haastattelujärjestys ja haastattelujen kesto:

<u>Haastateltava</u>	<u>Haastattelun kesto</u>
James	1t 30 min
Leena	1t
Aino	1t 20 min
Paul	1t 30 min
Mike	45 min

Päähaastattelun jälkeen tutkimushenkilöt kirjoittivat päiväkirjaa parisuhteensa päätöksentekotilanteista kahden viikon ajan. Tilanteiden muistiinmerkitsemisessä tutkittavia pyydettiin kiinnittämään erityistä huomiota seuraaviin seikkoihin: Mikä oli päätettävä asia? Mikä oli tilanteen lopputulos? Oliko vastaaja tyytyväinen lopputulokseen? Arvio puolison tyytyväisyydestä lopputulokseen. Tyytyväisyys

tapaan, jolla asiasta sovittiin. Saiko vastaaja oman kantansa riittävästi kuuluville? Millaisia suostuttelukeinoja tilanteessa käytettiin?

Päiväkirjaan liitettyssä instruktiossa todettiin lisäksi, että kaikista tilanteista ei välttämättä löydy vastauksia kaikkiin kysymyksiin, ja että jos tilanteesta jäi mieleen jotain, jota ei kysytä, kannattaa sekin kirjoittaa muistiin. Instruktioon oli liitetty myös esimerkkitarina päätöksentekotilanteesta helpottamaan kirjoittamista. (Liite 4)

Kaksi viikkoa kestäneen kirjoittamisjakson jälkeen tehtiin loppuhaastattelut (liite 2). Tutkimushenkilöiltä kysyttiin heidän tuntemuksiaan päiväkirjan pitämisestä: Oliko se tuntunut helpolta vai vaikealta, täyttivätkö he päiväkirjaa itsenäisesti vai yhteistyössä kumppanin kanssa, vaikuttiko päiväkirjan kirjoittaminen millään tavalla jokapäiväiseen elämään. Lisäksi haastateltavilta tiedusteltiin, tunsivatko he tullessaan tietoisemmiksi päätöksenteosta parisuhteessaan päiväkirjan kirjoittamisen myötä. Loppuhaastattelut olivat ensimmäisiä haastatteluja huomattavasti lyhyempiä, niiden kestot vaihtelivat kolmesta viiteen minuuttiin.

Kaikissa haastatteluissa oli suhteellisen rentoutunut ilmapiiri, joskin ehkä hieman vapautuneempi Aion, Paulin ja Jamesin haastatteluissa, sillä he olivat tutkijan tuttuja entuudestaan.

6. Aineiston analysoiminen

Teemahaastattelut purettiin eli kirjoitettiin tekstiksi. Haastattelujen sanatarkkaa litterointia ei koettu tarpeelliseksi, sillä tutkimushenkilöiden käsitysten selvittämiseksi kielen rakenteiden tietäminen ei ole tarpeen. Päätöksenteon tiedostamiseen liittyvän tutkimuskysymyksen vuoksi epäröinnit ja miettimistauot kuitenkin merkittiin ylös. Haastattelujen sisältöä tiivistettiin litteroinnin yhteydessä kuitenkin niin, että turhat toistot, ähinät ja selvästi tutkimusongelman ulkopuolelle jäävät kohdat jätettiin pois. Koska päiväkirja-aineisto oli jo valmiiksi kirjallisessa muodossa, sitä ei tarvinnut muokata erikseen analyysiä varten.

Sekä haastattelu- että päiväkirja-aineiston analyysissä käytettiin niin sanottua sisällönanalyttistä menetelmää. Analyysin pohjaksi otettiin tutkimuskysymyksiinkin kirjatut tutkimuksen pääkäsitteet: 1) viestintätyyli, 2) viestinnän merkitys, 3) päätösvalta, 4) päätöksenteon tiedostaminen ja 5) päätöksentekotilanteisiin liittyvän viestinnän attribuutiot.

Analyysin edetessä edellämainitusta karkeasti jaetuista tarkasteluyksiköistä löydettiin hienosyisempi jaottelu niin, että tulokset raportoidaan seuraavien tarkasteluyksiköiden pohjalta: 1) yhteinen päätöksentekotyyl, 2) yksilöllinen viestintä- ja päätöksentekotyyl, 3) suostuttelu, 4) viestinnän merkitys, 5) päätösvalta, 6) parisuhde- ja yksilöattribuutiot, 7) ryhmäattribuutiot, 8) kontekstiattribuutiot ja 9) päätöksenteon tiedostaminen.

Päiväkirjamenetelmän soveltuvuutta parisuhteen päätöksenteon tutkimiseen arvioitiin sekä tutkimushenkilöiden että itse tutkimuksen näkökulmasta. Tutkimushenkilöiden omat tuntemukset päiväkirjan täyttämisestä tulivat esille loppuhaastattelussa. Päiväkirjan sopivuutta mietittiin myös siltä kannalta, millaista aineistoa se tuotti ja miten menetelmän soveltaminen juuri tähän tutkimukseen onnistui.

IV TULOKSET

1. Päätöksentekoon liittyvä viestintätyyli

1.1. Yhteinen päätöksentekotyyl

1.1.1. Miten päätettiin silloin ennen...

Tutkimusaineiston analyysin alkuvaiheessa alkoi hahmottua, että tutkimushenkilöt kuvasivat parisuhteensa päätöksentekotyylillä kahdesta eri näkökulmasta. Ensinnäkin he kertoivat, *miten he tekevät päätöksiä yhdessä*, millainen on heidän yhteinen päätöksentekotyylinsä "parisuhdeyksikköissä". Toisaalta tutkimushenkilöt kuvasivat myös *omaa ja kumppaninsa yksilöllistä viestintä- ja päätöksentekotyylillä*. Toisin sanoen kun puhutaan yhteisestä päätöksentekotyylisestä, on tarkastelun kohteena nimenomaan parisuhde viestintäyksikkönä. Yksilöllisestä päätöksentekotyylisestä puhuttaessa viestintäyksikkönä on nimenomaan yksilö.

Keskeistä tutkittavien kuvauksille yhteisestä päätöksentekotyylisestä oli *kehityksen kuvaus*. He hahmottivat nykyistä päätöksentekotyylillään paljolti vertaamalla sitä suhteensa alkuaikojen tapaan päättää asioista. Suhteen alkuaikojen päätöksenteolle vaikutti olevan tyypillistä se, että *päätöksiä tehtiin enemmän itsenäisesti* ja yksilöinä kuin parisuhdeyksikköissä ja kumppanin kanssa yhdessä.

"At the start I was more keen on deciding more things together whereas Leena was more keen on making the decision first and afterwards come and tell me about it." Mike (H)

Toisaalta aineistosta piirtyi päinvastainenkin kuva: Suhteen alussa saattoi käydä myös niin, että *nykyistä useammista päätöksistä täytyi neuvotella kumppanin kanssa, koska niin sanottuja vastuualueita ei vielä ollut jaettu*. Omaan vastuualueeseen kuuluvista asioista voi parisuhteen kumpikin osapuoli päättää itse neuvottelematta niistä kumppanin kanssa.

"Leena does the cooking, what food is bought. Money, bills, insurance, bank choice. She takes care of all that and large things like housing as well. She probably has more authority than me. So, it actually looks like that she makes all the big decisions." Mike (H)

Vastuualueita ja sitä, millä perusteella ne parisuhteessa jakautuvat tai jaetaan, käsitellään tarkemmin "Päätösvalta parisuhteen päätöksentekotilanteissa"-luvussa.

Kolmanneksi näyttäisi myös siltä, että suhteen alkuaikoina tutkimushenkilöt olivat lähinnä kiinnostuneet keskustelemaan "elämän suurista kysymyksistä", omista arvoistaan ja ideologioistaan. Silloin ei jäänyt tilaa jokapäiväiselle tavallisten asioiden päätöksenteolle. Toisaalta on varmasti niinkin, että suhteen alussa niin sanottujen arkipäivän *jokapäiväisten päätösten* (esimerkiksi mitä ruokaa laitetaan illalla tai kenen vuoro on tiskata) *tekeminen ei vielä yksinkertaisesti ollut ajankohtaista*, koska yhteistä elämää ei oltu kunnolla alettu rakentakaan.

*"At the start we talked about 'big issues', politics, religion, but not day to day issues and decisions. Now it has reversed a lot."
Mike (H)*

Neljänneksi parisuhteen alkuaikojen päätöksenteolle tutkittavien kertoman perusteella näytti olevan tyypillistä myös se, että silloin kun päätös tehtiin yhdessä, *päätöksentekotilanteissa puhuttiin enemmän kuin nykyisin*. Tämä tuntuu loogiselta, kun ajatellaan, että millä muulla tavalla kuin puhumalla parisuhteen osapuolet voisivat suhteen alussa saada selville toistensa käsityksiä, mieltymyksiä ja mielipiteitä eri tilanteissa?

"The idea of a negotiation is that you both get what you want within certain boundaries. But first you have to know the middle ground. – And that is when you have to test the water. – By throwing a few wild ideas or asking. And then decide after feedback.." James (H)

1.1.2. "Common Ground" - yhteisen päätöksenteon nykyraamit

Kun tutkimushenkilöt kertoivat nykyisestä päätöksenteosta parisuhteessaan, tavallisimmaksi piirteeksi nousi päätöksenteon *implisiittisyys*. Heidän mielestään keskustelu ei useinkaan ole tarpeen, sillä moni asia on tuttu entuudestaan tai tapahtunut niin monesti ennenkin, että "malli" tilanteen ratkaisemiseksi on jo olemassa. Joskus taas keskustelu voi olla vihjailevaa: omaa mielipidettä ei tarvitse kertoa kirjaimellisesti ja konkreettisesti ääneen, sillä kumppani pystyy tulkitsemaan mielipiteen myös vähemmän kirjaimelliseksi muotoillusta viestistä.

"I was running late getting ready for church, but could still make it by bike, so Leena left early on foot and I came few minutes later by bike. Whilst we normally go together on foot at the moment, we are quite used to this kind of arrangement when time is short. — We have done this many times before, so the decision was largely automatic: Leena noticed I would not be ready, and she said she would have to go, so I said I would follow by bike." Mike (P)

"I arrive home and feel like a pizza. The decision is made without actually saying 'we'll have a pizza tonight' or 'shall we have a pizza tonight'. Instead, I mention 'what shall we eat tonight, I couldn't be bothered to cook anything'. My partner immediately knows what I am hinting at and smiles. I laugh back and say 'what?', even though we both know exactly what is going on. The decision has now already been made. A few jokes etc. follow but we buy pizza." James(P)

Vaikka monet päätökset tutkittavien mukaan syntyvät nykyisin implisiittisesti, ilman että asiasta käydään keskustelua, hahmottui aineistosta myös toisenlainen tapa tehdä päätöksiä. Haastatteluissa tutkimushenkilöt kertoivat, että joskus parisuhteen molempia osapuolia tyydyttävää päätöstä tavoitellaan hyvinkin *eksplisiittisesti*. Päätöksenteko voi tavallaan olla eksplisiittistä myös silloin, kun se ei sisällä keskustelua: Paul kertoi, että hän ja Aino kirjoittavat paperille päätettävänä olevan asian hyvät ja huonot puolet. Heidän mielestään se helpottaa yksimieliseen lopputulokseen päätymistä.

Moni päätös syntyy siis nykyisin implisiittisesti, mutta keskustelujakin toki käydään. Erityisesti Leena ja Mike asettivat päätöksentekoon liittyvälle viestinnälle erityisvaatimuksen: Omien mielipiteiden perustelun on oltava *systemaattista ja loogiseen argumentointiin - ei tunteisiin - perustuvaa*.

"In discussion we both believe that valid argument must be based on logic, not feelings." Mike (H)

Kaikki tutkimuksessa mukana olleet olivat sitä mieltä, että nykyisin heidän parisuhteessaan on asioita, joista suhteen *jompi kumpi osapuoli voi halutessaan päättää neuvottelematta siitä ensin kumppanin kanssa*. Pääasiassa henkilökohtaisista ostoksista ja tekemisistä "omalla ajalla" (esimerkiksi työssä) voi päättää itsenäisesti. Tavallista tutkimushenkilöiden kertoman mukaan on kuitenkin päättää näistäkin asioista yhdessä kumppanin kanssa.

Päällisinpuolin itsenäiseltä näyttävästä päätöksenteosta löytyi myös toinen erityispiirre. Tutkittavat nimittäin kertoivat, että vaikka moni päätös saattaa näyttää itsenäisesti tehdyttä, *kumppani on usein vähintään ajatuksen tasolla mukana päättämässä asiasta*. Päätöstä tehdessään parisuhteen toinen osapuoli ottaa huomioon, mitä mieltä kumppani todennäköisesti olisi käsiteltävänä olevasta asiasta.

"If I choose a video alone I get the kind that my girlfriend likes. But if we are together, I try to negotiate more towards what I really like, which I would not do if I was on my own."
James(H)

Vuosien saatossa kumppani on opittu tuntemaan entistä paremmin ja jouheva yhteinen päätöksentekotapa on ajan myötä syntynyt ja kehittynyt. Aivan ongelmatonta pariskuntien nykyinen päätöksenteko ei kuitenkaan ole. Tutkimusaineistosta löytyi asioita, jotka tutkimushenkilöiden mielestä vaikeuttavat päätöksentekoa heidän parisuhteessaan nykyisin. Jamesin mielestä päätöksentekoa voi hankaloittaa ja hidastaa se, että hän ajattelee joskus vähän liikaakin, *mitä kumppani ajattelee käsiteltävänä olevasta asiasta*.

"If we cannot decide on something we know why: We might be thinking too much what the other one wants." James(H)

Leenan mielestä hänen ja Miken päätöksentekoa haittaa silloin tällöin se, että he ovat *liian samankaltaisia päätöksentekijöinä*.

"Me ollaan molemmat aika lyhytpinnaisia. Nopeasti pitäisi saada aikaan selkeä ja nopea päätös. Joskus voisi olla hyvä vähän kauemmin vatvoa. Nyt siitä seuraa vain se, että asia jää auki ja roikkumaan ja sitten se pitää aina nostaa uudelleen esille." Leena(H)

Myös Paul oli sitä mieltä, että liian samanlainen tapa tehdä päätöksiä ei olisi hyvä asia. Hän kertoi, että hänen ja Ainon päätöksentekoa helpottaa nimenomaan se, että he ovat päätöksentekijöinä toistensa vastakohtia.

"Aino is very careful, She wants to think carefully before doing anything. I want things straight away, which is good and bad. Aino is good because she slows me down. I am good because I make her go a little quicker.-- If you are the same, it does not work." Paul(H)

Kolmanneksi tutkimushenkilöt kertoivat, että *myös päätettävän asian sisältö* voi vaikeuttaa päätöksen tekemistä. Vaikealta tuntuvat päätökset eivät välttämättä ole päätöksiä isoista asioista. James kertoi, että hänen parisuhteessaan vaikeinta on yrittää päättää siitä, mikä elokuva mennään katsomaan tai mikä videofilmi vuokrataan illaksi. Paulin mielestä pienet päätökset ovat kaikkein hankalimpia - syytä hän ei tähän tosin kertonut. Olisikohan niin, että pikkuasioissa on tavallaan varaa kinastella, koska ne eivät merkitse niin paljon. Isot asiat taas on otettava vakavammin, koska pelissä on enemmän ja siksi niistä päätettäessä parisuhteen osapuolet eivät voi jäädä riitelemään jokaisesta yksityiskohdasta?

"Big decisions focus on the mind better - therefore arguments do not occur, just polite discussions. Small decisions make life a really big headache." Paul(P)

1.2. Yksilöllinen päätöksentekotyyli

1.2.1 Yksilöllinen viestintätyyli päätöksentekotilanteissa

Olen tähän mennessä käynyt läpi, mitä tutkimushenkilöt kertoivat yhteisestä, "parisuhdeyksikkönsä" päätöksenteosta suhteen alussa ja nykyisin. Sen lisäksi, että he kertoivat yhteisestä päätöksentekotyylistään, aineistosta alkoi hahmottua myös hieman toisenlainen tarkastelukulma: Tutkittavat kertoivat myös siitä, *millainen on heidän oma ja heidän kumppaninsa yksilöllinen päätöksentekotyyliinsä*. Tämä näytti rakentuvan kahdesta osasta. Ensinnäkin tutkimushenkilöt kertoivat, millaisia he itse ja millaisia heidän kumppaninsa ovat *viestintätyyliltään* päätöksentekotilanteissa. Yksilölliseen viestintätyyliin katsotaan kuuluvaksi myös *suostuttelukeinot*, joita tutkittavat kertoivat itsensä ja kumppaninsa käyttävän parisuhteensa päätöksentekotilanteissa. Toiseksi he kertoivat, millaisia he itse ja heidän kumppaninsa *ovat päätöksentekijöinä* tavallaan heidän mielestään yksilön tapa päättää asioista on suhteellisen pysyvä persoonallisuuden piirre.

Yksilöllisen viestintätyylin kuvauksista löytyi aika nopeasti selkeä kahtiajako: Päätöksentekotilanteiden viestintätyyliä kuvattiin pääasiassa kertomalla, *kuinka suoraa tai epäsuoraa* oma ja kumppanin viestintä on.

"Mä olen tosi suora. Saatan joskus loukata ihmisiä, kun sanon asioita liian suoraan ja ajattelen vasta jälkepäin." Aino(H)

"If I do not want to do something I will not say it. I will say I will do it. Then I would try to show some other way that I do not want to do it." James (H)

Toisaalta tutkimushenkilöt näyttivät ajattelevan, että suora tai epäsuora viestintätyyli eivät pysy muuttumattomina vaan *vaihtelevat tilanteesta toiseen* ja riippuen siitä, kenelle puhutaan.

"When I am talking to people with power and that I do not know, I am not direct." Paul(H)

Toisaalta taas he kuitenkin tuntuivat olevan sitä mieltä, että suora ja epäsuora viestintätyyli voivat olla suhteellisen pysyviä ominaisuuksia, melkein kuin osa persoonallisuutta, jota ei voi noin vain muuttaa.

"En mä tiedä, onko se aina hyvä (sanoa asioita suoraan), mutta kyllä se toimii. Oishan se fiksumpaa joskus jollain muullakin tavalla, mutta... Mä teen näin enkä ehkä pysty sitä muuttamaan vaikka haluaisinkin." Aino(H)

Tutkittavat pohtivat myös sitä, ovatko suora ja epäsuora viestintätyyli *myönteisiä vai kielteisiä* ominaisuuksia. Molemmista löydettiin sekä hyviä että huonoja puolia. Suora viestintätyyli tulkittiin negatiiviseksi ominaisuudeksi silloin, kun sen koettiin ilmentävän hyökkäävää asennetta kumppania ja tämän mielipiteitä kohtaan. Myös silloin suora viestintätyyli sai negatiivisen leiman, kun se tulkittiin joustamattomuudeksi, omasta kannasta kiinnipitämiseksi ilman neuvotteluja.

"Before Aino talked or shouted and I listened more. Now we communicate better and it is more diplomatic. It is a lot better now than before." Paul(H)

Suora viestintätyyli ei kuitenkaan aina näyttänyt olevan kielteinen ominaisuus. Joskus sen koettiin ilmentävän välittömyyttä ja rehellisyyttä.

"Paul aina sanoo, että sanon asioista tosi suoraan. Jos vaikka Paulin vanhemmat kysyvät, olivatko heidän lähettämänsä lastenvaatteet sopivia, sanon suoraan, jos eivät olleet. Paul taas aina sanoo, että ne ovat sopivia, vaikkeivät olisikaan. Miksi pitää valehdella. Englantilaiset aina sanovat, että kaikki asiat ovat ihanasti, vaikkeivät olisikaan." Aino(H)

Tutkimushenkilöiden tapaa arvottaa suoraa ja epäsuoraa viestintätyyliä on mahdollista tarkastella myös heidän kehitlemiensä vastakohtaparien kautta. Suora viestintätyyli koettiin positiiviseksi ominaisuudeksi silloin, kun sen vastakohtaksi nimettiin seuraavat adjektiivit: varauksellinen, epärehellinen. Negatiiviseksi suora viestintätyyli taas arvotettiin asettamalla sen vastakohtaksi: herrasmies, diplomaattinen, hienovarainen, kumppanin huomioonottaminen.

"If I am tired or in a bad mood I say things directly. But otherwise I am a gentleman." Paul(H)

Analyysin edetessä alkoi näyttää siltä, että epäsuoralla viestintätäylyllä tutkittavat tarkoittivat kahta, toisistaan hieman poikkeavaa asiaa. Toisaalta se näytti viittaavan hienovaraiseen, joustavaan tai diplomaattiseen viestintätäylyyn.

"I would come up with alternatives and consider the other person as well, thinking what we both would enjoy. I would not mention things that she does not like. You have to be thoughtful." James(H)

Toisaalta taas epäsuoruus näytti merkitsevän tutkimushenkilöille implisiittistä viestintätäylyä.

"Mike esittelee oman kantansa keskustelussa hyvin englantilaisesti. En aina edes tajua, että jostain asiasta on keskusteltu ja päätöskin jo tehty. Esimerkiksi päätös osallistua tähän tutkimukseen syntyi sillä tavalla, että Miken mielestä päätös oli jo tehty, kun minun mielestäni asiasta ei oltu edes puhuttu." Leena(H)

"Finns are direct. We go around the back way instead. We go around the situation and then to the point." Paul(H)

Viestintätäylyn joustavuus päätöksentekotilanteissa saattoi tutkittavien mielestä mennä joskus liian pitkälle, jolloin se alettiin tulkita negatiiviseksi piirteeksi. Sellaisessa tapauksessa he eivät enää edes puhuneet joustavasta viestintätäylystä vaan periksiantamisesta (giving in):

"Previously I was giving in to my girlfriend because early in the relationship you want to please. Later, when it should give and take, I was still giving and my girlfriend was more taking:" James(H)

Pääasiassa omaa ja kumppanin viestintätäylyä parisuhteen päätöksentekotilanteissa kuvattiin siis kertomalla, kuinka suoraa tai epäsuoraa viestintä on. Sen lisäksi

tutkimushenkilöt kertoivat myös *riitaisan kuuloisesta viestintätyylistä*. Toisaalta voisi tietenkin ajatella, että riitaisan kuuloinen viestintätyyli on tavallaan suoraa viestintätyyliä, aikaisemmin mainittua hyökkäävyyttä. Suora ja riitaisan kuuloinen viestintätyyli lienevät sukua toisilleen, mutta samaan lokeroon niitä ei voi mielestäni laittaa, koska tutkittavat niin selvästi kertoivat erikseen juuri sellaisesta viestintätyylistä, joka kuulostaa riitaisalta tai suuttuneelta sitä kuitenkin oikeasti olematta.

*"My style of talking tended to sound to Leena as if I was arguing on something or being angry even though I was not."
Mike(H)*

*"Joskus Mike sanoo asioita suomeksi niin suoraan, että pitää tarkistaa, onko hän suuttunut jostain, vaikkei olekaan. Ilmeisesti suomenkielen hienosäätö ei ole hänelle vielä täysin tuttu."
Leena(H)*

Tutkittavat kertoivat omasta ja kumppaninsa yksilöllisestä päätöksentekotyylistä muutakin kuin sen, millaisia he ovat viestintätyyliään päätöksentekotilanteissa. Aineistosta nousi nimittäin myös kuvauksia siitä, millaisia he itse ja heidän kumppaninsa ovat päätöksentekijöinä. Tällä tarkoitan sellaisia kuvauksia, joiden perusteella voisi päätellä, että ainakin joiltain osin tutkimushenkilöt kokivat yksilöllisen tavan tehdä päätöksiä pysyväksi persoonallisuuden piirteeksi. Aineistosta löytyi kuvauksia kolmenlaisista päättäjistä: Tutkittavat kertoivat ensinnäkin, että he ja heidän kumppaninsa ovat joko 1) *nopeita* tai 2) *hitaita* päätöksentekijöitä.

*"Paul pystyy tekemään päätökset niin nopeasti. Sitä minä ihailen hänessä. Joskushan se ei oo hyvä, joskus päätös syntyy liian nopeasti, ja sitten kun minä olen puhunut hänelle siitä asiasta, niin sitten hän saattaa loppujen lopuksi olla minun kanssa yhtä mieltä ja helpottunut, kun ei tehtykään hänen tavallaan."
Aino(H)*

*"Mike voisi yrittää käyttää nykyistä enemmän aikaa päätöksien tekemiseen. Hänellä on vielä lyhyempi pinna kuin minulla. Kaikki asiat täytyy olla tosi lyhyesti ja selkeästi eikä yhtään monimutkaisuuksia."
Leena(H)*

Tämän lisäksi James kertoi, että hänelle 3) päätösten tekeminen yksin parisuhteessa on todella vaikeaa - päätökset on tehtävä yhdessä.

"I always come up with alternatives. All the decisions must be joint decisions. Making a decision on my own is really difficult." James(H)

1.2.1. Suostuttelu parisuhteen päätöksentekotilanteissa

Tähän mennessä kuvaa tutkimushenkilöiden yksilöllisestä päätöksentekotyylistä on rakennettu kertomalla, millaisia heidän mielestään he itse ja heidän kumppaninsa ovat viestintätyyliään päätöksentekotilanteissa. Lisäksi on todettu, että tutkimushenkilöt kuvasivat yksilöllistä päätöksentekotyyliä myös kertomalla siitä suhteellisen pysyvänä persoonallisuudenpiirteenä. Tässä luvussa kuvaa täydennetään tarkastelemalla, millaisia suostuttelukeinoja tutkittavat kertovat itsensä ja kumppaninsa käyttävän parisuhteensa päätöksentekotilanteissa.

Aineistosta löytyi kuvauksia neljäntyyppisistä päätöksentekotilanteissa käytetyistä suostuttelukeinoista. Kutsun niitä 1) *"hyvän mielen"*, 2) *"pahan mielen"*, 3) *tosiasia- ja 4) ulkopuolisen tahon käyttöön perustuviksi* suostuttelukeinoiksi. Tämä luokittelu on tutkijan tekemä; tutkimushenkilöt eivät käyttäneet näitä nimityksiä erilaisista suostuttelukeinoista kertoessaan.

Niinsanotut *"hyvän mielen"* strategiat olivat suosittuja. Lähes kaikki tutkittavat kertoivat käyttävänsä tällaisia keinoja suostutellessaan kumppaniaan. Hyvän mielen suostuttelun oletetaan tehoavan suostuteltavaan sen vuoksi, että tämä saadaan ensin hyvälle tuulelle. Kumppani voidaan yrittää saada hyvälle mielelle esimerkiksi tekemällä kotiaskareita pyytämättä. Hyvän mielen suostutteluksi voitaneen kutsua sitäkin, kun myös kumppani yritetään saada innostumaan käsiteltävänä olevasta asiasta. Hyvälle mielelle kumppanin voi Paulin mielestä lisäksi saada kutittamalla tai halaamalla.

"Jos Paul haluaa mennä illalla ulos kavereiden kanssa, hän tekee kotona kaikkea pyytämättä. Hän osaa käsitellä mua etukäteen, niin että minä en sitten voi kieltäytyä. Ja saattaa hän joskus pyytää etukäteenkin, ja jos minä sanon, että hän saa mennä ulos, hän kyllä osaa olla avulias jälkeenkäpäin."
Aino(H)

"Another way of persuading is to get the other one involved as well. If I want to buy a new pair of skiing boots I try to make her want boots as well." James(H)

Tarkastellessani aineistoa edelleen havaitsin, että hyvän mielen suostuttelukeinoilla saattaa aurinkoisesta nimestään huolimatta olla myös pimeä puolensa. Joskus hyvyys kääntyy itseään vastaan ja silloin strategian teho katoaa. Esimerkiksi monen mielestä ruusujen ostaminen kumppanille suostuttelumielessä saattaisi näyttää yritykseltä saada kumppani hyvälle mielelle. Kuitenkin eritoten Mike ja Leena totesivat, että heidän suhteessaan "ruusupuskastrategioista" olisi enemmän haittaa kuin hyötyä: He kokivat tällaisen keinon liian läpinäkyväksi yritykseksi "ostaa" kumppanin suostumus ja siksi se on suostuttelukeinona tehoton.

"Jos Mike tulisi töistä kotiin ruusupuskan kanssa, ajattelisin heti että jotain kamalaa on tapahtunut, haistaisin palaneen käryä ja mieltäisin, että mitä se oikein meinaa. Tällaiset keinot eivät tepsii." Leena(H)

Toiseksi tutkimusaineistosta hahmottui sellainen suostuttelukeinojen ryhmä, joita kutsun *"pahan mielen" strategioiksi*. Näyttäisi siltä, että joskus oma tahto halutaan saada läpi tavalla tai toisella - vaikka se merkitsisi kumppanin mielen pahoittamista. Yksi tutkimushenkilöiden käyttämistä pahan mielen suostuttelukeinoista on kumppanin syyllisyyden herättäminen käsiteltävänä olevan asian suhteen.

"My partner can say 'Let's do the washing up' or 'I am going to do the washing up' or simply start the act. I have not really been asked since the act has been started or the decision has been made. I must follow the decision or feel guilty as my partner does it alone or feel lazy as I try to put it off until later." James(P)

Lisäksi tutkittavat kertoivat käyttävänsä puhumattomuutta kumppanin painostamiseksi. Saattaa tosin olla, että puhumattomuus ei aina ole tietoisesti käytetty suostuttelukeino. Joskus parisuhteen toinen osapuoli saattaa esimerkiksi olla niin suuttunut käsiteltävänä olevasta asiasta, ettei hän saa suuttumukseltaan puhutuksi; tällaisessa tilanteessa puhumattomuus toimii suostuttelukeinona vähän kuin vahingossa. Paul kertoi lisäksi, että hänen kumppaninsa suostuttelee häntä surullisella katseella ("looking at me in a sad way").

"She can keep up the silence that drives a man crazy and in the end he will just crack." James(H)

"Last Sunday we received the latest housing paper. We looked through and found a few hopeful candidates. I found one which sounded perfect - right size, right price, nice place. I said we should call straight away but Aino said 'I do not want to because it is too far out'. Great! Here we are looking for somewhere to live and all we do is start to argue. I did not speak to Aino all day and I did not even say good night either..." Paul(P)

Parisuhteen päätöksentekotilanteissa käytettävien suostuttelukeinojen kolmannen ryhmän nimesin *tosiasiasuostutteluksi*. Tähän ryhmään sijoitin ensinnäkin sellaiset keinot, jotka perustuvat tavallaan vallitsevan todellisen asiointilan toteamiseen. Tällainen suostuttelu voi olla vetoamista siihen, mikä on reilua. Esimerkiksi James kertoi, että jos hän haluaisi nähdä jonkin tietyn elokuvan, hän sanoisi että koska hän ei saanut valita viimekerralla, nyt olisi hänen vuoronsa. Toiseksi tosiasiasuostuttelun ryhmässä on looginen ja faktoihin pohjautuva suostuttelu. Useimmat tutkimushenkilöistä kertoivat joskus käyttävänsä tällaisia suostuttelukeinoja, mutta erityisen suosittua se oli Leenan ja Miken parisuhteessa. Heidän mielestään ainoastaan faktoihin ja loogiseen argumentointiin perustuva suostuttelu on tehokasta.

"- Mike suostuttelee minua samalla tavalla kuin minä häntä - loogisesti ja hyvin perustellen. Minulla täytyy olla todella hyvä vastaperustelu, jos haluan saada hänen päänsä kääntymään.

- Tehoaako sinuun Miken suostuttelutyylillä?

- Valitettavasti tehoaa!" Leena(H)

"Hyvän mielen", "pahan mielen" ja tosiasiasuostuttelun lisäksi löytyi lisäksi neljäs suostuttelukeinojen ryhmä. Tutkimushenkilöt kertoivat suostuttelevansa myös *käyttämällä hyväkseen suhteen ulkopuolisia ihmisiä*. Tällöin suostuttelija ikäänkuin karistaa omilta harteiltaan vastuun päätöksestä kertomalla, että muutkin kuin vain hän itse olivat vaikuttamassa päätöksen syntymiseen. James kertoi, että tällainen on hänelle mieleinen suostuttelukeino silloin, kun hän tietää, että kumppani ei todennäköisesti ilahdu käsiteltävänä olevasta asiasta. Kumppanin mahdollinen suutahtaminen ei silloin voi olla osoitettu ainoastaan hänen suuntaansa vaan osansa siitä saa myös päätöksessä mukana ollut ulkopuolinen taho. Tällaisen suostuttelun tehokkuus perustunee siihen, että koska asia koskee myös muitakin kuin parisuhteen osapuolia, päätöstä ei niin helposti voi tehdä perustuen ainoastaan omiin mielihaluihin, muutkin ihmiset on otettava huomioon.

"If we have to have some friends around at short notice, I know that it is not taken well. Because it is not taken well I will have to pick the right moment to mention it and I would have to say that the decision was not entirely mine." James(H)

Lisäksi Mike kertoi Leenan silloin tällöin käyttävän suhteen ulkopuolista tahoa suostuttelukeinona myös toisella, edellisestä hieman poikkeavalla tavalla: Hän saattaa kysyä Miken hyväksyntää käsiteltävään asiaan silloin, kun muita ihmisiä on läsnä. Tämän keinon oletettu teho perustunee siihen, että suostuteltavan osapuolen on vaikeampi kieltäytyä silloin, kun päätöksentekotilanteella on yleisöä. Kieltäytyminen saattaisi johtaa kinasteluun ja nolostuttavaan tilanteeseen.

"I dislike being asked to decide on matters of any importance in front of other people, as I feel more obliged to say yes rather than start having a big discussion on the topic in front of the others. Sometimes she uses this to get her own way, but the end results (an annoyed husband!) are generally not worth getting her own way." Mike(P)

1.2.2. Yksilöllisen päätöksentekotyylin muuttuminen ajan myötä

Muuttuuko parisuhteen osapuolten yksilöllinen päätöksentekotyyli heidän omasta mielestään suhteen keston myötä? Yksinkertaisesti: muuttuu ja ei muutu. Ensinnäkin tutkittavat katsoivat, että yksilölliseen päätöksentekoon liittyviä pysyviksi persoonallisuudenpiirteiksi koettuja ominaisuuksia edes pitkä ihmissuhde ei paljon liikauta suuntaan jos toiseenkaan. Esimerkiksi Leena kertoi, että koska hän on "luonnostaan hiljainen", ei hän parisuhteessakaan muutu puhekoneeksi.

Oma ja kumppanin viestintätyyli on tutkimushenkilöiden mielestä kuitenkin jonkin verran muuttunut. Näyttää siltä, että he ovat muuttaneet viestintätyyliään tietoisesti, jotta viestintä parisuhteessa muuttuisi jouhevammaksi. Aivan kuin yksilöllisen viestintätyylin muutoksen avulla osapuolet olisivat olleet omalta osaltaan rakentamassa yhteistä parisuhteen viestintä- ja päätöksentekotyyliä. He ovat sopeuttaneet oman yksilöllisen päätöksentekotyylinsä parisuhteeseen sopivaksi. Tutkittavat kertoivat, että esimerkiksi omat ja kumppanin päätöksentekotilanteissa käyttämät suostuttelukeinot ovat muuttuneet sen myötä, kun on opittu huomaamaan, millainen suostuttelu kumppaniin tehoaa.

"Ajan myötä olen oppinut, että ei asioita aina tarvitse niin suoraan töräyttää." Leena(H)

"I suppose initially Leena's desires are based on emotional reasons, but she won't use these reasons in discussions but tries to follow the same reasoning patterns as I do" Mike(H)

Näyttää kuitenkin siltä, että kumppanin parempi tunteminen ei aina välttämättä johda "jouhevampien" viestintätyylien käyttöön. Tietoisuus siitä, millainen tapa sanoa asioita tehoaisi, on kyllä kehittynyt, mutta syystä tai toisesta se ei muuta käytännön toimintaa. Esimerkiksi Aino tietää, että vaikka hänen suora viestintätyylinsä ei aina ole paras mahdollinen heidän parisuhteessaan, hän siitä huolimatta jatkaa asioiden ilmaisemista samalla tavalla kuin aina ennenkin: suoraan.

Suhteellisen aktiivisen ja tietoisin viestintätyylin muuttamisen lisäksi

tutkimushenkilöt kertoivat myös, että oma viestintätyyli on muuttunut vähän kuin "itsestään" sen myötä, kun kumppani on opittu tuntemaan - ilman että muutoksella olisi mitään tietoisia yhteisen viestintätyylin parantamisen funktiota

"Alussa olin hienovaraisempi, mutta en enää, koska tunnemme toisemme ja tiedän, että ei hän siitä mihinkään lähde." Aino(H)

*****

Tässä luvussa on rakennettu vastausta ensimmäiseen tutkimuskysymykseen (1.a.): Millaiseksi suomalais-brittiläisen parisuhteen osapuolet kuvaavat omaa ja kumppaninsa viestintätyyliä päätöksentekotilanteissa? Lisäksi luvussa vastataan päätöksentekotyylin, viestintätyylin ja suostuttelun osalta myös tutkimuskysymykseen 1.d: Miten päätöksenteko on heidän mielestään muuttunut ajan myötä?

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen vastaus on kaksiosainen. Tutkimushenkilöt kertoivat ensinnäkin yhteisestä päätöksentekotyylistään, siitä miten he tekevät päätöksiä parisuhdeyksikkönä. Toiseksi he kertoivat omasta ja kumppaninsa yksilöllisestä päätöksentekotyylistä.

Parien yhteinen päätöksentekotyyli oli suhteen alussa tavallaan vähemmän yhteistä; osapuolet tekivät päätöksiä enemmän itsenäisesti kuin nykyisin. Toiseksi yhdessä tehtävistä päätöksistä puhuttiin suhteen alussa enemmän kuin nykyisin. Nykyisin parien yhteinen päätöksenteko on implisiittisempää kuin ennen. Lisäksi on asioita, joista parisuhteen toinen osapuoli voi päättää itsenäisesti neuvottelematta siitä ensin kumppaninsa kanssa. Tällaisia asioita ovat pääasiassa omalla ajalla (esimerkiksi työssä) tehtävät päätökset. Myös henkilökohtaisten tavaroiden ja vaatteiden hankinnasta voi päättää itsenäisesti. Toisaalta, vaikka parien yhteinen päätöksenteko saattaa nykyisin näyttää itsenäiseltä, tutkimushenkilöt kertoivat, että kumppani on useimmiten kuitenkin vähintään ajatuksissa mukana päättämässä asiasta.

Tutkittavat kertoivat, että heidän yhteinen päätöksentekonsa ei ole ongelmatonta.

Ongelmia saattaa aiheuttaa ensinnäkin se, että ajatellaan liikaa, mitä kumppani haluaa. Toiseksi päätöksentekoa saattaa vaikeuttaa myös se, että osapuolet ovat liian samanlaisia päätöksentekijöinä. Lisäksi pienistä asioista tehtävät päätökset ovat vaikeampia kuin isot päätökset.

Omasta ja kumppaninsa yksilöllisestä päätöksentekotyylisestä tutkimushenkilöt kertoivat kahdesta näkökulmasta. Ensinnäkin he kuvasivat, millaisia he itse ja heidän kumppaninsa ovat viestintätyyliältään päätöksentekotilanteissa. Tällöin he puhuivat päätöksentekotilanteiden viestintätyylistä yleensä ja myös päätöksenteossa käyttämistään suostuttelukeinoista. Lisäksi he kertoivat sellaisesta yksilöllisestä päätöksentekotavasta, jonka he kokivat pysyväksi persoonallisuudenpiirteeksi.

Omaa ja kumppanin päätöksentekotilanteiden viestintätyyliä kuvattiin pääasiassa kertomalla, kuinka suoraa tai epäsuoraa viestintä on. Toisaalta suoraa ja epäsuoraa viestintätyyliä pidettiin suhteellisen pysyvinä ominaisuuksina, toisaalta taas niiden katsottiin voivan muuttua eri tilanteissa. Molempia pidettiin sekä myönteisinä että kielteisinä ominaisuuksina. Tutkimushenkilöt kertoivat neljäntyyppisistä suostuttelukeinoista: 1) "hyvän mielen", 2) "pahan mielen", 3) tosiasia- ja 4) suhteen ulkopuolisen tahon hyväksikäyttöön perustuvasta suostuttelusta. Kun tutkimushenkilöt kuvasivat yksilöllistä päätöksentekotyyliä pysyvänä persoonallisuudenpiirteenä, kertoivat he pääasiassa, kuinka nopeita tai hitaita he itse ja heidän kumppaninsa ovat päätöksentekijöinä. Myös yksilöllisen päätöksentekotyylin katsottiin muuttuneen suhteen keston myötä. Toisaalta sitä on muokattu tietoisesti, jotta se toimisi parhaalla mahdollisella tavalla omassa parisuhteessa. Toisaalta päätöksentekotyyli taas on muuttunut hienovaraisemmasta suorasukaisemmaksi "itsestään" sen myötä, kun kumppani on opittu tuntemaan paremmin.

2. Viestinnän merkitys parisuhteen päätöksenteossa

Viestinnän merkitystä parisuhteen päätöksenteossa ei kyseenalaistettu. Aineistosta hahmottui nopeasti tutkimushenkilöiden selkeät mielipiteet siitä, mistä asioista ja millaisissa tilanteissa on erityisen tärkeää keskustella. Huomasin tosin pian, että on olemassa myös asioita, joista kumppanin kanssa ei tarvitse puhua.

Tutkittavat kertoivat, että erityisesti silloin on tärkeää keskustella, jos *itse viestintä on jollain tavalla menossa pieleen*. Esimerkiksi Mike kertoi, että jos jokin päätettävänä ollut asia on jäänyt epäselväksi sen vuoksi, että parisuhteen osapuolet eivät ole ymmärtäneet toistensa viestejä oikein, asiasta on tärkeää keskustella uudelleen. Hänen mielestään tärkeää on myös keskustella siitä, minkä päätöksentekoprosessiin liittyvän tekijän takia asia jäi epäselväksi ensimmäisellä kerralla.

Keskusteleminen on tärkeää myös silloin, jos parisuhteen jomman kumman osapuolen mielestä *sovittuna pidetyt asiat eivät sujukaan sovittulla tavalla*.

"Paul aina piiskaa matot ja siivoaa kylpyhuoneen. Nyt hän on ollut kiireinen ja kylpyhuoneen siivoaminen on vähän lipsunut. Jos mä haluan, että hän tekee sen, minun kyllä täytyy häntä muistuttaa. En tiedä, onko hän unohtanut sen vai ajatteleeko hän, että minun pitäisi tehdä se, koska mä olen kotona. — Ei sais siirtyä minulle se homma. Eikä minun pitäisi tarvita häntä muistuttaa, hänen pitäisi tehdä se muutenkin." Aino(H)

Tutkimushenkilöt olivat suhteellisen yksimielisiä siitä, mistä asioista on tärkeää keskustella. Näitä asioita ovat: *parisuhde, tunteet, lapset, yhteisen ajan käyttö ja suurten rahamäärien kulutus*.

"Important things, concerning with a lot of money, relationship, feelings, emotions, possibly upsetting things, you have to negotiate." James(H)

"You have to talk about the things concerning children and spending a lot of money for example on car, house and trips." Paul(H)

Toiseksi tutkimushenkilöt olivat sitä mieltä, että viestintä parisuhteen päätöksenteossa ja parisuhteessa yleensäkin on tärkeää siksi, koska viestinnällä on oma erityistehtävänsä. Sen tehtävänä on pitää yllä ajan kuluessa rakennettua yhteistä maaperää (common ground), siis myös yhteistä päätöksentekotyöliä. Ilman viestintää yhteinen maaperä pikkuhiljaa murenisi ja lakkaisi olemasta.

"Communication is definitely important. Even if there is no particular things to talk about you must talk - otherwise the common ground that you have built, starts to wear out."
Mike(H)

Viestintä siis koettiin merkittäväksi parisuhteen päätöksenteossa. Tarkastellessani tutkimusaineistoa edelleen huomasin kuitenkin, että tutkittavat eivät aina tuntuneet ajattelevan: mitä enemmän puhetta, sen parempi. Mike kertoi, että hän ja Leena saattavat olla puhumatta pitkiäkin aikoja, jos puhumiseen ei ole erityistä syytä. Paulinkin mielestä parisuhteessa voi olla "liikaa viestintää" silloin jos hänelle sen vuoksi tulee tunne, että hänellä ei ole tarpeeksi omaa rauhaa parisuhteessa.

"Most of the time you have to communicate. But you also need to give each other space. Aino knows when I want to be left alone and she does it." Paul(H)

Koska parisuhteen "yhteinen maaperä" on jo olemassa, tutkimushenkilöiden mielestä on monia asioita, joista suhteen alkuaikoina oli keskusteltava, mutta ei enää. Monien asioiden suhteen tutkimushenkilöt tuntuivat siis ajattelevan, että viestinnällä oli tavallaan suurempi merkitys suhteen alkuaikoina. Toisaalta taas voisi ajatella myös niin, että ehkäpä käsitykset viestinnän merkityksestä eivät sittenkään ole muuttuneet, vaikka itse viestinnän määrä päätöksentekotilanteissa onkin vähentynyt.

"System is already in place and it does not need discussing. Unless the other does not do what he was supposed to do, then we start to talk." Mike(H)

*****

Tässä luvussa on vastattu tutkimuskysymykseen 1.b: Mitä suomalais-brittiläisen parisuhteen osapuolet ajattelevat viestinnän merkityksestä parisuhteen päätöksenteossa? Näyttää siltä, että viestinnällä parisuhteen päätöksenteossa on tutkimushenkilöiden mielestä suuri merkitys yleensä. Tietyissä tilanteissa (kun viestinnän tai käsiteltävänä olevan asian suhteen jokin on menossa pieleen) ja tietyistä asioista päätettäessä (lapset, raha-asiat, itse parisuhde) viestinnän merkitys korostuu entisestään. Lisäksi tutkittavat tuntuivat ajattelevan myös, että viestintää ei toisaalta kannata yliarvostaa; on monia tilanteita, joissa puhuminen ei ole tarpeen ja joissa liian suuri määrä viestintää saattaa häiritä omaa rauhaa.

3. Päätösvalta parisuhteen päätöksentekotilanteissa

3. 1. Vastuualueet - jokapäiväisen päätöksenteon käytäntö

Tutkimusaineistosta hahmottui kaksi tarkastelukulmaa parisuhteen päätösvaltaan. Ensinnäkin silloin, kun puhuttiin päätöksenteosta tiettyjen asioiden suhteen, tutkimushenkilöt kertoivat hyvinkin tarkasti, kuka heidän parisuhteessaan päättää mistäkin asiasta. Tätä *käytännön päätöksentekoa (1)* ohjasivat pääasiassa parisuhteen osapuolten kesken jaetut vastuualueet. Toiseksi tutkimushenkilöt kertoivat parisuhteensa päätösvallasta myös *periaatteiden tasolla (2)*. Silloin he ikäänkuin vastasivat kysymykseen, kumpi osapuoli heidän parisuhteessaan saa sanoa viimeisen sanan, jos molempia tyydyttävään ratkaisuun ei muuten päästä. Ensin käydään läpi tutkittavien käsityksiä käytännön päätöksenteosta ja vastuualueiden jakoperusteista. Sen jälkeen keskitytään heidän käsityksiinsä parisuhteen päätösvalan jakautumisen perimmäisistä periaatteista.

Tutkimushenkilöt olivat enimmäkseen sitä mieltä, että heidän parisuhteensa jokaipäiväisessä päätöksenteossa on pyrittävä *tasa-arvoon*. Sillä he eivät kuitenkaan tuntuneet tarkoittavan, että kaikista mahdollisista asioista on puhuttava ja yhdessä päädyttävä molempia tyydyttävään ratkaisuun. Nimittäin tasa-arvopyrkimysten ohella he kertoivat, että käytännössä päätöksentekoa ohjaavat parisuhteen osapuolten kesken jaetut *vastuualueet*.

Kummallakin parisuhteen osapuolella siis on vastuu ja siten myös päätösvalta tietyistä asioista parisuhteessa. Millaisin kriteerein parit sitten jakavat vastuualueet keskenään? Selvisi, että vastuualueet jaetaan *käytännöllisin ja tarkoituksenmukaisuusperustein*: Vastuu kustakin asiasta annetaan parisuhteen sille osapuolelle, joka on kyseisessä asiassa "parempi" tai asiantuntevampi. Tavallisimmin asiantuntijuus liittyy siihen, *missä maassa asutaan*. Se parisuhteen osapuoli, jonka kotimaassa ollaan, on useimpien käytännönasioiden (kuten virastoissa asioimisen, vakuutusten, pankkiasioiden ja niin edelleen) asiantuntija ja siten päävastuullinen.

"Koska me ollaan Suomessa, on mulla olo, että mun harteilla on paljon enemmän kuin Paulin harteilla. Mun täytyy hoitaa rasittavat soivot esimerkiksi vakuutusyhtiöihin, pankkeihin ja sen sellaisiin. Joskus ois ihana, jos ei tarttis. Useimmissa suomalaisissa perheissä mies hoitaa tällaiset asiat. Vaikka onhan perheitä, joissa nainen hoitaa. Ja veroilmoituksen täyttö - minä aina täytän, ihmiset ihmettelee, kun kerron. Suomenkieli vaikuttaa. Mutta mua se joskus ärsyttää. Sitten Paul suuttuu, jos mä en niitä tee ja sanoo, että muutetaan sitten Englantiin, jossa hän voi hoitaa asiat." Aino(H)

Asumismaan lisäksi tutkimushenkilöt kertoivat, että vastuu asioista heidän parisuhteessaan määräytyy myös sillä perusteella, kumpi on tavallaan *"luonnostaan" parempi* kussakin asiassa. Paul kertoi antaneensa vaimonsa vastuulle omien vaatteidensa valinnan, koska tällä on "parempi maku". James taas kertoi luottavansa kumppaninsa makuun vaatteiden ja kodin sisustusmateriaalien hankinnassa, koska hän itse on värisokea.

Tutkittavat kertoivat lisäksi, että he voivat päättää yksin *omalla ajalla* (esimerkiksi työssä) tapahtuvista asioista. Myös jonkin oman asian tekemisestä yhteisellä ajalla voi päättää neuvottelematta kumppanin kanssa, kunhan se vain *ei kestä kauan aikaa*. *Pieniä rahasummia* saa tuhlata kumppanin mielipidettä kysymättä. Mutta kuten yhteisestä päätöksentekotyylisestä kertovassa luvussa jo todettiin, ei ole itsestään selvää, että oikeutta itsenäiseen päätöksentekoon käytetään. Useimmista asioista on mukava neuvotella kumppanin kanssa joka tapauksessa.

*"Henkilökohtaisista asioista, niinkuin vaatteiden ostosta, voi päättää itse, mutta kyllä me nekin yleensä yhdessä katsotaan."
Aino(H)*

*"Quite a lot of things are necessary to decide together, from trivial to important things. Even deciding what to eat at night. For most things I want to find out the opinion of my partner."
James(H)*

Yhteisen ajan viettoon, lapsiin ja suurten rahamäärien kulutukseen liittyvät päätökset on tutkimushenkilöiden mielestä sen sijaan aina tehtävä yhdessä. Hyvin samankaltaisia asioitahan tuli esille, kun tutkittavat pohtivat sitä, milloin viestintä on erityisen tärkeää parisuhteen päätöksenteossa (ks. Viestinnän merkitys parisuhteen päätöksenteossa-luku).

Päätöksentekotilanteiden paras lopputulos tutkittavien mukaan on yksimielisyys ja yhteisymmärrys. Yhteisymmärrys ei kuitenkaan aina näyttänyt olevan sama asia kuin kompromissi, jossa molemmat saisivat osan omasta kannastaan läpi. Usein se näytti tarkoittavan sitä, että parisuhteen osapuolet yhdessä päätyvät toteamaan jomman kumman osapuolen kannan käsiteltävänä olevaan asiaan paremmaksi kuin toisen. Epävarmaksi sen sijaan jäi, millaisen prosessin lopputuloksena parisuhteen toisen osapuolen kanta todetaan paremmaksi: Onko kysymys siitä, että toinen kanta, ehdotus tai mielipide todellakin on sisällöltään parempi?

"I do not know whether it is because of my tactic being better or is it the general idea, but I might get things my way more often than Leena does." Mike(H)

Vai onko niin, että parisuhteen toinen osapuoli onnistuu käyttämään taidokkaampia tai tehoavampia suostuttelu- ja argumentointikeinoja ja saa siksi oman kantansa läpi? Näihin kysymyksiin ei löydy vastauksia. Lisäksi Aino monimutkaistaa asiaa entisestään pohtimalla, että heidän parisuhteessaan hän saa oman kantansa useammin läpi kuin hänen miehensä Paul yksinkertaisesti siksi, koska hän on luonteeltaan komentelevainen.

"Kyllä minä useimmin sanon viimeisen sanan. Johtuu varmaankin luonteesta, kun mä olen tällainen "pomottaja". Vaikka en mä aina välttämättä haluaiskaan olla, mutta sellainen mä vaan oon." Aino(H)

3.2. Parisuhteen päätösvaltaan liittyvät periaatteet

Edellisessä luvussa tutkimushenkilöt kertoivat, millä tavalla ja kuka päättää mistäkin asiasta käytännön tasolla, jokapäiväisessä elämässä. Tämän lisäksi aineistosta nousi ajatuksia myös eräänlaisista parisuhteen päätösvaltan jakautumisen *perimmäisistä periaatteista*. Perimmäinen periaate oikeastaan vastaa kysymykseen: Kuka on viimekädessä perheenpää? Perimmäiset periaatteet - vaikka ovat olemassa - eivät välttämättä näy käytännön päätöksenteossa muulloin kuin tilanteessa, jossa kaikki mahdolliset keinot demokraattisen päätöksen aikaansaamiseksi ovat epäonnistuneet.

Ainon ja Miken mielestä mies on perheenpää - joskin hieman eri syistä. Mike perusteli kantansa *uskonnollisella vakaumuksella*. Aino taas kertoi toisaalta olevansa itse "pomottaja" ja saavansa oman tahtonsa useammin läpi kuin kumppaninsa, mutta kysymykseen siitä, kuka lopulta on perheenpää, hän vastasi että Paul, koska tämä käy työssä *ansaitsemassa perheelle elannon*.

"I do not think, that we are equal in decision-making situations, because there is an understanding that the final decisions are for a husband to make. Leena accepts that. – But I would not use my power unless it was necessary. It is better to find a joint agreement. – On major things, like which country to live in or whether to have children, it might be possible to reach the point where you could not make a joint decision, then lucky me gets to choose." Mike(H)

Jamesin ja Paulin mielestä tasa-arvon on ohjattava päätöksentekoa ei pelkästään käytännön vaan periaatteidenkin tasolla: Heidän mielestään ei voi sanoa, että jompi kumpi parisuhteen osapuoli olisi perheenpää.

3.3. "Giving in" - parisuhteen päätösvalta ennen ja nyt

Kun aloin hahmotella kuvaa tutkimushenkilöiden parisuhteen päätösvaltaan liittyvistä käsityksistä suhteen alkuaikoina ja nykyisin, esille nousi selvästi yksi ilmiö ylitse muiden: *periksiantaminen*, "giving in". James ja Paul kertoivat, että parisuhteen alkuaikoina heillä oli vähemmän päätösvaltaa parisuhteessa kuin heidän kumppaneillaan, koska he joutuivat koko ajan antamaan kaikessa periksi. He useimmiten päätyivät tekemään asiat kumppanin haluamalla tavalla, vaikka heillä itsellään saattoi olla asiasta eriävä mielipide. Syynä tähän oli useimmiten ilmeisesti miellyttämisen halu.

"Choosing a video film can be quite funny now, but it was not funny originally -it could have led to problems because of differences: One culture would say directly and the other one would give in. In Britain both parties give in a little. At the start of the relationship I used to give in all the time, but after seven rubbish video films... you start to think that you are giving in all the time but the other one is not at all. But the other partner did not realize what was going on. It is cultural."
James(H)

"At the start Aino used to be a real boss and I would do anything she would say because I was so much in love, I wanted to impress her.. But nowadays she does not tell me to do things as she did before. She has accepted that she cannot be a boss." Paul(H)

Ainokin kertoi, että suhteen alussa hän huomasi kumppaninsa olevan hänen kanssaan samaa mieltä useimmista asioista. Hän kuitenkin luuli, että kyse ei ole periksiantamisesta vaan siitä, että Paul oikeasti oli kaikista asioista samaa mieltä hänen kanssaan.

"Alussa Paul teki kaikessa niin kuin minä sanoin. Nyt kun me tunnetaan toisemme, hän jo pistää vastaan, ei ole enää niin täysin tossun alla. Alussa en edes ajatellut sitä. Ajattelin vain, että kylläpä meillä menee hyvin. Mutta se olikin sitä, että mieheni antoi minulle kaikessa periksi, vaikka minä en sitä edes tiennyt. Ajattelin vain, että tämänhän täytyy olla se oikea, kun me ei koskaan mistään riidellä." Aino(H)

Periksiantaminen oli siis tavallinen ilmiö erityisesti suhteen alkuaikoina. Nykyisin tilanne on Jamesin ja Paulin mukaan paljolti muuttunut: He eivät ensinnäkään koe, että heidän kumppaninsa enää jyräisivät oman kantansa läpi yhtä ehdottomasti ja jyrkästi kuin ennen. Toiseksi he ovat mielestään oppineet myös itse kertomaan omat mielipiteensä kumppanilleen selkeämmin kuin suhteen alkuaikoina. Jamesin mielestä hänen taipumuksensa antaa helposti periksi päätöksentekotilanteissa kuitenkin vaikuttaa edelleenkin niin, että joskus kumppani saattaa käyttää sitä - enemmän tai vähemmän tietoisesti - hyväkseen.

"After a long walk, I am tired and my legs ache. We arrive back at the building and I do not want to walk up the steps. The lift is on the seventh floor. My partner immediately tells me that she is going to walk. 1) She knows that there is no way I will wait for the lift alone, since it will take so long. 2) My partner has (perhaps unfairly) decided for me that I will walk.

She could argue that I could wait for the lift alone. However, she knows that this is not really an option since she has already made me feel guilty about wanting to take the lift. Also, it is not really possible to wait for the lift alone when the other partner is walking and will be there in half the time.

In this case my partner decided for me, perhaps unfairly. She did not ask or even try to persuade, she simply told me what she was going to do, knowing that I must follow, or look lazy or stupid.

This is a common way of making decisions for 'us' and may be due to the fact that she knows my British 'give' instinct and uses it, perhaps without even knowing at times." James(P)

Päätösvalta parisuhteessa on muotoutunut myös sitä mukaa, kun parisuhteen osapuolet ovat jakaneet vastuualueet keskenään. Vastuualueiden jaolla parit ovat pyrkineet rationalisoimaan ja yksinkertaistamaan päätöksentekoaan. Kaikesta ei tarvitsekaan päättää yhdessä niin kuin suhteen alkuaikoina saatettiin luulla.

"Alussa me neuvottelimme kaikista mahdollisista asioista, mutta se oli aina sellaista sähellystä. Kaikki toimii parhaiten, kun vastuualueet on jaettu." Leena(H)

*****

Tämän luvun tarkoituksena on ollut vastata tutkimuskysymykseen 1.c: Millaisia käsityksiä suomalais-brittiläisen parisuhteen osapuolilla on päätösvallasta parisuhteessaan? Lisäksi päätösvalan jakautumisen osalta on vastattu tutkimuskysymykseen 1.d: Miten päätöksenteko on heidän mielestään muuttunut ajan myötä?

Käytännön päätöksentekoa ohjasivat pääasiassa parisuhteen osapuolten keskenään jakamansa *vastuualueet*. Käytännöllisin ja tarkoituksenmukaisuusperustein jaettujen vastuualueiden sisällä parisuhteen kummallakin osapuolella on valta tehdä päätöksiä itsenäisesti, kumppanin kanssa niistä neuvottelematta. Käytännön päätöksentekoon liittyvien vastuualueiden lisäksi tutkimushenkilöillä oli parisuhteen päätösvaltaan liittyviä niin sanottuja *perimmäisiä periaatteita*. Niiden avulla määritettiin, kenellä on parisuhteessa päätösvalta viimekädessä. Selkein päätösvaltaan liittyvä perimmäinen periaate oli, että mies on loppujenlopuksi perheenpää. Näin oli kahdesta syystä - uskonnollisen vakaumuksen vuoksi tai siksi, että mies on perheen pääasiallinen elättäjä. Ajatukset parisuhteen päätösvalan jakautumisesta suhteen alkuaikoina ja nykyisin hahmottuivat pääasiassa *periksiantamis (giving in) - ilmiön* kautta. James ja Paul kertoivat, että parisuhteen alkuaikoina he päätyivät aina antamaan periksi kumppaneilleen päätöksentekotilanteissa. Nykyisin tilanne on entistä huomattavasti tasaisempi. Periksiantaminen vaikuttaa suhteeseen kuitenkin myös nykyisin niin, että toinen osapuoli saattaa käyttää sitä joskus tietoisesti hyväkseen.

4. Parisuhteen päätöksentekoon liittyvät attribootit

4.1. Parisuhde ja yksilölliset ominaisuudet päätöksentekoon liittyvän viestinnän selittäjinä

Attribootit ovat tässä tutkimuksessa niitä selityksiä, joita tutkimushenkilöt ovat antaneet omalle ja kumppaninsa päätöksentekoon liittyvälle viestinnälle sekä käsityksille parisuhteensa päätöksenteosta. Tämä luku jakautuu kolmeen osaan seuraavasti: Ensimmäiseksi kerron, millä tavalla tutkittavat selittivät omaa ja kumppaninsa toimintaa sekä itse parisuhteesta että omista ja kumppaninsa

yksilöllisistä ominaisuuksista käsin. Toiseksi käyn läpi niitä selityksiä, jotka perustuvat tiettyyn ryhmään kuulumiseen. Kolmanneksi valotetaan kontekstiin liittyviä attribuutioita.

Tutkimushenkilöt selittivät omaa ja kumppaninsa viestintää yleisimmin omista ja kumppaninsa *yksilöllisistä ominaisuuksista ja luonteenpiirteistä* sekä itse *parisuhteesta* käsin. Näitä kahta hieman erityyppisten selitysten ryhmää - parisuhdetta ja yksilöllisiä ominaisuuksia - on vaikea erottaa toisistaan, koska yksi attribuutio voi käsittääkseni olla molempia. Esimerkiksi onko attribuutio "minä suostuttelen käyttämällä loogista argumentointia, koska kumppaninikin tekee niin eivätkä hänen tehoa muunlaiset suostuttelukeinot" parisuhteeseen vai kumppanin yksilöllisiin ominaisuuksiin liittyvä? Minun mielestäni se on molempia. Koska raja yksilö- ja parisuhdeattribuutioiden välillä on epäselvä, käsitellään niitä yhdessä.

Selvisi siis, että tutkimushenkilöiden mielestä itse parisuhde ja toistensa yksilöllisten ominaisuuksien tunteminen vaikuttavat kaikkein eniten siihen, millaisia he itse ja heidän kumppaninsa ovat viestintätyyliltään päätöksentekotilanteissa. Lisäksi ne vaikuttavat myös siihen, millaisia käsityksiä heillä on viestinnän merkityksestä ja päätösvallan jakautumisesta parisuhteensa päätöksentekoon liittyen.

"Paul on minulle suora enemmän kuin muille, koska hän tietää, että minäkin olen suora. Muille hän on epäsuorempi." Aino(H)

"We make decisions quite well now, we tend to think what the other one wants quite a lot. Because you know what the extreme areas are - we know what films or food my partner and what I like - we automatically go to this middle area, common ground with no discussion at all. And then you start to negotiating in the common ground." James(H)

Eritoten silloin, kun tutkimushenkilöt selittivät omaa viestintäänsä ja parisuhteen päätöksentekoon liittyviä käsityksiään, yksilöattribuutioiden rooli korostui. Silloin viestintää selitettiin nimenomaan *omista henkilökohtaisista ominaisuuksista tai kokemuksista käsin*. Myös kumppanin viestintää selitettiin jonkin verran näillä attribuutioilla. Hahmotin aineistosta neljänlaisia viestinnän selittämiseen käytettyjä

henkilökohtaisiin ominaisuuksiin perustuvia attribuutioita: 1) *persoonallisuus*, 2) *mieliala*, 3) *perhetausta* ja 4) *koulu*.

Tutkimushenkilöt selittivät omaa (ja kumppaninsa) päätöksentekotilanteiden viestintätäytyliä ja päätöksentekoon liittyviä käsityksiä ensinnäkin persoonallisuusattribuutioilla (1). Toisin sanoen heidän mielestään on olemassa sellaisia viestintätäylyjä ja käsityksiä, jotka pysyvät eri aikoina ja eri tilanteissa muuttumattomina, koska ne ovat suhteellisen pysyviä persoonallisuudenpiirteitä.

Minä olen hiljainen luonteeltani. Myös luonne vaikuttaa. Jotkut ovat luonnostaan papupatoja, toiset eivät." Leena(H)

"Minä puhun niin kuin puhun. En tiedä onko se hyvä vai paha. Eikä sitä pysty muuttamaan vaikka haluaisi." Aino(H)

Toiseksi tutkittavat totesivat, että myös mieliala (2) voi vaikuttaa omaan ja kumppanin viestintätäytyliin päätöksentekotilanteissa. Ensinnäkin oma mieliala voi vaikuttaa omaan viestintätäytyliin. Tuntuukin luonnolliselta, että esimerkiksi pahalla päällä asioita saattaa tulla sanotuksi eri tavoin kuin hyvällä päällä ollessa. Toiseksi kumppanin mieliala voi vaikuttaa omaan viestintätäytyliin. Jos kumppani on esimerkiksi pahalla päällä, saattaa oma viestintätäytyli muuttua tavallista varoivaisemmaksi, jotta kumppanin mieli ei mustuisi entisestään.

"If I am tired or in a bad mood I say things directly." Paul(H)

"Miken suostuttelemiseksi täytyy katsoa aika ja paikka. Ei paljon kannata, jos hän tulee väsyneenä töistä vaan silloin, kun ollaan rauhassa ja rentoutuneena." Leena(H)

Lapsuusajan perhekään (3) ei tutkittavien mielestä voi olla vaikuttamatta siihen, millaiseksi viestijäksi aikuisiässä päädytään. Eritoten vanhempien malli on heidän mielestään vaikuttanut omaan ja kumppanin päätöksentekotilanteiden viestintätäytyliin. Lisäksi se heidän mukaansa on vaikuttanut myös oman parisuhteen päätöksenteon toimintatapoihin, esimerkiksi siihen, kumpi parisuhteen osapuoli tekee valtaosan jokapäiväiseen elämään liittyvistä päätöksistä.

"Molemmat vanhempani ovat kuuroja, joten minun on täytynyt olla lyhyt ja suora viestin läpisaamiseksi. Samasta syystä olen myös hiljaisempi." Leena(H)

"Paul on minua arempi hoitamaan käytännön juoksevia asioita. Hänen isänsä on samanlainen: Paulin äiti hoitaa asiat siinä perheessä." Aino(H)

Lisäksi Leena kertoi, että kansakoululaitoksen negatiivinen asenne oppilaiden puhumisvapautta kohtaan teki hänestä entistäkin hiljaisemmän. Siten myös kouluajan kokemuksilla (4) selitetään omaa viestintätyyliä.

"Minä kävin vanhan ajan kansakoulun. Siellä minusta tuli entistä hiljaisempi. Koulussa ei saanut suutaan avata, jos ei ollut mitään asiaa; minkäänlaisia keskusteluja ei käyty." Leena(H)

4.2. Parisuhteen päätöksenteon ryhmäattribuutiot

Ryhmäattribuutioiden mukaan omassa tai kumppanin viestinnässä on sellaisia piirteitä, jotka ovat tyypillisiä siinä ryhmässä tai niissä ryhmissä joihin katsoo itse kuuluvansa tai joihin katsoo kumppaninsa kuuluvan. Tutkimusaineistosta hahmottui neljä ryhmään kuulumiseen perustuvaa viestinnän attribuutiota: 1) *kulttuuri*, 2) *ammatti*, 3) *sukupuoli* ja 4) *uskonto*.

Kaikki tutkimushenkilöt olivat sitä mieltä, että kulttuuritausta (1) selittää omaa ja kumppanin päätöksentekotilanteiden viestintää ainakin osittain. Molempien osapuolten omasta kulttuuristaan omaksumat tyypilliset viestintätavat ja käsitykset viestinnästä siis heijastuvat heidän mielestään myös parisuhteen päätöksentekotilanteisiin. Lisäksi myös kulttuuriin sidoksissa oleva kieli selittää Leenan ja Miken mielestä päätöksentekotilanteiden viestintätyyliä: Tyyli saattaa vaihdella sen mukaan, kumpaa kieltä puhutaan.

"I am not completely direct because of Britain. If somebody asked me, for example, if I wanted to do something that I do not want to do, I would not say it directly. Instead, I would make excuses." James(H)

"Aino is a typical Finn, reserved, quiet and thoughtful. She thinks a lot before she does things. At first Brits might think that Finns are rude, but it is just the way Finns are; quiet, relaxed and reserved." Paul(H)

"Mike on tyypillinen britti silloin, kun hän puhuu englantia, mutta vähemmän suomeksi. Osa karisee pois. Suomeksi Mike sanoo joskus asioita niin suoraan, että pitää tarkistaa, onko hän suuttunut jostakin." Leena(H)

"In English I am a bit posher and in Finnish a bit more common. In English I tend to use a formal way of speaking, a more complicated use of language. In Finnish I have learned slang words and I also like to use them." Mike(H)

Leenaa ja Mikea lukuunottamatta tutkimushenkilöt eivät juurikaan problematisoineet parisuhteessa käytettävää kieltä. Syynä tähän lienee se, että Leena ja Mike olivat ainoat, jotka sanoivat käyttävänsä suhteellisen tasapuolisesti sekä suomea että englantia keskustellessaan toistensa kanssa.

Kulttuuritaustan lisäksi omaa ja kumppanin viestintää päätöksentekotilanteissa sekä päätöksentekoon liittyviä käsityksiä selitettiin myös tiettyyn ammattiryhmään (2) kuulumisella. Esimerkiksi Leena kertoi, että koska Mike on loogista ajattelua vaativassa työssä, on hän luonteeltaankin sen verran looginen, etteivät hänelle päätöksentekotilanteissakaan kelpaa muut kuin loogiset perustelut (tavallaan tässä yhdistyvät persoonallisuus- ja ammattiryhmäattribuutiot).

"Mike on sen verran matemaatikko, että jos jotain haluan, on parasta löytyä kohdat yks, kaks ja kolme ja perustelut päälle ennen kuin mitään alkaa tapahtua. Ei tehoa ollenkaan jos yritän, että musta olis kiva jos..." Leena(H)

"At the start I always jump into everything but then I talk to Aino and she makes me realize if it was not such a good idea after all. If you are the same it does not work. If I had married another musician it would not have worked. Opposites are better." Paul(H)

Sukupuoli (3) viestintätyylin ja -asenteiden selittäjänä ei tässä tutkimuksessa osoittautunut lainkaan yleiseksi. Itse asiassa se mainittiin ainoastaan yhden kerran ja silloinkin epäroiden: James pohti, olisikohan hänen kumppaninsa pomomaisuus päätöksentekotilanteissa tyypillistä naisille vai kenties tyypillinen suomalainen ominaisuus.

"Women are bossier than men without knowing it. I am not sure if it is a feminine or a Finnish thing, perhaps a bit of both. They want to lead a little." James(H)

Neljänneksi tiettyyn ryhmään kuulumiseen liittyväksi attribuutioksi nousi Leenan ja Miken parisuhteesta uskonnollinen vakaumus (4). Mike perusteli sillä perimmäisen päätösvallan kuulumista miehelle.

"We have an understanding that the final decisions are for the husband to make. Leena accepts that. According to our religion, belief, husband is the head of the family. As simple as that." Mike(H)

4.3. Parisuhteen päätöksenteon kontekstiattribuutiot

Parisuhde- ja yksilö- sekä ryhmäattribuutioiden lisäksi tutkimushenkilöt kokivat, että oma tai kumppanin viestintä voi olla *tyypillistä juuri tietyssä tilanteessa, tietyn asiaintilan vallitessa tai tietyssä asiayhteydessä*. Näitä tiettyihin tilanteisiin pohjautuvia oman ja kumppanin viestinnän selityksiä kutsun *kontekstiattribuutioiksi*. Ne voivat olla joko suhteellisen pysyviä tai vaihtelevia riippuen kunkin asiaintilan pysyvyydestä. Tutkimusaineistosta nousi kahdenlaisia kontekstiattribuutioita, ensinnäkin 1) *elämäntilanteisiin* ja toiseksi 2) *yksittäisiin viestintätilanteisiin* liittyen.

Lähes kaikkien tutkittavien mielestä se, millaisessa elämäntilanteessa he ovat (1), vaikuttaa omaan ja kumppanin viestintätyyliin päätöksentekotilanteissa sekä parisuhteen päätöksentekoon liittyviin käsityksiin. Ensinnäkin Ainon mielestä se, että *hän on kotona ja hänen miehensä käy työssä* vaikuttaa siihen, miten päätösvalta heidän parisuhteessaan jakautuu: perheen elättäjä on perheenpää.

"Minä en ole perheenpää vaikka olenkin sellainen "pomottaja". Kyllä Paul on perheen pää, koska hän käy työssä. Ehkä minäkin voisin ajatella olevani, jos kävisin työssä myös...en tiedä...Kyllä se Paul kuitenkin perheenpää on." Aino(H)

Ainon mielestä myös *lapset* vaikuttavat hänen ja Paulin keskinäisen viestinnän määrään. Lapset vaativat paljon aikaa, ja siksi tuntuukin luonnolliselta, että lasten syntymän jälkeen parisuhteen osapuolten keskinäiseen viestintään aikaa jää entistä vähemmän. Tämä tosin koskee enemmän heidän parisuhteensa viestintää yleensä eikä pelkästään päätöksentekotilanteita.

"Nyt ne lapset on siinä. Ennen me puhuttiin keskenämme, nyt me puhutaan lapsille. Ei puhuta enää niin paljon toisillemme. -Sitten kun lapset menevät nukkumaan, me istutaan television eteen ja ollaan niin väsyneitä, että ei jakseta puhua enää." Aino(H)

Tutkimushenkilöiden mielestä elämäntilanteisiin liittyen myös se, *missä maassa he tällä hetkellä asuvat*, vaikuttaa eritoten vastuualueiden jakautumiseen. Sen, jonka kotimaassa ollaan, on helpompi ottaa vastuu käytännön juoksevista asioista, esimerkiksi virastoissa asioimisesta, koska hänelle oman maan järjestelmä on tuttu.

"Minä hoidan kotiasiat ja juoksevat asiat. Niin se on ollut siitä lähtien, kun Mike oli vasta muuttanut Suomeen eikä tiennyt meidän systeemeistä mitään. Nyt hän on kaikki päivät töissä eikä hänelle jää aikaa hoitaa asioita." Leena(H)

Elämäntilanteiden lisäksi aineistosta nousi myös toinen kontekstiattribuutio: tutkimushenkilöt selittivät omaa ja kumppaninsa viestintää myös yksittäisistä viestintätilanteista (2) käsin. Esimerkiksi se, onko päätöksentekotilanteessa läsnä muita ihmisiä saattaa vaikuttaa tapaan, jolla pariskunta tekee päätöksen

käsiteltävänä olevasta asiasta. Lisäksi parisuhteen ulkopuolisten ihmisten läsnäolo saattaa vaikuttaa myös siihen, millaiseen lopputulokseen päätettävänä olevan asian suhteen päädytään.

"Päätettävä asia oli ystäväni majoittaminen viikonlopuksi. En viitsinyt soittaa Mikelle töihin vaan ajattelin odottaa hänen kotiutumistaan. En kuitenkaan ottanut huomioon sitä, että olin itse tulossa kotiin kahden ystävämme kanssa, jotka autollisina olivat käyttäneet minua suurtalousostoksilla supermarketissa. He jäivät juomaan kupin teetä ja koska aikaa ei ollut paljon käytettävissä (olin luvannut ystävälleni vastauksen ennen kuin lähtisimme samana iltana saunomaan erään ystäväperheemme luokse), kysyin Miken mielipidettä teekupin ääressä. 'Tottakai' oli vastaus iloisen hymyn kera. Samassa ovikello soi ja meitä tultiin hakemaan. Soitin ystävälleni, että meille sopi tulla, ja sitten lähdimme kaikki liikkeelle.

Koska päivä oli ollut niin vauhdikas, ehdin vasta jälkepäin pohtia tilannetta tarkemmin. Itse olin ratkaisuun tyytyväinen, mutta olikohan Mike? Meille viikonlopuksi tuleva ystävä kun ei välttämättä ole Miken suosikkilistan kärkipäässä ja olin myös unohtanut perusbrittini olevan myös peruspositiivinen vieraiden läsnäollessa. Olisikohan asia pitänyt vielä tarkistaa kahden kesken?" Leena(P)

"After three hours of downhill skiing we were both very tired. My partner expressed her dislike in going cross-country skiing and I agreed. However, before I could say anything, her brother said it would be a good idea. We both agreed because it was a rare situation to spend some time with him. In the end it was a good decision and we had fun.

Did my partner's brother make the decision for us? If it were only the two of us, would we have gone home instead? Did we agree to his decision because, although we were all there together, he was somehow our unofficial guest?" James(P)

*****

Tässä luvussa ollaan keskitytty vastaamaan toiseen tutkimuskysymykseen: Miten suomalais-brittiläisen parisuhteen osapuolet selittävät omaa ja kumppaninsa parisuhteen päätöksentekoon liittyvää viestintätyyliä sekä käsityksiä päätösvallasta

ja viestinnän merkityksestä päätöksenteossa? Selityksiä löydettiin kolmelta pääsuunnalta. Ensimmäinen selityskategoria on *parisuhde ja yksilölliset ominaisuudet*. Ensinnäkin kumppanin yksilöllisten ominaisuuksien katsottiin vaikuttavan omaan päätöksentekotilanteiden viestintätyyliin ja käsityksiin parisuhteen päätöksenteosta. Näitä selityksiä voisi kenties kutsua kummalla nimityksellä tahansa. Toisaalta ne saattaisi olla helppo ymmärtää parisuhdeattribuutioiksi, koska nimenomaan omassa parisuhteessa eläminen ylipäättään mahdollistaa sen, että kumppanin ominaisuudet ovat vaikuttamassa omaan viestintään päätöksentekotilanteissa. Joku toinen saattaa taas ymmärtää asian helpommin, jos näitä attribuutioita kutsutaan yksinkertaisesti yksilöattribuutioiksi muiden yksilöattribuutioiden ohella - onhan loppujenlopuksi kuitenkin kysymys siitä, millä tavalla kumppanin yksilölliset ominaisuudet selittävät omaa viestintää päätöksentekotilanteissa. Muita yksilöllisiin ominaisuuksiin perustuvia attribuutioita ovat persoonallisuus, mieliala, perhetausta ja kouluajan kokemukset.

Ryhmäattribuutiot on toinen selityskategoria. Omaa ja kumppanin toimintaa selitettiin kuulumisella johonkin tiettyyn ryhmään. Tässä tutkimuksessa nousi esille neljä ryhmää: kulttuuri, ammatti, sukupuoli ja uskonto. Kolmanneksi omaa ja kumppanin päätöksentekotilanteiden viestintää ja käsityksiä parisuhteen päätöksenteosta selitettiin *kontekstiattribuutioilla*. Niiden mukaan oma ja kumppanin viestintä päätöksentekotilanteissa saattaa muuttua tilanteiden mukaan. Kontekstiattribuutioiksi nimettiin sekä elämäntilanteisiin että yksittäisiin viestintätilanteisiin perustuvat selitykset.

5. Parisuhteen päätöksenteon tiedostaminen

Suomalais-brittiläisten pariskuntien päätöksenteon tiedostamista lähestytään tässä tutkimuksessa ensinnäkin tarkastelemalla, *millaisista ja kuinka monista päätöksentekotilanteista tutkimushenkilöt kertoivat* haastatteluissa ja päiväkirjoissa. Toiseksi pohditaan, millä tavalla *päiväkirjan kirjoitusaktiivisuus* mahdollisesti kuvastaa parisuhteen päätöksenteon tiedostamista. Kolmanneksi selvitetään, *millaisissa tilanteissa tutkimushenkilöt kokevat tiedostavansa parisuhteensa*

päätöksenteon erityisen selvästi. Neljänneksi tutkaillaan, millaiseksi he ymmärtävät parisuhteen päätöksenteon kysymällä heidän *omia parisuhteen päätöksenteon määritelmiä*. Pariskunnilta on lisäksi kysytty, millä tavalla tässä *tutkimuksessa mukanaolo on heidän mielestään vaikuttanut päätöksenteon tiedostamiseen*.

Tutkimushenkilöt kertoivat kaikenkaikkiaan haastatteluissa ja päiväkirjoissa 57 päätöksentekotilanteesta. Niistä noin runsas kaksi kolmannesta liittyi tavalla tai toisella joko *rahankäyttöön ja ostamiseen tai kyläilyjen ja illanviettojen suunnitteluun*.

"Over the past few weeks we have been a little on edge, tense, irritable. Why? -Homes! Where to look, where to live, what price, are we mad. All of these thoughts going round and round day and night..." Paul(P)

"Pohdimme perjantai-iltaa: Lähtisinkö mukaan Miken työkaverin lisensiaatintyön juhlintaan? Tavallisesti olen mukana näissä, mutta nyt olen sen verran väsynyt, että iltakahdeksalta aterialla alkava juhlinta ei innostanut..." Leena(P)

Loput kertomukset olivat kuvauksia sellaisista tilanteista, joissa päätetään joko *miten jokin asia tehdään tai kuka sen tekee*.

"In cooking we are equally experienced and though a little battle we end up in a compromise. I do not want to put salt in potatoes and my partner does...in the end we do not put salt in cooking water and my partner adds it afterwards." James(H)

"Jos Paul ruuan jälkeen sanoo, että hän aikoo tiskata 'in a minute', otan minä tiskiharjan käteeni ja alan laskea tiskivettä. Sitten Paul alkaa tiskata heti. Kannattaa kokeilla!" Aino(H)

On epävarmaa, kertooko päiväkirjan kirjoitusaktiivisuus mitään parisuhteen päätöksenteon tiedostamisesta. Otin tämän ulottuvuuden mukaan tutkimukseen joka tapauksessa, sillä uskon muistiin kirjoitettujen tarinoiden määrän ainakin jonkin verran kuvastavan herkkyyttä huomata ja analysoida oman parisuhteen viestintää. Ehkäpä Mike, joka kirjoitti muistiin 16 päätöksentekotilannetta, tiedostaa parisuhteensa päätöksentekoa enemmän kuin vaikkapa Paul, joka kirjoitti muistiin

varmaankin kutsuisi arkipäivän pieniksi päätöksiksi. Sen sijaan Paulin kirjoittama päätös oli kooltaan "iso", hänen ja Ainon elämässä merkittävä, asunnon ostaminen.

Kirjoitettujen päätöksentekotilanteiden määrästä ei kuitenkaan pidä vetää suoraviivaisia johtopäätöksiä. Lyhyessä loppuhaastattelussa, jossa kysyin tutkimushenkilöiden tuntemuksia päiväkirjan täyttämisestä, nousi esille monia muitakin mahdollisia syitä tarinoiden vähäisyyteen kuin tiedostamisen puute. Ensinnäkin syynä saattoi olla se, että tutkimushenkilö ei kokenut olevansa kirjoittajatyyppejä. Toiseksi James kertoi olevansa luonnostaan niin laiska, että kirjoittaminen tuntui työläältä puuhalta. Kolmanneksi Aino ja Paul kertoivat, että yksi iso päätös, asunnonosto, tukahdutti alleen arkipäiväisemmät päätökset. Lisäksi "työkiireet" ja "puhdin loppuminen kesken" mainittiin kirjoittamista vaikeuttaviksi tekijöiksi.

"Tuntui erittäin kamalalta. Vaikeeta oli miettiä, miten saan asiat kirjalliseen asuun, kun olis niin helppoa vaan puhua."
Aino(LH)

Tarinoiden paljous ei myöskään välttämättä ole suoraan verrannollinen parisuhteen päätöksenteon tiedostamiseen. "Kirjoittajatyyppejä" Mike nauttii kirjoittamisesta yleensäkin ja siksi päiväkirjankin täyttö tuntui vaivattomalta.

"I enjoyed it because I like writing. Easiest thing was the actual writing." Mike(LH)

Tutkimushenkilöt kertoivat, millaisissa tilanteissa he todennäköisesti tiedostavat parisuhteensa päätöksentekoa tavallista enemmän. He kertoivat olevansa tietoisia päätöksenteostaan erityisesti silloin, kun päätettävänä on *vaikea tai iso asia* tai *kun päätöksenteossa on jokin menossa pieleen*. Helposti syntyviä, pieniä ja jokapäiväisiä päätöksiä tutkimushenkilöt eivät kertomansa mukaan tiedosta yhtä selvästi.

"I do not think about decision-making unless something went wrong, decision was bad. And then you might notice that what was wrong was the actual way that the decision was made. And then you would start to talk about it with your partner - how we decide things, how we should inform each other." Mike(H)

Mitä parisuhteen päätöksenteko tutkimushenkilöiden omasta mielestä on? Kun tutkimushenkilöitä pyydettiin määrittelemään päätöksenteko parisuhteessa, määrittelivät he sen poikkeuksetta tapahtumaksi, jossa useimmiten käytännössäkkin, mutta aina vähintään ajatuksen tasolla ovat läsnä suhteen molemmat osapuolet: Moni sellainenkin asia, jonka parisuhteen toinen osapuoli voisi periaatteessa päättää itsenäisesti, on heidän mielestään yleensä mukava päättää yhdessä. Jos kumppani ei kuitenkaan ole fyysisesti läsnä päätöksentekotilanteessa, ottavat tutkimushenkilöt useimmiten päätöstä tehdessään huomioon sen, mitä he olettavat kumppaninsa ajattelevan päätettävästä asiasta.

"Decision-making is something that goes on between two people. Or if you make a decision on your own you take the other person into account." Mike(H)

Kaikki tutkittavat olivat sitä mieltä, että itse tutkimuksessa mukanaolo on tehnyt heidät tietoisemmiksi parisuhteensa päätöksenteosta. Tietoisuus saattoi ensinnäkin kasvaa niin, että tutkimushenkilö huomasi päätöksentekotilanteita olevan paljon enemmän kuin hän oli alunperin luullut. Toisaalta tietoisuus päätöksenteosta saattoi kasvaa myös niin, että tutkimushenkilö alkoi analysoida itse, mitä hänen oman parisuhteensa päätöksentekotilanteissa tapahtuu ja miten hän itse niissä toimii.

"En ollut ajatellut päätöksentekoa lainkaan ennen kuin Mike kertoi minulle että olit soittanut ja pyytänyt mukaan tutkimukseen." Leena(H)

"Minusta on tullut selvästi tietoisempi päätöksentekotilanteista. Niitä on paljon enemmän kuin etukäteen oletin." Leena(LH)

"It is good to analyze things because then you can clear it between yourselves as well. I am starting to understand the misunderstandings which occur over and over again, by thinking why it happens that way." James(LH)

James aloitti oman parisuhteensa päätöksentekotilanteiden analysoimisen oikeastaan jo päiväkirjan kirjoitusvaiheessa. Sen sijaan, että hän olisi ainostaan merkinnyt muistiin päätöksentekotilanteita kahden viikon ajan, hän myös luokitteli omassa parisuhteessaan esiintyviä päätöksiä "syyllisyys-" ja "hemmottelupäätöksiksi".

"In general, the decisions I make, are "treat" decisions, mainly because I have the money to spend on boots, pizza, meals out, cinema etc. The decisions my partner makes are the practical decisions. Since these are more difficult to persuade someone to do, the persuasion stop is missed and a sort of blackmail is used ie. instilling a feeling of guilt or laziness." James(P)

*****

Tässä luvussa on vastattu kolmanteen tutkimuskysymykseen: Millä tavalla suomalais-brittiläisen parisuhteen osapuolet kertovat olevansa tietoisia parisuhteensa päätöksenteosta? Tutkimushenkilöt kertoivat eniten joko rahankäyttöön tai illanvieron suunnitteluun liittyvistä päätöksistä. Tutkimukseen osallistuneet kertoivat yhteensä 57 päätöksentekotilanteesta. Parisuhteen päätöksentekoa tiedostetaan erityisesti silloin, kun päätettävänä on vaikea tai iso asia tai jos päätöksenteossa on jokin menossa pieleen. Tutkittavien oman määritelmän mukaan parisuhteen päätöksenteko on tapahtuma, jossa vähintään ajatuksen tasolla on lähes aina mukana parisuhteen molemmat osapuolet. Tutkimuksessa mukanaolo on lisännyt tutkimushenkilöiden tietoisuutta parisuhteensa päätöksenteosta kahdella tavalla: Ensinnäkin he kertoivat huomanneensa, että päätöksenteko parisuhteessa paljon yleisempi ilmiö kuin he olivat aikaisemmin olettaneet. Toiseksi he kertoivat tulleen tietoisemmiksi myös siitä, mitä itse päätöksentekotilanteissa tapahtuu ja alkaneet analysoida tilanteita ja omaa toimintaansa niissä itsekkin.

6. Päiväkirjamenetelmän sopivuus parisuhteen päätöksenteon tutkimusmenetelmäksi

Ei ole täysin ongelmaton määrittellä, millaisin kriteerein tutkimusmenetelmän sopivuutta voisi arvioida. Todistaako esimerkiksi menetelmällä saadun aineiston määrä mitään? Aineiston määrää hedelmällisemmältä tietenkin tuntuu tarkastella, millaista päiväkirjamenetelmällä kerätty aineisto oli sisällöltään. Mitä aineistosta jäi tutkijan käteen? Lähestyn asiaa aluksi asettamalla päiväkirja-aineiston haastatteluaineiston viereen ja tarkastelemalla, millaista päiväkirjamenetelmällä kerätty aineisto on teemahaastattelulla kerättyyn aineistoon verrattuna.

Kaikenkaikkiaan päiväkirjan tarinoissa monet haastatteluissa yleisellä tasolla esiin nousseet asiat konkretisoituivat todellisten tapahtumien muodossa. Esimerkiksi Jamesin toteamus haastattelussa, että isot päätökset eivät välttämättä ole vaikeimpia päätöksiä sai seurakseen oivan esimerkin päiväkirjan hissitarinasta: Hänen mieltään oli jäänyt vaivaamaan ulkopuolisesta varmasti hyvinkin vähäpätöiseltä tuntunut päätös, mennäkö kotikerrokseen hissillä vai kävelläkö portaat ylös (esimerkki löytyy kokonaisuudessaan sivulta 59). Samaan tapaan Miken ja Leenan haastatteluissaan kertomansa vaatimus, että päätöksentekotilanteiden argumentoinnin on oltava loogista ja tosiasioihin pohjautuvaa kävi toteen molempien päiväkirjoista löytyneestä vauvanvaunujen valintaprosessista: siinä painavimpia olivat nimenomaan loogiset ja tosiasioilla ja järjellä perustellut mielipiteet.

"Riitta asked me to look at an article in a baby magazine on prams. Riitta basically wanted to buy a new pram that could be used later as a baby carriage, where I was more for looking at something second-hand, and for a lighter solution, like a baby carriage that could be used as a pram (!). The article actually supported my view, and we also realised that we wouldn't want to store the pram just in the stairwell of our block of flats, where anybody could take it, as it wouldn't be insured there. Thus we would need something light so that Riitta could get it downstairs into our storage space..." Mike (P)

"Vaunukeskustelu jatkuu: Mike tutustui Kaks' Plussan vaunutestiin, ja tulos oli sama kuin edellisenkin lehden testissä. Kiinnitimme molemmat huomiota hieman eri asioihin valintaa tehdessämme: minä mietin, ovatko vaunut lämpimät ja mukavat vauvan kannalta, Mike pohti sitä, miten jaksan nostella niitä ja vauvaa portaissa. Miken argumentit tuntuivat järkeviltä, joten jatkamme keskustelua käytyämme kaupassa katsomassa vaunuja." Leena (P)

Haastattelu- ja päiväkirja-aineisto täydensivät toisiaan. Moni käsitelty asia olisi saattanut jäädä pelkästään abstraktiksi maininnaksi, jos päiväkirjaa ei olisi käytetty aineiston keräämisessä teemahaastattelun rinnalla. Molempien menetelmien käyttö valaisi tutkimuksessa mukana olleiden päätöksentekoa omassa parisuhteessaan sekä yleisellä että konkreettistella tasolla. Päiväkirjamenetelmän vahvuutena olikin, että sillä saatiin kerätyksi erilaista aineistoa kuin mitä haastattelumenetelmä tuotti. Lisäksi päiväkirja haastattelun rinnalla oli juuri tässä tutkimuksessa enemmän kuin

paikallaan, koska tutkimushenkilöt olivat hyvin selkeästi joko puhuja- tai kirjoittajatyyppejä.

Tutkimusmenetelmän sopivuuden arvioinnin yhtenä kriteerinä voitaneen myös pitää sitä, miten tutkimushenkilöt siihen itse suhtautuivat. Uskon myönteisen suhtautumisen lisäävän tutkimushenkilöiden motivaatiota tehtävänsä kohtaan ja sitä kautta vaikuttavan sekä aineiston määrään että laatuun.

Kaikkein eniten siihen, miltä päiväkirjan pitäminen tutkimushenkilöstä tuntui, näytti vaikuttavan se, tunsiko hän olevansa kirjoittajatyyppi vai ei. Puhujatyyppien mielestä etenkin kirjoittamisen aloittaminen oli vaikeaa; kirjoittajatyyppien mielestä nimenomaan itse kirjoittaminen oli kaikkein helpointa ja mukavinta.

"Tuntui erittäin kamalalta. Ei ollut aikaa ja toisekseen on paljon helpompi sanoa asiat suusanallisesti kuin kirjoittaa. Päiväkirjaa piti yrittää täyttää sellaisina hetkinä, jolloin normaalisti voin levätä ja jolloin minun ei tarvitse tehdä mitään. Ajan löytäminen ja aloittaminen oli vaikeinta. Viimeiseen saakka lykkäsin." Aino(LH)

Koska tässä tutkimuksessa oli mukana ainoastaan yksi kirjoittajatyypiksi itsensä tunnustava, oli päiväkirjan kirjoittaminen useimpien tutkimushenkilöiden mielestä työlästä puuhaa. Vaikka kirjoittaminen ei monellekaan ollut vastenmielistä, työlääksi päiväkirjan täyttämisen teki sille asetetut moninaiset vaatimukset: Pelkän päätöksentekotilanteen kirjaaminen ei riittänyt vaan sen lisäksi myös omaa ja kumppanin toimintaa ja tyytyväisyyttä lopputulokseen oli pohdittava.

"Aina välillä loppui puhti, kun piti koko ajan itse keskustelun kulkuakin miettiä. Sen vielä jaksoi kirjoittaa, miten tilanne kulki, mutta kun sitä piti vielä enemmän miettiä, se oli työlästä." Leena(LH)

Päiväkirjan pitämisen vaikeus liittyi tutkittavien mielestä nimenomaan kirjoittamiseen, sillä itse asioiden oivaltaminen oli heistä helppoa - ja joidenkin mielestä perästi mielenkiintoista ja innostavaa.

"The actual writing was the most difficult part because I am naturally lazy, but thinking and analyzing was easy and interesting." James(LH)

"Kyllähän se sitten oli helppoa, kun alkuun pääsin ja äkkiä oli kaksikin sivua täynnä tarinaa." Aino(LH)

Päiväkirjan kirjoittamisen helpottamiseksi vihkosen ensimmäisillä sivuilla oli kirjoittamista ohjaavia kysymyksiä (liite 3) ja esimerkkitarina (liite 4). Toisaalta tutkimushenkilöt kokivat ne tärkeiksi, tarpeellisiksi ja kirjoittamista helpottaviksi tekijöiksi. Aino tosin kertoi, että hän ei tullut kiinnittäneeksi niihin paljoakaan huomiota.

"Kysymykset varmasti auttoivat, kun oli valmiiksi mietitty, mihin asioihin kannattaa kiinnittää huomiota, kun oli se rakenne mietitty valmiiksi. Jos sitä olis pitänyt noin vain alkaa täyttämään, ei olisi kyllä tullut valmista." Leena(LH)

"Aluksi vähän katsoin, mutta en kirjoittaessani. Lopussa vähän vilkaisin, että tuliko suunnilleen niin kuin piti. Ja kyllä kai se tuli." Aino(LH)

Vaikka viidestä tutkimushenkilöstä ainoastaan yksi tunnustatui todelliseksi kirjoittajatyypiksi, menetelmä tuotti kuitenkin yhteensä 34 päätöksentekotilanteista kertovaa tarinaa. Tosin lähes puolet tarinoista oli kirjoittajatyypin, Miken, kirjoittamia. Kahden viikon aikana hänen päiväkirjaansa kertyi 16 tarinaa. Toiseksi aktiivisin kirjoittaja oli Leena, joka kertoi yhdeksästä päätöksentekotilanteesta. James kirjasi muistiin kuusi tarinaa, Aino kaksi ja Paul yhden. Herää tietenkin kysymys, että voiko tutkimusmenetelmän sopivuutta arvioida sillä saadun aineiston määrän perusteella. Olen sitä mieltä, että tietyin varauksin sitä voi pitää yhtenä (joskaan ei pääasiallisena) kriteerinä: Jos menetelmä ei tuottaisi yhtään (minkäänlaista) aineistoa, olisi se varmasti merkki joko väärän menetelmän valinnasta ja menetelmän epäonnistuneesta soveltamisesta oman tutkimusongelman selvittämiseksi.

Kuinka onnistunut sitten oli päiväkirjamenetelmän toteutus nimenomaan tässä tutkimuksessa? Tarkastelen asiaa kolmelta suunnalta: Oliko kaksi viikkoa sopiva aika

päiväkirjojen täyttämiseksi? Oliko ohjaavien kysymysten liittäminen instruktioon oikea ratkaisu? Olisiko instruktiossa yleensä parantamisen varaa?

Kaksi viikkoa oli toisaalta sopiva aika päiväkirjojen täyttämiseksi, sillä sinä aikana menetelmä tuotti runsaasti aineistoa. Suurempi aineisto olisi käynyt tutkijalle erittäin työlääksi, koska päiväkirjan lisäksi analysoitavana olivat myös teemahaastattelut. Lisäksi on pidettävä mielessä tutkimushenkilöidenkin jaksamiskyky. Jos päiväkirjaa olisi täytynyt kirjoittaa pitkän aikaa, heidän mielenkiintonsa olisi saattanut herpaantua ja motivaationsa laskea ennen kirjoitusvaiheen loppua. Toisaalta kaksi viikkoa saattoi nimenomaan tähän tutkimukseen osallistuneiden suhteen olla liian lyhyt aika. Nimittäin neljällä viidestä tutkimushenkilöstä oli meneillään isojen päätösten elämänvaihe: Paul ja Aino tekivät juuri päiväkirjan kirjoittamiselle varattujen kahden viikon aikana asunnonostopäätöksen, joka tahtoi haudata alleen muut pienemmät päätökset. Myös Miken ja Leenan elämässä oli tapahtumaisillaan suuri elämänmuutos esikoisen syntymisen myötä. Sen vuoksi suuri osa päätöksistäkin liittyi tavalla tai toisella tulevaan vauvaan. Pitempi päiväkirjojen kirjoittamisaika olisi saattanut laajentaa muistiinkirjattujen päätöksentekotilanteiden sisällöllistä kirjoa. Toisaalta tutkija voi onnitella itseään täydellisestä ajoituksesta: Kuinka monta kertaa elämässään pariskunnat saavat esikoisen ja ostavat ensiasunnon?

Kysymysten liittämistä instruktioon pidän oikeana ratkaisuna samasta syystä kuin Leenakin. Ilman niitä tutkimushenkilöiden olisi saattanut tuntua vaikealta aloittaa kirjoittamista, koska he eivät ehkä olisi tienneet, mistä aloittaa. Siis nimenomaan kirjoituskynnyksen madaltajina kysymykset olivat paikallaan. Toiseksi ne tietenkin auttoivat tutkijaa analyysivaiheessa toimimalla aineiston alustavan jäsentelyn pohjana.

Yleensä instruktiossa, johon on liitetty aineistoa etukäteen mahdollisesti paljonkin rajaavia elementtejä (jollaiseksi tässä yhteydessä päiväkirjan kirjoittamista ohjaavat kysymykset voisi luokitella), on sudenkuoppansa. Parisuhteen päätöksentekoa ei ole tutkittu paljon ja siksi mahdollisimman vähän etukäteen strukturoitujen aineistonkeruumenetelmien käyttö olisi perusteltua. Etukäteen on vaikea rajata

olennaista asiasta, josta ei ole olemassa paljon tietoa. Toisaalta tässä tutkimuksessa tutkija suomalais-brittiläisessä parisuhteessa itsekin vuosia eläneenä luotti omaan intuitioonsa - ja tietenkin parisuhteen päätöksenteosta tehtyihin tutkimuksiin - sen suhteen, millä tavalla aihetta olisi mahdollista rajata ilman että jotain todella oleellista jäisi löytämättä. Uskon siis, että päiväkirjan instruktio kysymyksineen oli onnistunut.

*****

Neljäs ja viimeinen tutkimuskysymys oli: Miten päiväkirjamenetelmä soveltuu parisuhteen päätöksenteon tutkimusmenetelmäksi?

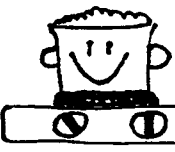
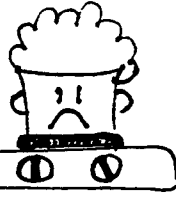
Päiväkirjamenetelmän vahvuutena tässä tutkimuksessa voidaan pitää sitä, että se tuotti erilaista aineistoa kuin teemahaastattelumenetelmä. Haastatteluissa monesti abstrakteina mainintoina esiintyneet asiat konkretisoituivat päiväkirjaan kirjoitetuissa päätöksentekotilanteissa. Haastattelut ja päiväkirjat täydensivät toisiaan. Tutkimushenkilöt pitivät päiväkirjan täyttämistä suhteellisen työläänä. He kuitenkin totesivat, että instruktioon liitetyt kysymykset helpottivat kirjoittamista. Lisäksi he kertoivat peräti innostuneensa aiheesta kirjoittamisen alkuun päästyään. Sisällön suhteen päiväkirjaa sen sijaan ei koettu vaikeaksi, hankalaa oli nimenomaan itse kirjoittaminen. Kaksi viikkoa oli mielestäni tarpeeksi pitkä aika päiväkirjan kirjoittamiselle. Jos aikaa olisi ollut enemmän, aineistoa olisi saattanut kertyä yli tutkijan voimavarojen. Toiseksi tutkimushenkilöiden motivaatio ei olisi saattanut kestää paljon kahta viikkoa pidempään.

V TULOSTEN TARKASTELUA

1. Suomalais-brittiläisen parisuhteen päätöksentekotyylit ja päätösvalta

Parisuhteensa alkuaikojen - ja jonkin verran myös nykyajankin - päätöksenteosta kertoessaan tutkimushenkilöt puhuivat pääasiassa siitä, millaisia he ja heidän kumppaninsa olivat viestintätyyliiltään. Myös käsitykset parisuhteen alkuaikojen päätösvalan jakautumisesta perustuivat pääasiassa ulospäin näkyvästä toiminnasta, viestintätyylistä, tehtyihin tulkintoihin.

Tutkimushenkilöt kuvasivat omaa ja kumppaninsa *viestintätyyliä* pääasiassa kertomalla, kuinka *suoraa tai epäsuoraa* se on. Molemmissa viestintätyylyissä nähtiin sekä myönteisiä että kielteisiä ominaisuuksia. Sekä suora että epäsuora viestintätyyli katsottiin suhteellisen myönteisiksi piirteiksi silloin, kun ne olivat olemassa kohtuullisissa määrin. Molemmat viestintätyyli saattoivat mennä myös liian pitkälle, ja sellaisessa tapauksessa ne molemmat saivat kielteisiä tulkintoja. Allaolevassa kuvassa havainnollisesta, miten käy, kun suoraa ja epäsuoraa viestintätyyliä on "liian paljon":

VIESTINTÄ- TYYLI	+	-
		
SUORA	rehellinen avoin	nalkuttava hyökkäävä
EPÄSUORA	diplomaattinen joustava	periksi antava epärehellinen

KUVIO 1. Suora ja epäsuora viestintätyyli tulkitaan joko myönteiseksi tai kielteiseksi ominaisuudeksi suoruuden "asteesta" riippuen.

Liian suora viestintätyyli on siis hyökkäävyyttä ja pomoilua. Koska päätösvallan jakautumista arvioitiin suhteen alkuaikoina viestintätyylin perusteella, koettiin suhteen suuremmalla osapuolella olevan enemmän päätösvaltaa suhteen alussa kuin sillä, joka ei ollut yhtä suora. Epäsuora viestintätyyli taas on päättämättömyyttä ja periksiantamista. Suhteen alkuaikoina epäsuorempi osapuoli koki, että hänellä on vähemmän päätösvaltaa kuin suhteen suuremmalla osapuolella. Koska arviot parisuhteen päätösvallan jakautumisesta perustuivat viestintätyylin tulkitsemiseen, väärinkäsitysten mahdollisuus on suuri.

Kennedy (1982) on tutkinut suomalaisnaisten sopeutumista avioliittoon englantilaismiesten kanssa. Hänen haastattelemiensa suomalaisnaisten mielestä englantilaisen luonteen ymmärtäminen on vaikeaa, sillä suomalaiset ovat tottuneet mutkattomaan kanssakäymiseen. Englantilaisille taas sen lisäksi, mitä sanotaan, on tärkeää myös se, miten asiat sanotaan. Tämän tutkimuksen perusteella en voi tehdä kulttuurisia yleistyksiä suomalaisen ja brittiläisen viestintätyylin ominaispiirteistä; olipa kuitenkin sattumaa tai ei, mainittakoon kuitenkin, että tämän tutkimuksen tulokset myötäilivät Kennedyn tutkimuksen tuloksia. Lisäksi tutkittavat itse totesivat omalle ja kumppaninsa viestinnälle selityksiä antaessaan, että ainakin osittain viestintä on sellaista kuin on nimenomaan kulttuurin vuoksi. Ajatusleikkiä olisi houkuttelevaa jatkaa pitemmällekin: Ehkäpä suomalais-brittiläisen parisuhteen alkuaikojen viestintätyyliin perustuvat tulkinnat päätösvallan jakautumisesta johtuivat nimenomaan kulttuuritörmäyksen aiheuttamasta väärinkäsityksestä?! Toivottavasti tähänkin kysymykseen löytyy vastaus tulevaisuuden tutkimuksista.

Erilaiset ihmiset todennäköisesti tulkitsevat viestejä eri tavoin (Dillard, Kinney & Cruz, 1996). Esimerkiksi jännittäjätyypit saattavat tulkita keskustelukumppaninsa viestit dominoivemmiksi kuin ne, jotka eivät jännitä sosiaalisia viestintätilanteita, pohtivat Dillard ym. (1996) tutkimuksessaan, jossa he selvittivät, millaisia tunteita vaikutusvallan saavuttamisyritykset herättävät läheisessä ihmissuhteessa. Samaan tapaan myös eri kulttuureista tulevat ihmiset saattavat tulkita vaikuttamaan pyrkiviä viestejä eri tavoin. Vaikka en tässä tutkimuksessa voikaan vetää yleistyksiä kulttuurienvälisistä eroista, rakennetaan vielä kuitenkin yksi ajatusleikki:

Jos briteille on suomalaisia tärkeämpää se, miten asiat sanotaan, tulkitsevat he tietenkin myös toisten ihmisten viestejä enemmän myös sillä perusteella, miten asia on esitetty. Näin ollen brittiläiset tutkimushenkilöni saattoivat suomalais- brittiläisen parisuhteensa alkuaikoina "ylitulkita" kumppaninsa viestintää. James antaa tästä hyvän esimerkin tarinassaan siitä, kuinka hänen kumppaninsa "käskee" hänenkin kävellä portaat ylös hissillä menemisen sijaan (sivu 59). Tämä tutkimustulos on samansuuntainen Dillardin ym. (1996) tutkimuksen kanssa. Dominoiviksi tulkitut viestit herättävät tutkimuksen mukaan negatiivisia tunteita samaan tapaan kuin "pomottelu" koettiin tässä tutkimuksessa kielteiseksi piirteeksi. Koska dominoiviksi tulkitut viestit herättävät negatiivisia tunteita, on niillä loppujen lopuksi toivottua vähäisempi vaikutus (Dillard ym., 1996). Tässä tutkimuksessa dominoiviksi tulkitut viestit toimivat suhteen alussa: kumppanin tahtoon taivutettiin miellyttämisenhalusta. Nykyisin "pomottelu" ei enää tehoa samalla tavalla kuin ennen.

Jos suomalaiset taas luottavat brittejä enemmän sanoman kirjaimelliseen viestiin, saattavat he myös tulkita toisten viestejä luottaen siihen, että se, mikä on sanottu pitää paikkansa. Jos näin on, ehkäpä suomalaiset tutkimushenkilöni aika ajoin päätyvät "alitulkitsemaan" brittikumppaneidensa viestejä. Leena kuvaili tämäntyyppistä tilannetta esimerkissä sivulla 67, kun hän ystävien läsnäollessa tiedusteli Mikelta, voivatko he majoittaa hänen ystävänsä viikonlopuksi. Miken vastaus, "tottakai iloisen hymyn kera", riitti Leenalle, kunnes hän vasta jälkeenpäin alkoi pohtia, tarkoittiko Mike todella sitä mitä hän sanoi.

Leenan kertoma tapaus sattui aivan viimeaikoina. Jos sama tapaus olisi sattunut heidän suhteensa alussa, olisikohan Leena edes jälkeenpäinkään pohtinut, että tarkoittiko Mike, mitä sanoi? Nyt pohdinta kun nimittäin lähti liikkeelle, kun Leena muisti, että "perusbrittini on peruspositiivinen vieraiden läsnäollessa". Suhteen alussahan Leenalla ei tuota tietoa olisi vielä ollut käytettävissään.

Kumppanin suoran ja epäsuoran viestintätyylin tulkitseminen näyttäisi siis jollain tavalla olevan yhteydessä käsityksiin päätösvallan jakautumisesta parisuhteessa. Millaisia yhteyksiä sitten on mahdollista nähdä *suostuttelun ja päätösvallan välillä?*

Dillard ja Fitzpatrick (1985) jakoivat omassa parisuhteen päätöksentekoa valottavassa tutkimuksessaan parisuhteen osapuolten käyttämät suostuttelukeinot kolmeen luokkaan. Heidän mukaansa suostutteleva osapuoli voi 1) pyytää haluamaansa asiaa suoraan, 2) suostutella kertomalla toiminnan odotettavissa olevista seurauksista tai 3) vedota arvoihin tai velvollisuuksiin.

Tässä tutkimuksessa suomalais-brittiläisen parisuhteen osapuolten käyttämät suostuttelukeinot jaettiin neljään ryhmään: 1) "hyvän mielen" suostuttelu, 2) "pahan mielen" suostuttelu, 3) tosiasiasuostuttelu ja 4) ulkopuolisen tahon hyväksikäyttöön perustuva suostuttelu. Ennenkuin pohditaan yhteyksiä suostuttelun ja parisuhteen päätösvallan välillä, tarkastellaan ensin, millä tavalla nämä kaksi edellämainittua jaottelua vastaavat toisiaan. Sekä hyvän että pahan mielen suostuttelu muistuttavat Dillardin ja Fitzpatrickin "odotettavissa olevien seurausten kertomista" (2): Kumppanille luvataan, että jotain hyvää tapahtuu, jos hän suostuu pyydettyyn asiaan. Jos hän taas ei suostu, seuraukset tulevat olemaan vähemmän miellyttävät. Parisuhteen ulkopuolisen ihmisen läsnäolon hyväksikäyttö voi ainakin joskus olla vetoamista arvoihin tai velvollisuuksiin: Ei pidä olla itsekäs, muutkin ihmiset on otettava huomioon.

Dillard ja Fitzpatrick (1985) totesivat tutkimuksessaan, että vallankäyttö parisuhteen päätöksentekotilanteiden suostuttelukeinona ei ole erityisen tehokas, se ennemminkin lisää parisuhteessa koettua tyytymättömyyttä. Jaottelustaan suostuttelukeinoista he totesivat, että odotettavissa olevista seurauksista kertominen perustuu vallankäyttöön. Uskon, että näin voi ollakin etenkin siinä tapauksessa, jos kumppania "uhkaillaan" kieltäytymisen mukanaantuomilla negatiivisilla seurauksilla. Kenties samaan tapaan myös tämän tutkimuksen "pahan mielen" suostuttelukeinot saatetaan joskus tulkita vallankäyttöyrityksiksi parisuhteessa.

Suhteen alussa parisuhteen osapuolilla oli vähemmän tietoa toisistaan kuin nykyisin. Siksi päätelmiä päätösvallan jakautumisesta tehtiin suureksi osaksi ulkoisten vihjeiden, lähinnä viestintätyylin, perusteella. Vaikka tutkimushenkilöt kertoivat näin tapahtuvan aika ajoin nykyisinkin, päätöksenteon käytäntö ja käsitykset

päätösvallasta perustuvat kuitenkin alkuaajoista poikkeavalle perustalle. Tämä perusta on rakentunut ajan kuluessa, kun parisuhteen osapuolet ovat oppineet tuntemaan toisensa entistä paremmin. Sitä on myös aktiivisesti rakennettu tavoitteena jouhevasti toimiva systeemi, *yhteinen maaperä "common ground"*. Tästä kerrotaan tarkemmin seuraavassa luvussa.

Päätöksentekotyöliä parisuhteessa on tarkasteltu sekä pariskunnan yhteisenä asiana (yhteinen päätöksentekotyöli) että parisuhteen molemman osapuolen yksilöllisen päätöksentekotyölin kautta. Tässä tutkimuksessa on siten toteutunut periaate, jonka tärkeyttä Troutman ja Shanteau (1989) korostivat tutkimuksessaan. He tutkivat sitä, miten pariskunnat tekevät kuluttamiseen liittyviä päätöksiä ja totesivat, että kulutus päätösprosessesja on tärkeää tarkastella sekä yksilön että pariskunnan tasolla.

2. Päätöksenteko sopimusjärjestelmänä

Parisuhteen päätösvallan jakautumista arvioitiin suhteen alussa viestintätyölin perusteella. Suhteen nykyvaiheeseen tultaessa tämä oli selvästi vähentynyt. Tilalle oli tullut *erilaisista sopimuksista rakentuva päätöksentekojärjestelmä*. Tutkimushenkilöt kertoivat nykyisestä päätöksenteostaan hyvin käytännönläheisesti. Nykyisin ei enää taistella vallasta vaan toimitaan niin, että asiat hoituvat helpoimmin ja parisuhde systeeminä saadaan toimimaan parhaalla mahdollisella tavalla. Parisuhteen osapuolet ovat jakaneet keskenään selkeät *vastuualueet*, joiden sisällä päätöksenteko on itsenäistä. Itsenäiseltäkin vaikuttava päätöksenteko valjastetaan kuitenkin useimmiten parisuhteen tarpeisiin: Päätöksiä ei tehdä individualistisin perustein vaan miettimällä, mikä on parisuhteelle parhaaksi ja mitä kumppani ajattelee päätettävästä asiasta.

Koska vastuualueet on jaettu ja "yhteinen maaperä" rakennettu, parisuhteesta löytyi monia asioita, joista suhteen alkuaikoina oli keskusteltava, mutta ei enää. Tulos on samansuuntainen aikaisempien tutkimusten kanssa: Yleensä viestintä parisuhteessa muuttuu suhteen keston myötä *eksplisiittisestä implisiittisempään* suuntaan (Sillars & Wilmot, 1989; Sillars & Kalbflesch, 1989). Parisuhteen päätöksenteko siis muuttuu ajan myötä implisiittisemmäksi siinä mielessä, että parisuhteen osapuolet

eivät puhu keskenään päätöksentekotilanteissa yhtä paljon kuin ennen. Minua viehättää lisäksi ajatus hieman toisenlaisesta implisiittisestä päätöksenteosta: Tutkimustulosten perusteella suomalais-brittiläisten pariskuntien päätöksenteko on voinut muuttua suhteen alkuaikojia implisiittisemmäksi myös ilman, että puheen määrä olisi välttämättä implisiittisyyden ensisijainen osoitin. On nimittäin myös mahdollista, että puheen määrä säilyy ennallaan, mutta sisältö muuttuu: Pariskunta voi päättää käsiteltävänä olevasta asiasta käymällä keskustelun, joka saattaisi ulkopuolisesta vaikuttaa siltä kuin he puhuisivat asian vierestä. Parisuhteen osapuolet ovat kuitenkin rakentaneet asioille omia tarkoituksiaan, jotka vain he - eivät ulkopuoliset - ymmärtävät.

Päätöksenteon implisiittisyyden lisäksi suomalais-brittiläisten pariskuntien nykyisestä päätöksenteosta löytyi toinenkin mielenkiintoinen ilmiö. On todettu, että *päätettävän asian sisältö* vaikuttaa siihen, millaiseksi päätöksentekoprosessi kulloinkin muotoutuu (Sillars & Kalbflesch, 1989; Godwin & Scanzoni, 1989). Tämänkin tutkimuksen tulosten mukaan päätettävän asian sisällöllä on vaikutuksensa päätöksentekoprosessille - joskin aika yllättävällä tavalla: Päätöksenteko on vaikeampaa silloin, kun päätettävänä on pieni asia. Isot päätökset ovat vaivattomampia. Ehkäpä pienistä asioista on "varaa" kinastella niiden vähäpätöisyyden vuoksi. Isoissa päätöksissä taas pelissä on paljon enemmän.

Kuva pariskuntien nykyisestä päätöksenteosta alkoi muuttua yhä monitahoisemmaksi, kun ilmaan heitettiin kysymys: *"Kenellä on päätösvalta viimekädessä?"*. Viimekäden päätösvalta ei jakaudu niin, että lasketaan molempien osapuolten vastuualueet, ja sillä jolla on enemmän vastuualueita, on myös lopullinen päätösvalta. Vastuualueet jaettiin asiantuntijuuden mukaan, viimekäden päätösvaltaan vaikuttivat eri perusteet. Tässä tutkimuksessa miehen viimekäden päätösvaltaa perusteltiin ensinnäkin uskonnollisilla syillä. Toiseksi oltiin sitä mieltä, että lopullinen päätösvalta on sillä, joka hankkii perheelle elannon. Parisuhteeseen tuotavan rahan määrän ja päätösvallan välistä suhdetta on tutkittu ennenkin. Tutkimuksissa on usein tultu siihen tulokseen, että päätösvaltaa koetaan yleensä olevan enemmän sillä osapuolella, joka tuo enemmän rahaa suhteeseen (ks. esim. Godwin & Scanzoni, 1989).

Fitzpatrickin (1989) parijaottelussa tähän tutkimukseen osallistuneet pariskunnat luokiteltaisiin ehkä lähinnä perinteisiksi (Traditionals) pareiksi: Perinteisten pariskuntien sukupuoliroolit ovat selkeät. Myös tähän tutkimukseen osallistuneiden pariskuntien roolit olivat pääasiassa perinteisesti jakautuneet: Nainen oli kotona kotia (ja lapsia) hoitamassa, mies kävi ansiotyössä. Siten tämän tutkimuksen tulos - se, että tutkimushenkilöt kokivat miehen olevan viimekädessä perheenpää - saattaisi näin saada osaselityksensä tarkasteltaessa sitä Fitzpatrickin paritypologian valossa.

Paritypologiassa todetaan lisäksi, että kaikista pareista perinteisten parien viestintä on kaikkein implisiittisintä, koska sukupuolten rooli- ja tehtäväjako on selkeä (Fitzpatrick, 1989). Lisäksi perinteiset parit välttävät avointa erimielisyyksien selvittämistä, jos se ei ole välttämätöntä. Myös tällä ulottuvuudella tähän tutkimukseen osallistuneet pariskunnat vaikuttivat pääsääntöisesti perinteisiltä: He kertoivat, että heidän päätöksentekonsa on ajan myötä muuttunut eksplisiittisestä implisiittiseen suuntaan.

Kiinnostus nimenomaan päätöksentekoa ja päätösvaltaa kohtaan sai kimmokkeen tutkimuksesta, jossa painotettiin, että kaksikulttuurisissa parisuhteissa eri kulttuurien edustajien eriävät käsitykset päätösvaltan jakautumisesta saattavat aiheuttaa ongelmia parisuhteeseen (Rohrlich, 1988). Tässä tutkimuksessa kulttuurienvälisiä eroja parisuhteen päätösvaltaan liittyvien käsitysten suhteen ei edes mainittu. Tulos ei tietenkään todista suomalaisen ja brittikulttuurin samankaltaisuutta parisuhteen päätösvaltarakenteiden suhteen. Voidaan kuitenkin todeta, että kaksikulttuuristen parisuhteiden osapuolilla ei välttämättä ole eriäviä käsityksiä päätösvaltan jakautumisesta parisuhteessa. Ja lisäksi: Jos kaksikulttuurisen parisuhteen osapuolet ajattelevat eri tavalla päätösvaltan jakautumisesta, se ei välttämättä johdu kulttuurienvälisistä eroista. Cottrell (1989) totesikin seka-avioliittotutkimuksia kartoittaneessa kirjallisuuskatsauksessaan, että kulttuurienvälisiä eroja ei pidä automaattisesti nähdä näitä kulttuureita edustavien yksilöiden välisinä eroina.

Voidaan yrittää pohtia, kumpi loppujen lopuksi on "oikeaa" parisuhteen päätösvaltaa: käytännön päätöksenteko vastuualueineen vai niin sanottu viimekäden

päätösvalta? Jos asia ratkaistaisiin sillä perusteella, kumpi on yleisempää, olisi vastaus käytännön päätösvalta ja vastuualueet. Mutta vaikka viimekäden päätösvaltaa ei koskaan jouduttaisi käyttämään, eikö jo tunne siitä, että parisuhteen toisella osapuolella on oikeus sanoa viimeinen sana, vaikuta jossain pinnan alla käytännönkin päätöksentekoon? Jätän kysymyksen ilmaan, sillä tästä tutkimuksesta siihen ei löydy vastausta.

3. Kaksi kulttuuria vai parisuhdekulttuuri?

Kulttuurienvälisen viestinnän tutkijat (ks. esimerkiksi Gudykunst ja Kim, 1984; Tannen, 1986) ovat pitkään kritisoineet amerikkalaista interpersonaalisen viestinnän tutkimusperinnettä: Heidän mukaansa on ollut tavallista tutkia esimerkiksi parisuhdeviestintää olohuonetta muistuttavissa laboratorioissa, joissa parit ovat keskustelleet annetuista aiheista ilman että heidän todellista elämäänsä, sosiaalisia kytkentöjään, kulttuuriaan ja niin edelleen olisi otettu huomioon. Gudykunst ja Kim (1984) ovat sitä mieltä, että tietoja siitä ryhmästä (kulttuurista, uskontokunnasta, sukupuolesta jne.), johon kumppani kuuluu (categorical data) on mahdotonta hylätä täysin. Tämän niin sanotun "intergroup-ideologian" mukaan interpersonaalinen viestintä ei toisin sanoen voi koskaan olla täydellisen interpersonaalista, johon mitkään suhteen ulkopuoliset asiat eivät vaikuta. Tässä tutkimuksessa suomalais-brittiläisen parisuhteen osapuolet kertoivat, että ajan kuluessa omalle parisuhteelle on vähitellen rakentunut - kumppanin kanssa tietoisestikin rakennettu - yhteinen maaperä, "common ground". Voidaanko tätä kutsua "parisuhdekulttuuriksi", joka peittoaa kaiken muun, myös oman kulttuuritaustan?

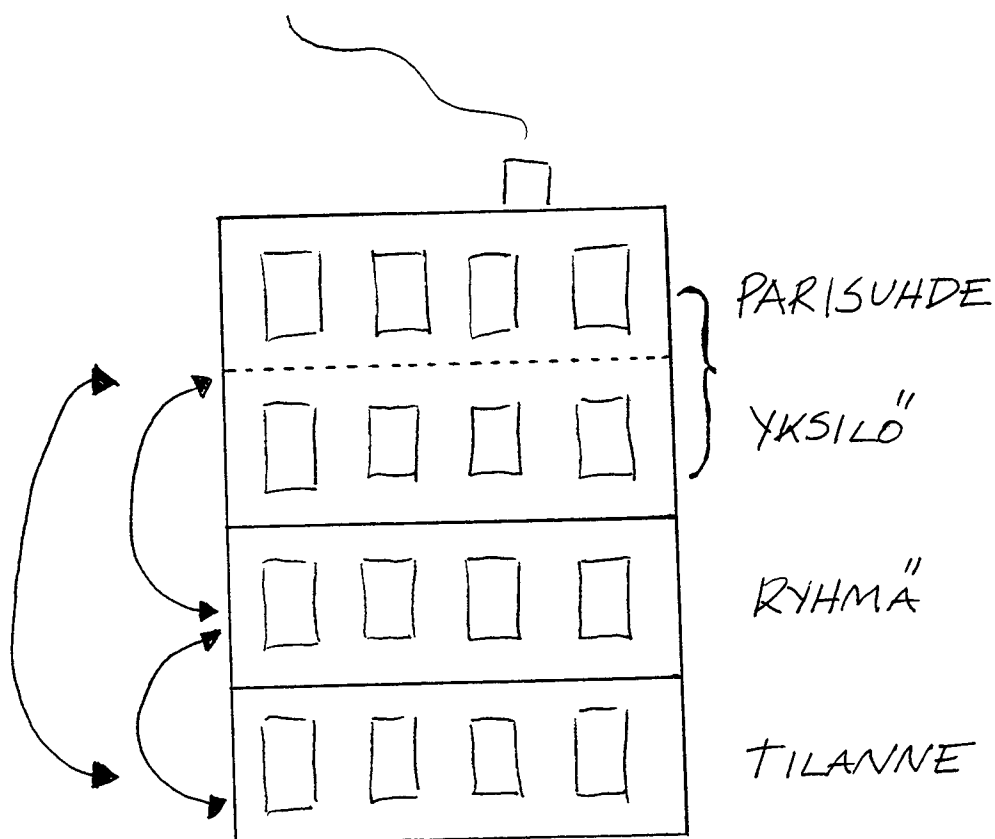
Omalle ja kumppanin viestinnälle löydettiin neljänlaisia selityksiä, attribuutioita: Sitä selitettiin itse parisuhteella ja yksilöllisillä ominaisuuksilla, tiettyyn ryhmään kuulumisella tai tilanteesta riippuvilla tekijöillä. Aikaisemmassa läheisten ihmissuhteiden attribuutiotutkimuksessa toiminnan selitykset jaettiin pitkään ainoastaan kahteen kategoriaan, *sisäisiin* (vrt. yksilölliset ominaisuudet) ja *ulkoisiin* (vertaa ryhmään kuulumiseen) (Newman, 1981). Niin sanotut intergroup-teoreetikot ovat kehittäneet samantyyppistä ajatuskulkua kulttuurienvälisen viestinnän

tutkimuksessa. Gudykunstin ja Kimin (1984) esittelemän yksilö-ryhmä -jatkumon mukaan viestinnän voidaan nähdä vaihtelevan sen mukaan, *kuinka hyvin viestijät tuntevat toisensa*: Jatkumon "yksilö"-päässä on täydellinen tuntemattomuus ja "ryhmä"-päässä täydellinen tuttuus. Kun viestijät ovat toisilleen täysin tuntemattomia, he ennustavat keskustelukumppaninsa toimintaa perustuen tietoon siitä ryhmästä tai niistä ryhmistä, joihin keskustelukumppani kuuluu (categorical data). Jatkumon täydellisen tuttuuden päässä he taas käyttävät tietojaan toistensa yksilöllisestä luonteesta (personal data) ennustaessaan toistensa toimintaa. Parisuhteisiin keskittyvässä attribuutiotutkimuksessa on esitelty lisäksi kolmas selityskategoria: Niin sanottujen *interpersonaalisten selitysten* mukaan parisuhteen osapuolet voivat selittää omaa ja kumppaninsa toimintaa myös nimenomaan suhteestaan käsin (Newman, 1981). Nämä interpersonaaliset selitykset nimettiin tässä tutkimuksessa parisuhdeattribuutioiksi.

Kaikkein yleisimmäksi sekä oman että kumppanin viestinnän attribuutioryhmäksi tässä tutkimuksessa nousi *parisuhde- ja yksilöllisiin ominaisuuksiin perustuvat attribuutiot*. Yleensä nämä kaksi on omina ryhminään ja niistä on käytetty nimityksiä sisäiset (vertaa yksilöllisiin ominaisuuksiin perustuvat) ja interpersonaaliset (vertaa parisuhdeattribuutiot) toiminnan selitykset (Newman, 1981). Tässä tutkimuksessa näiden kahden ryhmän erottaminen toisistaan osoittautui vaikeaksi. Jos esimerkiksi omaa viestintätyyliä selitetään kumppanin viestintätyyllillä ("Käytän suostuttelussa fakta-argumentteja, koska kumppaninikin tekee niin"), onko attribuutio silloin parisuhteeseen vai kumppanin yksilöllisiin ominaisuuksiin perustuva? Tavallaan sen voi mielestäni tulkita molemmiksi, siksi näitä attribuutioryhmiä ei täysin erotettu toisistaan.

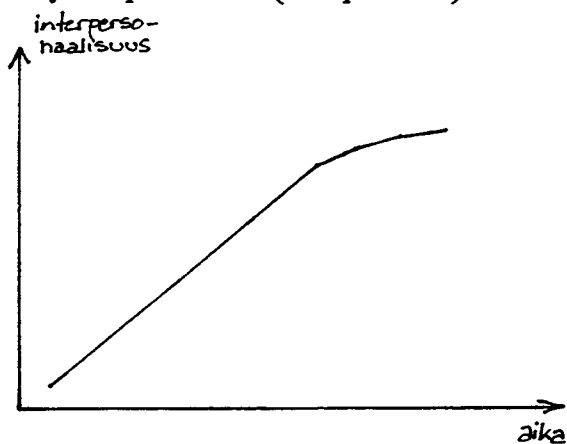
Kun kumppani opitaan tuntemaan paremmin, parisuhteen molempien osapuolten viestintä alkaa muokkautua nimenomaan niin, että parisuhteesta tulisi mahdollisimman toimiva viestintäyksikkö. Onko sitten niin, että koska parisuhteeseen ja yksilöllisiin ominaisuuksiin perustuvat viestinnän attribuutiot ovat kaikkein yleisimpiä, on suomalais-brittiläinen suhde enemmän interpersonaalinen kuin kulttuurienvälinen? Attribuutiot eivät anna asiasta aivan näin yksiselitteistä kuvaa.

Tämän tutkimuksen perusteella viestinnän attribuutiot ovat monimutkainen kokoelma eriasteisia ja toinen toisiinsa vaikuttavia selityksiä; siksi edellämainittua suoraviivaista johtopäätöstä ei tuloksista mielestäni voida vetää. Eriasteisilla attribuutioilla tarkoitan, että toiminnalle - tässä tutkimuksessa päätöksentekoon liittyvälle viestinnälle - löytyy yleensä ensisijainen selitys, mutta myös toisen ja kolmannen "asteen" selityksiä, jotka ovat vähän kuin kerroksia ensimmäisen asteen selityksen alla. Esimerkiksi ensisijaisena toiminnan selityksenä voi olla parisuhde ja yksilölliset ominaisuudet - kuten usein onkin. Ensimmäisen asteen selityksen alta löytyy muitakin toiminnan selityksiä, jotka vaikuttavat sekä toisiinsa että ensimmäisen asteen selitykseen. Tavallaan moniasteiset attribuutiot ovat kuin kerrostalo, jossa kerrosten paikkoja on mahdollista vaihtaa. Attribuutiot voivat olla missä tahansa järjestyksessä. Siis, allaolevassa kuviossa attribuutiot ovat yhdenlaisessa järjestyksessä toinen toistensa päälle kerrostuneina, mutta myös mikä muu tahansa järjestys voi olla mahdollinen:

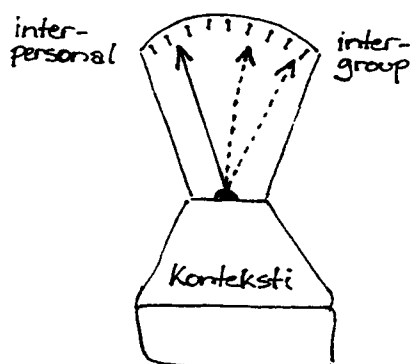
KUVIO 2. Toiminnan attribuutiot ovat päällekkäisiä ja toisiinsa vaikuttavia.

Ensisijainen attribuutio vaihtelee tilanteen mukaan. Kenties tiettyyn pisteeseen saakka toiminnan selitykset parisuhteessa kehittyvät ajan mukana, parisuhteen osapuolten oppiessa tuntemaan toisensa paremmin, ryhmäperustaisista (intergroup) attribuutioista kohti yksilöperustaisia (interpersonal) attribuutioita:

KUVIO 3. Tutustumisen myötä toimintaa selitetään yhä enemmän yksilön henkilökohtaisista ominaisuuksista käsin.

Tällaisella kehityksellä on kuitenkin lakipisteensä: Ei voida sanoa, että mitä kauemmin aikaa kuluu, sitä interpersonaalisemmaksi parisuhde ja toiminnan selitykset käyvät niin, että 50 vuotta yhdessä olleen pariskunnan suhde olisi kaikin puolin ainoastaan interpersonaalinen. Sitäkin se voi olla - aika ajoin. Attribuutioihin kuitenkin vaikuttaa myös kulloinkin tarkasteltavana olevan ilmiön tai toiminnan sisältö (Deschamps, 1983). Vakiintunut parisuhde ei ole staattinen järjestelmä: Toiminnan attribuutiot vaihtelevat hyvinkin dynaamisesti tilanteesta riippuen:

KUVIO 4. Parisuhteen osapuolten oman ja kumppanin toiminnan attribuutiot eivät ole staattisia vaan ne vaihtelevat tilanteesta toiseen.

Kysymykseen, onko suomalais-brittiläinen parisuhde kaksikulttuurinen, vastaan että on. Missä määrin tai millä intensiteetillä se on kaksikulttuurinen taas vaihtelee tilanteiden mukaan. Joskus suhde voi tuntua niin vähän kaksikulttuuriselta, että ihan kuin se ei sitä olisikaan. Toisissa tilanteissa eri kulttuurit saattavat kiljua olemassaoloon. Olen kuitenkin sitä mieltä, että vaikka joissain tilanteissa kaksikulttuurisuutta kenties on mukana todella vähän, se ei koskaan voi haihtua olemattomiin ja lakata tyystin olemasta.

Käännetään asia lopuksi ylösalaisin: Tajfel (Gudykunstin ja Limin, 1986 mukaan) toteaa että pariskuntien viestintä on sitä interpersonallisempaa, mitä paremmin he tuntevat toisensa. Viestintää ennustetaan ja selitetään silloin mahdollisimman paljon osapuolten yksilöllisistä ominaisuuksista käsin. Tässä ajatuksessa mielestäni mahdollisimman interpersonaalinen viestintä arvotetaan tavallaan "paremmaksi" kuin viestintä, joka ei ole yhtä interpersonaalista. Ehkäpä kulttuurienvälisissä ihmissuhteissa kannattaisi joskus ajatella päinvastoin: Esimerkiksi sen sijaan että kumppani "tuomittaisiin" tietyn ominaisuutensa (vaikkapa komentelevaisen viestintätyylin) perusteella ärsyttäväksi tyyppiä, saattaisi olla rakentavampaa etsiä ko. toimintatavalle selityksiä kulttuurista. Ehkäpä kulttuurierojen paremman ymmärtämisen ja tiedostamisen avulla suomalais-brittiläisenkään parisuhde ei kaadu ensimmäiseen intonaatiolipsahdukseen!

4. Päiväkirjamenetelmä

Tutkimushenkilöni osoittautuivat hyvin heterogeeniseksi ryhmäksi päiväkirjan kirjoittajina: Kahden viikon aikana päätöksentekotilanteita kirjattiin yhdestä kuuteentoista. Suurin osa tutkimushenkilöistä valitteli itse kirjoittamisen työläyttä, mutta kenellekään se ei ollut ylitsepääsemätön este. Parhaimmillaan päiväkirjan kirjoittamista pidettiin nautittavana kokemuksena - sitä mieltä oli ainakin ahkerimmaksi osoittautunut ja itsekin kirjoittajatyypiksi itsensä tunnustava Mike. Muutkin tutkimushenkilöt olivat sitä mieltä, että itse asian - parisuhteen päätöksenteon - ajattelu ja analysoiminen ei ollut vaikeaa tai työlästä, vain itse kirjoittaminen.

Päiväkirjamenetelmällä saatiin enemmän kertomuksia konkreettisista päätöksentekotilanteista kuin teemahaastattelulla. Suureksi osaksi siihen vaikutti tietenkin tehtävänanto, jossa pyydettiin kirjoittamaan muistiin päätöksentekotilanteita kahden viikon ajan. Yritin saada tutkimushenkilöitä kertomaan konkreettisista päätöksentekotilanteista haastattelussakin. Haastattelu oli kuitenkin tutkimushenkilöille varmasti päiväkirjan kirjoittamista hermostuttavampi tilanne. Sen vuoksi konkreettiset tilanteet eivät ehkä tulleet haastatteluhetkellä kovin helposti mieleen. Nimenomaan konkreettisten päätöksentekotilanteiden saaminen mukaan aineistoon oli mielestäni päiväkirjamenetelmän vahvin puoli.

Päiväkirjan täyttöaika, kaksi viikkoa, oli mielestäni sopiva myös. Jos aikaa olisi annettu enemmän, tutkimushenkilöt olisivat saattaneet väsyä liikaa, sillä päiväkirjan kirjoittaminen oli työlästä ja aikaavievää. Aineistoa saatiin mielestäni tarpeeksi, joten kahta viikkoa pitempi kirjoitusaika ei senkään vuoksi olisi ollut tarpeellinen.

Osalle tutkimushenkilöistä itse kirjoittaminen oli nousta liian suureksi esteeksi. Esimerkiksi James sanoi, että asian ajatteleminen ja analysoiminen oli helppoa ja mielenkiintoista, mutta kirjoittaminen tuskastuttavaa. Olisikin mielenkiintoista kokeilla, miten päiväkirjamenetelmä onnistuisi niin, että kukin tutkimushenkilö voisi valita, missä muodossa hän haluaa päiväkirjaa pitää. Yhtenä vaihtoehtona olisi kirjoittaminen. Toinen vaihtoehto voisi olla eräänlainen äänipäiväkirja: Tutkimushenkilö voisi kirjoittamisen sijaan kertoa kasetille päätöksentekotilanteista.

Päiväkirjan käyttö parisuhteen päätöksenteon tutkimuksessa vaikuttaa lupaavalta. Niiltä osin, kun päiväkirjamenetelmän tehtävä oli selkeästi määritelty, oli saadun aineiston käyttö antoisaa. Esimerkiksi vastattaessa tutkimuskysymyksen päätöksenteon tiedostamisesta päiväkirja toimi mielestäni hyvin. Loput päiväkirjalle asetetuista tehtävistä eivät olleet yhtä selkeästi rajattuja. Toisaalta se saattoi olla hyvä asia, jotta mitään aineistosta löytyvää ei rajautuisi liian varhaisessa vaiheessa pois. Toisaalta se oli huono asia, sillä ympäripyöreiden vaatimusten vuoksi aineiston analyysikin jäi ympäripyöreäksi. Jos päiväkirjamenetelmällä olisi tutkimuksessa selkeämmin määritelty tehtävä, olisivat aineiston analyysinkin tavoitteet selkeämmät.

VI TUTKIMUKSEN TARKASTELUA

Teemahaastattelu

Tässä yhteydessä arvioin teemahaastattelun toimivuutta tässä tutkimuksessa. Lisäksi tarkastelen itse haastattelutilanteissa aineiston keräämiseen vaikuttaneita tekijöitä. Päiväkirjamentelmän sopivuutta parisuhteen päätöksenteon tutkimusmenetelmäksi on arvioitu jo aikaisemmin Tulokset- ja Tulosten tarkastelua - luvuissa.

Kaikkien haastattelujen ilmapiiri oli mielestäni suhteellisen avoin. Ainon, Paulin ja Jamesin haastattelut olivat ehkä jonkin verran Miken ja Leenan haastatteluja avoimempia, koska olen tuntenut heidät kaikki jo muutaman vuoden ajan. Toisaalta, vaikka en ollut edes koskaan tavannut Mikea ja Leenaa ennen haastattelutilannetta, muodostui haastatteluilmapiiri mielestäni riittävän avoimeksi heidänkin kanssaan. Uskon, että avoimen ilmapiirin luomisessa auttoi se, että haastateltavat tunsivat olevansa kanssani "samassa veneessä" - elänhän itekin suomalais-brittiläisessä parisuhteessa.

Omista kokemuksistani oli mielestäni apua myös haastattelukysymysten konkretisoinnissa, jos tutkimushenkilö ei heti ymmärtänyt, mitä kysymyksellä tarkoitin. Tosin ensimmäisiä haastatteluja tehdessäni huomasin, että olin kenties paikoittain vähän liiankin karkäs esittelemään esimerkkejä omasta elämästäni: Hiljaiset tauot haastateltavan pohtiessa asiaa tuntuivat vaikeilta kestää. Sain opetuksen omien esimerkkieni liian tyrkyttämisen vaaroista tehdessäni toista haastattelua. Haastateltavana oli Leena, jonka tapasin haastattelutilanteessa ensimmäisen kerran. Jossain vaiheessa kysyin, että miten he esimerkiksi päättävät, mitä elokuvaa he menisivät viikonloppuna katsomaan. Leena joutui toteamaan, että esittämäni esimerkki ei ole paras mahdollinen, koska hän ja Mike tuskin koskaan käyvät elokuvissa. Sen jälkeen pyysinkin Leenaa miettimään omaan elämäänsä sopivampaa esimerkkiä, jollaisen hän pienen pohtimisen jälkeen esittikin. Tuttujen haastatteluissa oli se hyvä puoli, että esimerkkini olivat yleensä suhteellisen osuvia.

Haastattelijan esimerkkien käytössä on toinenkin sudenkuoppa. Haastateltava saattoi joskus takertua esittämäni esimerkin sisältöön niin perusteellisesti, että itse päätöksenteosta puhuminen tahtoi jäädä sivuseikaksi tai unohtua kokonaan. Osittain vika saattoi piillä myös siinä, että en ehkä aina muistanut esimerkkejä esittäessäni korostaa, että pääasiallisena keskusteluaiheena on edelleenkin nimenomaan päätöksenteko. Esimerkiksi yhdessä haastattelussa puhuimme tovin suomalaisen ja brittiläisen ruokakulttuurin eroista ateria-aiheisen esimerkkini innostamana. Kaiken kaikkiaan: Hiljaisuudensietokyky kannattaa tutkimushaastatteluissa kasvattaa mahdollisimman suureksi.

Joskus keskustelu harhaili pois päätöksenteosta toisestakin syystä. Tutkimushenkilöille tuntui paikoittain olevan paljon helpompaa puhua parisuhteensa viestinnästä yleensä kuin pelkästään päätöksenteosta, joka on kuitenkin vain yksi ja rajallinen parisuhteen viestintätilanne. Uskon, että minun tutkijana olisi pitänyt pitää tutkimusongelman rajat mielessäni vieläkin tiukemmin ja ohjata haastattelu kysymyksilläni takaisin päätöksentekoon, joka kerta kun puhe laajeni koskemaan viestintää parisuhteessa yleensä.

Yksi tämän tutkimuksen aineistonkeruun kannalta mielenkiintoinen kysymys liittyy siihen, että yksi tutkimushenkilöistä oli oma kumppanini. Onko tutkijan mahdollista kohdella omaa kumppania haastattelutilanteessa samalla tavalla kuin muitakin tutkimukseen osallistuneita? Kävimme asiasta kumppanini kanssa pitkän keskustelun ennen varsinaista haastattelua. Sovimme, että jos haastattelu poikii tutkimusongelmaan kuulumattomia keskustelunaiheita, niitä ei käydä läpi tutkimushaastattelun aikana vaan vasta jälkeenpäin. Uskoisin, että tilanne oli kumppanilleni helpompi kuin minulle: Hän oli se osapuoli, joka sai puhua suunsa puhtaaksi, minä taas jouduin puremaan kieltäni ja pysymään tutkijan roolissani. Tehtävän vaativuudesta huolimatta luulen onnistuneeni siinä tarpeeksi hyvin. Olen sitä mieltä, että tuttujen käyttäminen tutkimushenkilöinä ei sinänsä ole välttävää asia, vaikka toisaalla saatetaan olla päinvastaistakin mieltä (esim. Hirsjärvi & Hurme, 1985). Tutkimushenkilöiden tuttuus vain on otettava huomioon tutkimusta tehtäessä ja sen kaikki mahdolliset vaikutukset on yritettävä miettiä mahdollisimman tarkkaan

etukäteen ennen tutkimuksen suorittamista.

Kaikki haastattelutilanteet olivat rauhallisia. Jokaiseen oli varattu runsaasti aikaa. Haastattelin Ainoa ja Paulia minun luonani, jotta heidän lapsensa eivät häiritsisi haastattelutilannetta. Paulin haastattelun aikana tosin pääsin kokemaan, kuinka pahasti haastattelun keskeytys saattaa sekoittaa ajatuksia: puhelin soi kesken kaiken. Onneksi käsittelemämme asia ei ehtinyt unohtua kokonaan, joten tällä kertaa keskeytyksestä ei koitunut suurta haittaa. Loppuajan puhelin oli irti seinästä.

Tutkimushenkilöt

Tässä tutkimuksessa oli mukana viisi tutkimushenkilöä. Mielestäni se oli tarpeeksi kahden tutkimusmenetelmän käyttäminen tuotti runsaasti aineistoa. Huonona puolena saattoi tosin olla se, että kaikki pariskunnat olivat keskenään hyvin samantyyppisiä. Kaikkien pariskuntien suomalainen osapuoli oli nainen ja brittiläinen osapuoli mies. Kaikki olivat suhteellisen nuoria pariskuntia sekä ikänsä että suhteen keston puolesta. Vanhin tutkittava oli 32-vuotias, yksikään parisuhde ei ollut kestänyt edes kymmentä vuotta. Yhtenä tutkimuksen kantavana teimana oli tutkimushenkilöiden käsitykset siitä, millä tavalla heidän parisuhteensa päätöksenteko on ajan myötä muuttunut. Siksi saattoi tietenkin olla hyväkin asia, että tutkimukseen osallistuneiden parisuhteen alkuaika ei ollut liian kaukana menneisyydessä, muistin mahdollisesti tavoittamattomissa. Uskon kuitenkin, että myös hieman vanhempien, kenties erilaista elämänvaihetta elävien pariskuntien mukanaolo olisi saattanut avata aiheeseen uusia ulottuvuuksia. Jos tutkimuksessa olisi lisäksi ollut mukana pariskuntia, joissa suomalainen osapuoli olisi ollut mies ja brittiläinen osapuoli nainen, olisi sukupuolten välisten erojen tarkasteleminen saattanut osoittautua antoisammaksi.

Tähän tutkimukseen osallistuneet pariskunnat olivat paljolti samantyyppisiä myös parisuhteen sisäisen roolijaon osalta: Mies kävi ansiotyössä ja oli siten perheen pääasiallinen elättäjä. Nainen oli kotona taloudesta ja lapsista huolehtimassa. Olisi varmasti ollut mielenkiintoista kuulla, mitä sellaiset pariskunnat, joissa molemmat

osapuolet käyvät ansiotyössä, ajattelevat parisuhteensa päätöksenteosta, esimerkiksi päätösvallan jakautumisesta.

Tähän tutkimukseen osallistuneet pariskunnat ovat asuneet Suomessa vakituisesti useita vuosia. Vastuualueiden jaon suhteen pariskunnan asumismaa osoittautui merkittäväksi tekijäksi. Mielenkiintoista olisi tietenkin ollut selvittää, millä tavalla asumismaa vaikuttaa niiden pariskuntien elämässä, jotka asuvat Britanniassa. Tätä en voi kuitenkaan laskea tämän tutkimuksen parannusehdotukseksi, Britanniaan matkustaminen aineistoa keräämään olisi tuskin ollut kohtuullinen vaatimus. Jatkotutkimuksen suhteen asia sen sijaan kannattaa pitää mielessä.

Aineiston analyysistä

Kvalitatiivisen aineiston analyysistä löytynee tutkimuskirjallisuudesta monta virtaviivaista kuvausta: Käydään läpi aineiston analyysin vaiheita, painotetaan systemaattisuuden vaatimusta, peräänkuulutetaan samanlaista luotettavuutta kuin positivistisen perinteen kvantitatiivissa tutkimuksissa. Todellisuudessa kvalitatiivinen aineisto kuitenkin on samanlainen sekasotku kuin elämä itse. Tutkijan tehtävää voisi verrata muuttolaatikoiden pakkaamiseen. Aluksi hän kokoaa ympärilleen suuren määrän tyhjiä laatikoita. Ensialkuun laatikoiden täyttäminen on mukavaa ja järjestelmällistä puuhaa: kattoille, lautasille ja kaulimelle on helppo keksiä yhteinen nimittäjä - pakkaaja tekstaa laatikon päälle "keittiötavaroita". Samaan tapaan on mahdollista päästä suhteellisen pitkälle, laatikko toisensa jälkeen saa nimen, "siivousvälineitä", "liinavaatteita", "koriste-esineitä"... Loppua kohden työ käy vaikeammaksi, miksi oikein pitäisi kutsua laatikkoa, johon on pakattu joulukoristeet, olohuoneen verhot, puolenkymmnetä paritonta sukkaa ja virveli? Pakkaaja todennäköisesti päätyy kirjoittamaan laatikon päälle "sekalaista". Kvalitatiivisen tutkimuksen analyysissä tavoitteena sen sijaan on, että "sekalaisten" asioiden määrä olisi analyysin lopussa mahdollisimman pieni. Tosin keinotekoisten aasinsiltojen rakentamista todellisuudessa yhteenkuulumattomien asioiden välille ainoastaan siksi, että luokituksesta tulisi täydellinen, kannattaa välttää.

Tämän tutkimuksen vahvuutena pidän nimenomaan aineistosta tekemiäni luokituksia. Turvauduin luokittelussa pelkästään keräämääni tutkimusaineistoon; en edes yrittänyt järjestää aineistosta nousseita asioita kenenkään muun tutkijan aikaisemmin tekemään luokitteluun. Esimerkiksi suostuttelukeinojen ("hyvän mielen", "pahan mielen", tosiasia- ja ulkopuolisen tahon hyväksikäyttöön perustuva suostuttelu) luokitus ja päätösvallan jakaminen käytännön ja perimmäisten periaatteiden päätösvallaksi ovat täysin uusia ja omia tuotoksiani. Uudenalaisten luokitusten vahvuus ei ole niiden aukottomuudessa tai virheettömyydessä - sillä kumpaakaan ne eivät varmasti ole - vaan siinä, että ne toivottavasti avaavat moneen kertaan tutkituille asioille uuden tarkastelukulman. Kurinalainen - ei mielivaltainen - mielikuvituksen käyttö on mielestäni yksi tärkeimpiä asioita sekä kvalitatiivisessa että kvantitatiivisessa tutkimuksessa.

Luokituksesta löytyy joitakin kohtia, joita pidän jälkeinpäin tarkasteltuna kömpelöhköinä. Esimerkiksi suostuttelukeinojen luokituksesta tosiasiasuostuttelun ryhmä ei enää vakuuta. Samassa ryhmässä on sellaiset suostuttelukeinot, joilla vedotaan siihen, mikä on reilua, faktojen käyttö ja vielä lisäksi loogiseen argumentointiin perustuva suostuttelu. Olen tuloksissa perustellut, miksi näitä kaikkia voi kutsua tosiasiasuostutteluksi, mutta täysin tyytyväinen en ratkaisuuni ole, koska näiden asioiden välillä on aivan selviä vivahde-eroja. Tässä tutkimuksessa en kuitenkaan keksinyt jouhevampaa luokitusta, joten sen täytyy jäädä tulevaisuuden tehtäväksi joko minulle itselleni tai sitten jollekin muulle asiasta innostuvalle.

Toiseksi ero yksilöperustaisten ja parisuhdeattribuutioiden välillä jää tekemättä. Tätä en kuitenkaan pidä välttämättä pahana asiana, sillä se tuo parisuhteiden attribuutiotutkimukseen uuden näkökulman: Jos sanotaan, että parisuhteessa toiminnan selityksenä voi olla interpersonaalinen eli parisuhteeseen perustuva attribuutio, mitä sillä varsinaisesti tarkoitetaan? Tarkoitetaanko sillä sellaisia selityksiä, joilla viitataan parisuhteeseen yleensä vai nimenomaan omaan parisuhteeseen? Jos sillä viitataan nimenomaan omaan parisuhteeseen, miten erotetaan toisistaan ne selitykset, jotka perustuvat kumppanin yksilöllisten ominaisuuksien tuntemiseen ja ne selitykset, jotka perustuvat nimenomaan

parisuhteeseen? Onko niiden välillä eroa ylipäätään?

Haasteita jatkotutkimukseen

Tutkimusta kaksikulttuurisen parisuhteen päätöksenteosta ei Suomessa ole ennen tehty. Suomalais-brittiläisen parisuhteen päätöksentekoa - eikä muutakaan viestintää - ole tietääkseni tutkittu missään. Siksi jatkotutkimuksen kohteita on olemassa kymmeniä, ehkä satoja. En aio luetella, mitä kaikkea tulevaisuudessa olisi mahdollista tämäntyyppisestä aiheesta tutkia. Sen sijaan, jotta listasta ei tulisi mahdottoman pitkä, kerron millaiset asiat minua jatkossa erityisesti kiinnostaisivat.

Tutkimustulosten perusteella näyttää siltä, että tutkimushenkilöt etenkin suhteen alussa tekivät päätelmiä päätösvallan jakautumisesta viestintätyylin perusteella. Parisuhteen epäsuorempi osapuoli koki, että suora osapuoli on "pomo". Millaisia vaikutuksia kaksikulttuuriseen parisuhteeseen on sillä, että viestintätyylin perusteella parisuhteen osapuolet saattavat tulkita tilanteen eri tavoin? Tässä tutkimuksessa viestintätyyli yhdistetään käsitykseen päätösvallasta etenkin suhteen alussa. Miten viestintätyylin perusteella tehtävät tulkinnat kumppanin luonteesta ja aikomuksista vaikuttavat kaksikulttuurisen parisuhteen erilaisissa viestintäkonteksteissa, esimerkiksi riitatilanteissa tai tunteiden ilmaisussa?

Tässä tutkimuksessa suomalais-brittiläisen parisuhteen käsityksiä päätöksenteosta suhteen alkuaikoina selvitettiin turvautumalla tutkimushenkilöiden muistiin. Nyt olisikin mielenkiintoista tutkia suhteensa alussa olevia kaksikulttuurisia pareja, sillä vuosien takaisten aikojen muistelussa on se riski, että aika on jo ehtinyt kullata muistot. Pitkittäistutkimus on aikaavievää, mutta kaksikulttuurisen parisuhteen kehityskaarta olisi erittäin mielenkiintoista alkaa tutkia. Tulosten tarkastelua-luvussa heitin ilmaan hieman uhkarohkean väitteen, että kaksikulttuurinen parisuhde ei loputtomiin jatka kehitystään yhä interpersonaalisemmaksi. Uskon itse vankasti väitteeseeni, mutta olisi silti kiehtovaa selvittää asiaa pitkittäistutkimuksen avulla.

Olen tutkinut suomalais-brittiläisen parisuhteen viestintää. Millaisia erityispiirteitä

nousisi esille vaikkapa suomalais-kreikkalaisesta parisuhteesta? Tai suomalais-saksalaisesta? Monien erilaisten kaksikulttuuristen parisuhteiden viestinnän tutkiminen olisi mielenkiintoista siitä syystä, että oikeastaan vain sillä tavalla on mahdollista selvittää, millaisia erityispiirteitä kaksikulttuurisen parisuhteen viestinnästä löytyy yleensä tai että onko "yleisiä erityispiirteitä" olemassakaan?

Tässä tutkimuksessa päätöksentekoa on tutkittu parisuhdeyksikössä. Nuorten ihmisten parisuhteilla on kuitenkin taipumus laajentua suuremmaksi yksiköksi lasten saamisen myötä. Jo tässä tutkimuksessa lapsiin viitattiin yhdessä tai kahdessa sivulauseessa. Millainen päätöksenteko-organisaatio on perhe, jossa lapset ovat kyllin vanhoja sanomaan oman mielipiteensä asioihin? Millaiset ovat nykyperheen valtasuhteet ja miten ne heijastuvat esimerkiksi perheen viestintäilmapiiriin?

Useiden tutkimusmenetelmien yhdistäminen kiinnostaa myös. Tässä tutkimuksessa selviteltiin parisuhteen osapuolten omia käsityksiä parisuhteensa päätöksenteosta introspektiivisin menetelmin. Vaikka olen arvostellut amerikkalaista olohuonelaboratoriotutkimusta olisi päätöksentekotilanteiden observointi yhtenä tutkimusmenetelmänä monimenetelmäisessä tutkimuksessa mielenkiintoista - toisihan se mukanaan aivan uuden ulottuvuuden.

KIRJALLISUUS

Abhassine, E., 1995. *Seka-avioliitot meitä ja muita koskevien käsitysten tuottajina. Yhteiskuntapolitiikan pro gradu -tutkielma.* Jyväskylän yliopisto.

Asante, M.K. & W.B. Gudykunst (toim.), 1989. *Handbook of International and Intercultural Communication.* Newbury Park: Sage.

Atkeson, P., 1970. Building communication in intercultural marriage. *Psychiatry*, 33: 396-408.

Bochner, A.P., 1984. The function of human communication in interpersonal bonding. Teoksessa Arnold, C. & J. Bowers (toim.), *Handbook of Rhetorical and Communication Theory.* Boston: Allyn and Bacon.

Brehm, S.S. & J. W. Brehm, 1981. *Psychological reactance: A theory of freedom and control.* New York: Academic Press.

Brembeck, W.L. & W.S. Howell, 1976. *Persuasion: A means of social influence.* Englewood Cliffs: Prentice Hall.

Brinberg, D. & J. Jaccard (toim.), 1989. *Dyadic decision making.* New York: Springer-Verlag.

Brown, P. & S. Levinson, 1987. *Politeness.* Cambridge: Cambridge University Press.

Burggraf, C.S. & A.L. Sillars, 1987. A critical examination of sex differences in marital communication. *Communication Monographs*, 54: 275-294.

Buttny, R., 1987. Legitimation techniques for intermarriage: Accounts of motives for intermarriage from U.S. servicemen and Philippine women. *Communication Quarterly*, 35(2): 151-169.

Clulow, C., 1993. Marriage across frontiers: National, ethnic and religious differences in partnership. *Sexual and Marital Therapy*, 8(1): 81-87.

Cottrell, A.B., 1990. Cross-national marriages: A review of the literature. *Journal of Comparative Family Studies* 21(2): 125-143.

Deschamps, J.-C., 1983. Social attribution. Sivut 223-240 teoksessa Jaspars, J., Fincham, F.D. & M. Hewstone (toim.), 1983. *Attribution theory and research: Conceptual, developmental and social dimensions.* London: Academic Press.

Dillard, J.P. & M.A. Fitzpatrick, 1985. Compliance-gaining in marital interaction. *Personality and Social Psychology Bulletin* 11(4): 419-433.

- Dillard, J.P., Kinney, T.A. & M.G. Cruz, 1996. Influence, appraisals, and emotions in close relationships. *Communication Monographs*, 63: 105-130.
- Duck, S. (toim.), 1988. *Handbook of Personal Relationships*. Theory, research and interventions. Chichester: John Wiley and sons.
- Ellingsworth, H., 1977. Conceptualizing intercultural communication. Teoksessa Ruben, B. (toim.), *Communication Yearbook 1*. New Brunswick: Transaction.
- Engel, J.F., Blackwell, R.D. & P.W. Miniard, 1986. *Consumer behavior*. Chicago: Dryden Press.
- Fitzpatrick, M.-A., 1988. *Between Husbands and wives*. Communication in marriage. Newbury Park: Sage.
- Fitzpatrick, M.-A., 1989. After the decision: Compliance-gaining in marital interaction. Sivut 155-178 teoksessa Brinberg, D. & J. Jaccard (toim.), *Dyadic decision making*. New York: Springer-Verlag.
- Godwin, D.D. & J. Scanzoni, 1989. Couple consensus during marital joint decision-making: A context, process, outcome model. *Journal of Marriage and the Family*, 51(4): 943-956.
- Gudykunst, W.B. & Y.Y. Kim, 1984. *Communicating with strangers*. Reading: Addison-Wesley.
- Gudykunst, W.B. & T. Nishida, 1981. Constructing a theory of intercultural communication: The promise and paradox. Sivut 87-99 teoksessa Nishida, T. & W.B. Gudykunst (toim.) *Readings in intercultural communication*. Tokyo: Geirinshobo Publishing Co.
- Gudykunst, W.B. & T. Nishida, 1984. Individual and cultural influences on uncertainty reduction. *Communication Monographs*, 51: 23-36.
- Gudykunst, W.B. & T. Nishida, 1986. Attributional confidence in low- and high-context cultures. *Human Communication Research*, 12: 525-549.
- Gudykunst, W.B. (toim.), 1986. *Intergroup communication*. London: Edward Arnold.
- Gudykunst, W.B. & T.-S. Lim, 1986. A perspective for the study of intergroup communication. Sivut 1-9 teoksessa Gudykunst, W.B. (toim.), *Intergroup communication*. London: Edward Arnold.
- Gudykunst, W.B., Yoon, Y.C. & T. Nishida, 1987. The influence of individualism-collectivism on perceptions of communication in ingroup and outgroup relationships. *Communication Monographs*, 54: 295-306.

- Harvey, J.H., Christensen, A. & E. McClintock, 1983. Research Methods. Sivut 449-485 teoksessa Kelley, H.H., Berscheid, E., Christensen, A., Harvey, J.H., Huston, T.L., Levinger, G., McClintock, E., Peplau, L.A. & D.R. Peterson, 1983. *Close relationships*. New York: W.H. Freeman and Company.
- Harvey, J.H., Hendrick, S.S. & K. Tucker, 1988. Self-report methods in studying personal relationships. Sivut 99-113 teoksessa Duck, S. (toim.), *Handbook of Personal Relationships*. Theory, research and interventions. Chichester: John Wiley and sons.
- Heisto, O., 1994: *Viestintämyönteisyys ja -tyytyväisyys parisuhteessa - arvioita omasta ja kumppanin viestinnästä*. Puheviestinnän pro gradu -tutkielma. Viestintätieteiden laitos. Jyväskylä.
- Heller, M. & L. Levy, 1992. Mixed marriages. Life on the linguistic frontier. *Multilingua* 11(1): 11-43.
- Hirsjärvi, S. & H. Hurme, 1982. *Teemahaastattelu*. Helsinki: Gaudeamus.
- Hollander, E.P., 1981. *Principles and methods of social psychology*. New York: Oxford University press.
- Huotari, V., 1975. *Ortodoksin ja luterilaisen seka-avioliitto. Tutkimus uskonto- ja perhetekijöiden vuorovaikutuksesta seka-avioliitoissa Ilomantsissa, Pohjois-Savossa ja Helsingissä*. Helsinki: Suomalaisen teologisen kirjallisuusseuran julkaisuja, 97.
- Ibrahim, F.A., 1990. Cross-cultural couples counseling. A developmental, psychoeducational intervention. Special Issue: Intermarriage. *Journal of Comparative Family Studies* 21(2): 193-205.
- Imamura, A.E., 1990. Strangers in a strange land: Coping with marginality in international marriage. *Journal of Comparative Family Studies* 21(2): 171-191.
- Jaspars, J., Fincham, F.D. & M. Hewstone (toim.), 1983. *Attribution theory and research: Conceptual, developmental and social dimensions*. London: Academic Press.
- Kelley, H.H., Berscheid, E., Christensen, A., Harvey, J.H., Huston, T.L., Levinger, G., McClintock, E., Peplau, L.A. & D.R. Peterson, 1983. *Close relationships*. New York: W.H. Freeman and Company.
- Kennedy, V., 1982. English life for Finnish wives. *Siirtolaisuus* 4: 8-20
- Kinnunen, O., Niemi, P. & A. Järvikoski, 1975. *Aviollisen vuorovaikutuksen laatuun vaikuttavista tekijöistä*. Turun yliopiston Psykologian laitoksen tutkimuksia, 17.
- Krueger, D.L., 1982. Marital decision-making: A language-action analysis. *Quarterly Journal of Speech*, 68:273-287.

- Lewis, R.D., 1993. *Mekö erilaisia? Suomalainen kansainvälisissä liikeneuvotteluissa*. Helsinki: Otava.
- Newman, H., 1981. Communication within ongoing intimate relationships: An attributional perspective. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 7(1): 59-70.
- Nishida, H. & T. Nishida, 1981. Values and intercultural communication. Sivut 22-32 teoksessa Nishida, T. & W.B. Gudykunst (toim.), *Readings in intercultural communication*. Tokyo: Geirinshobo Publishing Co.
- Nishida, T. & W.B. Gudykunst, 1981 (toim.), 1981. *Readings in intercultural communication*. Tokyo: Geirinshobo Publishing Co.
- Norton, R., 1983. *Communicator style*. Beverly Hills: Sage.
- Ovaskainen T., 1992. *Viestintä parisuhteessa*. Puheviestinnän pro gradu -tutkielma. Viestintätieteiden laitos. Jyväskylä.
- Patton, M.Q., 1990. *Qualitative evaluation and research methods*. Newbury Park: Sage.
- Pearson, J.C., 1989. *Communication in the family*. Seeking satisfaction in changing times.
- Rohrlich, B.F., 1988. Dual-culture marriage and communication. *International Journal of Intercultural Relations*, 12(1): 35-44.
- Sarbaugh, L.E., 1979. *Intercultural communication*. Rochelle Park: Hayden.
- Sillars, A. & P.J. Kalbflesch, 1989. Implicit and explicit decision-making styles in couples. Sivut 179-215 teoksessa Brinberg, D. & J. Jaccard (toim.), *Dyadic decision making*. New York: Springer-Verlag.
- Sillars, A.L., Weisberg, J., Burggraf, C.S. & E.A. Wilson, 1987. Content themes in marital conversations. *Human Communication Research*, 13: 495-528.
- Sillars, A.L. & W.W. Wilmot, 1989. Marital communication across life-span. Sivut 225-253 teoksessa Nussbaum, J.F. (toim.), *Life-span communication*. Normative processes. Hillsdale: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Spickard, P.R., 1989. *Mixed blood*. Intermarriage and ethnic identity in twentieth century America. Wisconsin: The University of Wisconsin Press.
- Suomalaisten kanssa avioituneiden akkulturoitumisesta Oulussa*, 1986. Kulttuuriantropologian kulttuurin tutkimusprojekti -seminaarin ryhmätöraportteja I. Oulun Yliopisto.

- Tannen, D., 1986. *That's Not What I Meant!* How conversational style makes or breaks relationships. New York: Ballantine Books.
- Ting-Toomey, S., 1989. Identity and interpersonal bonding. Sivut 351-373 teoksessa Asante, M.K. & W.B. Gudykunst (toim.), *Handbook of International and Intercultural Communication*. Newbury Park: Sage.
- Tolkki-Nikkonen, M., 1978. *Avoliiton ensimmäinen vuosi*. Avioliittoon aikovien motiivit, käsitykset ja odotukset avioliitosta sekä näiden odotusten toteutuminen avioliiton ensimmäisen vuoden aikana. Tampereen yliopisto. Acta Universitatis Tamperensis A; 92.
- Tolkki-Nikkonen, M., 1985. *Kun ei odota ei kärsi, kun ei vaadi ei paljon pety*. Yksilön elämänkaaren kriittiset vaiheet. Tampereen yliopisto. Acta Universitatis Tamperensis A; 191.
- Tolkki-Nikkonen, M., 1990. *Parisuhde, perhesuhde, olosuhde*. Mikä pitää avioliiton koossa 15 vuoden jälkeen? Helsinki: Gaudeamus.
- Troutman, C.M. & J. Shanteau, 1989. Information integration in husband-wife decision making about health-care services. Sivut 117-151 teoksessa Brinberg, D. & J. Jaccard (toim.), *Dyadic decision making*. New York: Springer-Verlag.
- Tuomi-Nikula, O., 1989. *Saksansuomalaiset: tutkimus syntyperäisten suomalaisten akkulturaatiosta Saksan Liittotasavallassa ja Länsi-Berliinissä*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Turner, L.H., 1990. The relationship between communication and marital uncertainty: Is "her" marriage different from "his" marriage? *Women's Studies in Communication*, 2: 57-83.
- Varro, G., 1989. *The transplanted women: A study of French- American marriages in France*. New York: Praeger.
- Vertanen, T., 1994. *Konfliktinratkaisu parisuhteessa - arvioita omasta ja kumppanin viestinnästä*. Puheviestinnän pro gradu -tutkielma. Viestintätieteen laitos. Jyväskylä.
- Weary, G., Stanley, M.A. & J.H. Harvey, 1989. *Attribution*. New York: Springer-Verlag.
- Zeitlow, P.H. & A.L. Sillars, 1988. Life-stage differences in communication during marital conflicts. *Journal of Social and Personal Relationships*, 5: 223-245.

LIITE 1.

ENSIMMÄINEN HAASTATTELU

VIESTINTÄ TYYLI

Millainen olet viestintätyyliiltäsi?

Millainen kumppanisi on viestintätyyliiltään?

Kun sovitte kumppanisi kanssa jostakin asiasta, millä tavalla kerrot oman kantasi?

Millä tavalla kumppanisi kertoo oman kantansa?

SUOSTUTTELU

Miten suostuttelet kumppaniasi?

Mitä keinoja kumppanisi käyttää sinun suostuttelemiseesi?

VIESTINNÄN MERKITYS

Millaisista asioista mielestäsi on tärkeää sopia keskustelemalla?

Mistä asioista ei tarvitse keskustella?

Mitä mieltä luulet kumppanisi olevan?

PÄÄTÖSVALTA

Miten päätösvalta mielestäsi jakautuu parisuhteessanne?

Mitä mieltä luulet kumppanisi olevan?

Onko sinulla ja kumppanillasi mielestäsi yhtäläiset mahdollisuudet vaikuttaa asioihin, joista sovitte?

Tuleeko sinulle koskaan olo, että et ole tarpeeksi saanut omaa kantaasi kuuluville jostakin asiasta sovittaessa?

Onko valta jotain sellaista, jota voit joskus käyttää tietoisesti sinulle mieluisen päämäärän saavuttamiseksi päätöksentekotilanteissa? Miten käytät?

Käyttääkö kumppanisi koskaan valtaa tietoisesti hyväkseen? Miten?

PÄÄTÖKSENTEON TIEDOSTAMINEN

Ajatteletko koskaan päätöksentekoanne?

Keskusteletteko te koskaan keskenänne siitä, miten te teette päätöksiä?

Mitä sinusta on päätöksenteko parisuhteessa?

Luuletko ajattelevasi joka kerta, kun teette päätöksen, että, kas, siinäpä oli taas yksi päätöksentekotilanne?

PÄÄTÖKSENTEKO ERI AIKAINA

Millä tavalla ajan kuluminen on vaikuttanut sinun ja kumppanisi tapaan päättää asioista?

Millä tavalla sinun tapasi kertoa mielipiteesi on muuttunut?

Entä kumppanisi tapa kertoa mielipiteensä?

Mitä mieltä olet viestinnän merkityksestä päätöksenteossa suhteen alussa ja nykyisin?

Mitä mieltä luulet kumppanisi olevan viestinnän merkityksestä päätöksenteossa eri aikoina?

Miten ajan kuluminen on vaikuttanut käsityksiisi päätösvallan jakautumisesta suhteessanne?

Miten luulet ajan kulumisen vaikuttaneen kumppanisi käsityksiin päätösvallan jakautumisesta suhteessanne?

ATTRIBUTIOT

Miksi olet viestintätyyliltäsi sellainen kuin olet?

Miksi kumppanisi on viestintätyyliltään sellainen kuin on?

Miksi suostuttelet kertomallasi tavalla?

Miksi kumppanisi suostuttelee kertomallasi tavalla?

Miksi ajattelet viestinnän merkityksestä kertomallasi tavalla?

Miksi kumppanisi ajattelee viestinnän merkityksestä kertomallasi tavalla?

Miksi ajattelet päätösvallasta parisuhteessa kertomallasi tavalla?

Miksi kumppanisi ajattelee päätösvallasta parisuhteessa kertomallasi tavalla?

Millä tavalla kulttuuri, kieli ja sukupuoli selittävät sinun ja kumppanisi viestintätyyliä ja -asenteita ?

THE FIRST INTERVIEW

COMMUNICATION STYLE

How would you describe your style of communication?

How would you describe the style of communication of your spouse?

When you make a decision about something, how do you tell your opinion?

How does your spouse tell her/his opinion?

PERSUASION

How do you persuade your spouse?

How does your spouse persuade you?

IMPORTANCE OF COMMUNICATION

What kind of decisions are so important that it is necessary to talk about them?

What kind of decisions can you make without discussing?

What do you think your spouse thinks about it?

DECISION -MAKING POWER

Who has got more power in decision-making situations in your relationship?

What do you think your spouse thinks about it?

Do you think you and your spouse are equal in decision-making situations?

Do you ever feel that you have not had enough say in decision-making situations?

Do you ever use power consciously in decision-making situations in order to get what you want? How?

Does your spouse ever use power consciously in decision-making situations in order to get what she/he wants?

AWARENESS OF DECISION-MAKING

Do you ever think about your decision-making?

Do you ever discuss with each other how you make decisions?

How would you define decision-making in a relationship?

Do you think that every time you and your spouse make a decision you are aware of it? (Here we go again, another decision made!)

DECISION-MAKING PAST AND PRESENT

In what way has the decision-making changed in your relationship when you compare the past to the present day?

How has your way of telling your opinions changed?

How has your spouse's way of telling her/his opinions changed?

What do you think about the importance of communication in decision-making now and at the start of the relationship?

What do you think your spouse thinks about the importance of communication in decision-making now and at the start of the relationship?

How has the way you think about decision-making power in your relationship changed in time?

How has the way your spouse thinks about decision-making power in your relationship changed in time?

ATTRIBUTIONS

Why do you communicate the way you do?

Why does your spouse communicate the way she/he does?

Why do you persuade the way you do?

Why does your spouse persuade the way she/he does?

Why do you think about the importance of communication the way you do?

Why does your spouse think about the importance of communication the way she/he does?

Why do you think about the decision-making power the way you do?

Why does your spouse think about the decision-making power the way she/he does?

Do culture, language and gender define your and your spouse's communication styles and attitudes?

LIITE 2

TOINEN HAASTATTELU

ARVIOITA PÄIVÄKIRJAN TÄYTTÄMISESTÄ

Keskustelitteko keskenänne päiväkirjan täyttämisestä?

Vaikuttiko päiväkirja millään tavalla elämäänne?

Miltä päiväkirjan täyttäminen tuntui?

Mikä oli helppoa/vaikeaa?

Tuliko sinusta tietoisempi sinun ja kumppanisi välisestä päätöksenteosta päiväkirjan täyttämisen myötä?

THE SECOND INTERVIEW

THOUGHTS ON DIARY KEEPING

Did you discuss the diary keeping with your partner?

Did the diary keeping affect on your everyday life?

What did it feel like to keep the diary?

What was easy/difficult?

Did you become more aware of your decision making as a result of keeping the diary?

LIITE 3

Kirjaa tähän vihkoseen kahden viikon ajan tilanteita, joissa te päätätte tai sovitte jostakin asiasta. Pyri tilanteita kuvatessasi vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

1. Mikä oli sovittava/päätettävä asia?
2. Millaiseen lopputulokseen päädyitte?
3. Oliko lopputulos sinusta tyydyttävä?
4. Arvioi, oliko kumppanisi tyytyväinen saavuttamaanne lopputulokseen.
5. Olitko tyytyväinen siihen tapaan, jolla sovitte asiasta? Miksi? Miksi et?
6. Tuntuiko sinusta siltä, että sait oman kantasi kuuluville haluamallasi tavalla?
7. Jos käytit joitakin keinoja kumppanisi suostuttelemiseksi, kerro mitä keinoja käytit, mitä sanoit ja/tai mitä teit?

Kysymykset ovat ohjeellisia, joten kaikkiin ei välttämättä löydy vastausta jokaisesta tilanteesta. Jos mieleesi lisäksi jää tilanteesta jotain, jota ei varsinaisesti kysytä, kirjoita muistiin sekin - kaikki kertomasi on minulle kullannarvoista tietoa!

Seuraavalta sivulta löytyy esimerkkitarina eräästä päätöksentekotilanteesta.

During the next two weeks, please, write down what happens in the situations where you decide something with your partner. Try to answer the following questions:

1. What were you trying to decide on?
2. What was the solution to the matter?
3. Did you find the solution satisfying?
4. You think your partner was satisfied with the solution?
5. Were you satisfied with the way in which you made the decision? Why? Why not?
6. Were you able to tell your own opinions on the matter?
7. Did you do or say something to persuade your partner? If so, what?

It is possible that you are not able to find answers to the all the questions above. It is also possible that you might want to tell something that has not been asked. Feel free to write everything that you think is essential for getting a full picture of the situation. All the things that you write will be important and valuable to me!

On the following page you will find an example of a decision making situation.

LIITE 4

Esimerkkitarina:

Lauantai-iltana David ja minä menimme vuokraamaan videon. Sanoin Davidille, että koska minä aina valitsen filmin, nyt olisi hänen vuoronsa. Lopulta David tuli luokseni kädessään video, jonka kannessa oli tuskasta irvistävä mies ja räjähtävä pommi.

David kysyi, mistä filmi kertoo, johon minä vastasin innottomasti - elokuva kun kertoi jostakin pomminpurkajasta, joka teki erikoiskeikkoja poliisille, enkä minä ole pommielokuvatyyppejä. Olin itsekin löytänyt yhden mielenkiintoisen leffan, jossa oli kyllä toimintaa, mutta myös ripuas romantiikkaa, joka kiinnosti minua toimintaa enemmän. Omatunto hieman kolkuttaen esittelin oman löydökseni Davidille - olimmehan juuri sopineet, että David valitsee tällä kertaa. David kuitenkin epäroli sen verran, että ajattelin voivani tehdä oman ehdotukseni.

Sanoin kuitenkin lopulta, että minulle on ihan sama, kumpi filmi vuokrataan, David saisi päättää. Hän oli sitä mieltä, että hänellekin oli ihan sama, minkä elokuvan me sinä iltana katsoisimme. Minä totesin siihen, että minä todella olen valmis vuokraamaan kumman tahansa videon, johon David, että niin on hänkin. Lopulta minulle tuli tunne, että päätös on saatava aikaan, muuten emme koskaan pääsisi videoliikkeestä pois. Siispä sanoin, että otetaan sitten se romanttinen toimintafilmi. David myöntyi valintaani, mutta totesi kuitenkin, että koska valinta oli minun, olisi vastuu myös minun siinä tapauksessa, että filmi osoittautuu tylsäksi.

Toisaalta ajattelin, että David oli epäreilu sanoessaan, että vastuu oli minun - hänhän ei itse suostunut tekemään valintaa. Toisaalta taas tiesin hänen olevan oikeassa, koska minähän koko jossittelun aloitin hylkäämällä Davidin alkuperäisen ehdotuksen.

En ollut kovin tyytyväinen omaan osuuteeni videovalinnasta sovittaessa. Jälkeenpäin ajatellen minun olisi pitänyt hyväksyä Davidin valinta heti, sillä yhteinen sopimuksemme ennen valintaa oli, että tällä kertaa David saa valita filmin. Emme tainneet kumpikaan olla sataprosenttisen tyytyväisiä saavutettuun ratkaisuun - David siksi, koska ei saanut haluamaansa filmiä ja minä siksi, koska tunsin toimineeni tilanteessa epäreilusti Davidia kohtaan.

Example:

One Saturday night David and I went to a video shop in order to hire a video film for the night. I told David that since I always get to choose the film it's now his turn. After a while David to me and asked what the film that he found was about. There was a man with a twisted face and a bomb on the cover.

I'm not very interested in films with bombs so I tried to sound as little supportive as possible. I also had found an interesting film and I told David about it, because he was still hesitating. It was a film with some action but also a little romance which was the reason I was interested in it. I felt a little guilty suggesting my choice - after all we had agreed it was David's choice that night.

David said he didn't mind which film we took and that I can choose. I said I didn't mind either and that it's David's turn to choose. David said that he really didn't mind and I said that I really didn't mind either.

In the end I came to the conclusion that if we didn't make a choice we would never get out of the shop. So I decided that we would get the film with action and romance. David said that it's all right, but he also said that if the film is rubbish he could blame me.

On one hand I thought that it was not fair of David to say such a thing after he refused to make a choice. On the other hand I knew he was right because I didn't accept David's first choice at the beginning.

I was not very pleased with the way I acted in the situation. I think I should have accepted David's choice straight away because that was our agreement. I don't think either of us was perfectly happy with the solution of the situation. David's reason for it probably was the fact that he didn't get to see the film he wanted. I was not pleased with the solution because I knew that I had not been completely fair in the situation.